

**Hinangan me' a'a kawakilan
we' Isa Almasihin
Jūd inin sinulat we' si Lukas
Pahāti sabab jūd inēnan
“Hinangan me' a'a kawakilan
we' Isa Almasihin”**

Jūd inin sinulat we' si Lukas duk inin sugpat suratne pu si Teopilus tagna'in. Si Teopilus inin a'a bangsahan.

Tu'u si suratne inin inaka we' ne me' hinangan me' a'a bakas kawakilan si Isa magmahalayak lapalnen. Inaka-aka we' si Lukas tu'u bang sa'ingge aka-aka sabab si Isahin palatag si kēmon me' kalahatlahatan. Inaka we' ne sabab pagmahalayak me' a'a kawakilan si Isahin si me' pagkaside Yahudi dehellu, ubus bu si me' kabangsahan duma'in Yahudi isab, sampay umabut siye si me' kalahatan tala.

Inaka isab we' ne sabab Niyawa Sutsihin pinapī we' Tuhanin si siye. Sabab tabang Niyawa Sutsihin tahinangde kēmon dina'ak Tuhan si siyehin. Duk Niyawa Sutsihin isab manolo'an siyehin si me' hinangden.

Si Lukas inin sawe' si Paul maglengngan si me' kalahatan tala magmahalayak lapal Tuhanin. Ga' si Lukas pasape' amban iye bisan masa pangal-abusu si Paul la'i si lahat Romahin.

Si Lukas nulat pu Teopilus

¹ Sulat inin amban si Lukas pu si Teopilus.

Tuwan Teopilus, si sulatku tagna'in, inaka we' ku si ka'u kēmon hininang duk pamanolo' si Isahin kemuwe tagna' paghinangnen ² ngeregse' ellew pama'angkat iye hap surga'in. Ga' pe iye pa'angkat, sinessa'an we' ne me' a'a tapene'ne duk kawakilanne magmahalayak aka-aka mahāpin. Me' sessa'ne miya'an amban Niyawa Sutsihin. ³ Puwas kamateynen, dem ampatpū' bahangi daran hep si Isa paguwa' si me' a'a kawakilannen. Ekka me' tanda' pinakitehan we' ne we' asal ellum iye. Takitede iye duk missā iye si siye sabab pagbaya' Tuhanin. ⁴ Mintedde sābude magtipunin, sinessa'an siye we' ne, pa'inne, “Da'a dahu' ka'am tahala' amban Awrusalam. Agadun bi dahu' me' pananggung Samakun, iye bakas pina'inku si ka'amin. ⁵ Si Yahiya, bohe' hep pamandine me' a'ahin. Saguwa' ka'am, pamandi si ka'amin sed-dili. Palabey piyem bahangi binna'an, pinapiyu du si ka'am Niyawa Sutsihin.”

Pina'angkat si Isa hap surga'

⁶ Dambuwa' ellew, sābu si Isa magtipun duk me' a'a kawakilannen, tinilew iye we' de, pa'inde, “Tuwan, paluhayanu ne ke kuwe'itu bangsa kami Isra'ilin duk pabaliknu ne pagsultananin si kami?” ⁷ Nambung iye, pa'inne, “Ga'i subey kata'uhanbi sabab me' iyan. Samakun hadja magbaya'in si me' ma'umantag si dunyahin duk bang sumiyan pa'antagne. ⁸ Saguwa' inurungan du ka'am iyan balakat pagtekka ne si ka'am Niyawa Sutsihin. Duk ka'am ne magaka-aka

sabab akuhin la'i si Awrusalam, si tibu'ukan lahat Yahudiya, si lahat Samariya, duk sampay si ka'ampat pidjū alam inin.”⁹ Pagubus inin bissāne, pa'angkat iye hap surga' sābude mamayam-mayaman iyehin. Manjari ka'elligan iye we' inalak duk ga' ne iye takitede.

¹⁰ Sābude pe mamayam-mayaman iyehin pa'angkatne padiyata' langitin, bessuwang niya' lella duwangan nengge si bihingde magsemmek pote'.¹¹ Pa'in duwanganin si siye, “O me' a'a Jalil! We'ey ka'am tu'u magtengge mayam padiyata' langit? Si Isa bakas ineddo' amban ka'am bino'o hap surga'in, balik du pitu kuwe' pangitebi iye pa'angkatne hap surga' miya'an.”

Mene' siye dangan pinaganti' pu si Judas

¹² Manjari tahala' ne siye amban kūd Jaitun balik hap Awrusalam, tapit da kilumetro talahan-nen.¹³ Pagtekkade la'i si Awrusalam, nalus siye mana'ik pī si bilik patenna'anden. Siye miya'an disi Petros, si Yahiya, si Yakub, si Andariyas, si Pilip, si Tomas, si Bartolome, si Mateo, si Yakub anak si Alpahin, si Simon inēnan Pangangatuhin, duk si Judas isab anak si Yakub (Yakub seddilihin).¹⁴ Luwal siye magtipun-tipun kēmon ngampun si Tuhan. Patuhut isab si siye me' kadendehenin, sampay si Mariyam sa'i si Isahin, duk me' pungtina'i si Isa lellahin.

¹⁵ Ga' tiggel puwas miya'an, magtipun me' tindeg si Isahin, niya' siye kulang-labi da hatas duk duwempū'. Manjari nengge si Petros si tengnga'de missā.¹⁶ “Me' kapungtina'ihanku,”

pa'inne, “subey tinumanan lapal Niyawa Sutsi pinasulatne pu si Da'ud ley. Lapal miya'an sabab si Judas ley, pandu' me' a'a maniggew si Isahin. ¹⁷ Si Judas ley bakas dambuwa' hep sawe'te bi duk bakas isab iye kawakilan we' si Isa maghinang kuwe' hinangte bi inin.”

¹⁸ (Libang helling, Tuwan Teopilus, pamelli bulak hep we' si Judas sīn panangdan iye si hinanganne mala'at pamuddine si Isahin. Pagtabelline bulak miya'an, labo' iye la'i duk matey iye. Teddak bettengnen duk paguwa' tina'inen. ¹⁹ Duk bawag si kēmon a'a mapatenna' si Awrusalamin sabab si Judas inin. Hangkan inēnan we' de bulak miya'an si bissāde Yahudi, Akeldama. Hātinen, “Bulak Laha'.”)

²⁰ Pa'in si Petros pe, “Niya' ayat tasulat si kitab Jabur, pina'in,

‘Subey ne patenna'annen tinayikutan. Duk subey ne ga' niya' patenna' la'i.’

Duk niya' isab seddili tasulat pina'in,

‘Subey niya' seddili pinaganti' si bakas hinangnen.’

²¹⁻²² “Hangkan hep,” pa'in si Petros, “subey niya' ginellal seddili pinatuhut si kite bi naksi' we' si Isa, Panuhutanten bi, ellum ne balik. Subey iye a'a bakas tumuhut si kite bi masa paglengngante bi duk si Isahin, tinagna'an amban pagpandi si Yahiyahin ngeregse' ellew pama'angkat pu si Isa hap surgain.”

²³ Manjari duwe ēn tina'atde pamene'anden. Dambuwa'in si Yusup, inēnan du isab Barsabas, (inēnan isab Justus) duk dambuwa'in si

Mattiyas. ²⁴ Manjari māku-māku disi Petros si Tuhan, pa'inde, “O Tuhan, ka'u mangata'uhan atey manusiya'in. Tolo'anun kami bang sine pinene'nun tu'u si duwangan inin, ²⁵ supaya tahnangne hinang pinasuku'nu si me' a'a kawakilanun. Hinang inin inambanan hep we' si Judas duk pī iye si lugal matalep si iyehin.” ²⁶ Ubus miya'an, magpuwa'an siye duk ēn Mattiyasin tapuwa'in. Hangkan pinatamba iye si me' a'a kawakilan si Isa sampū' duk dambuwa'in.

2

Pinapitu we' Tuhanin Niyawa Sutsihin

¹ Pagtekka ellew ēnande Pentekostes, magtipun me' tindeg si Isahin kēmon si dambuwa' luma'. ² Bessuwang niya' megeddu amban langit kuwe' begeddu baliyu basag. Duk pa'asek begeddu miya'an magdem luma' pagtingkolo'anden. ³ Manjari niya' takitede kuwe' kayat ebbut magkanat-kanat, duk pabettad pī si siye dangan-dangan. ⁴ Manjari kēmon siye pa'asekan we' Niyawa Sutsihin duk nagna' siye missā bayu'-bayu'an bissā bangsa seddili. Kapamissā siye kuwe' miya'an we' balakat pinangurung si siye we' Niyawa Tuhan mapa'asek si siyehin.

⁵ Masa miya'an niya' la'i si Awrusalam me' Yahudi amban me' kalahat-lahatan si dunya. Me' a'a be-āgama te'ed siye. ⁶ Pagkalede paghidjul diyalem luma' pagtipunan me' tindeg si Isa miya'an, banes te'ed siye pī patipun. Ulali' te'ed siye, pegge' takalede me' tindeg

si Isahin missā kuwe' bissāhanden dangan-dangan. ⁷ Bengngangan siye duk ulali' te'ed, hangkan pa'inde, “Ine inin? Me' a'a amban Jalil hep me' mamissā inin. ⁸ We'ey te' siye takaleta bi makabissā bissāhanten bi dangan-dangan? ⁹ Kite bi matu'u inin amban kalahat-lahatan tu'u si dunya. Niya' ne amban lahat Partiya, amban Midda, amban Elam; niya' ne amban Mesopotamiya, amban Yahudiya, amban Kappadoke, amban Pontus, duk amban Asiya. ¹⁰ Niya' isab kite bi amban Pirigiya, amban Pampiliya, amban Misil, duk amban me' kalahatan la'i si Libiya tapit si lahat Kirene; niya' kite bi amban Roma. ¹¹ Sinduwe kite bi inin me' bangsa Yahudi duk sinduwe isab duma'in Yahudi saguwa' patuhut ne si āgama Yahudi. Duk niya' isab kite bi amban lahat Kerete duk amban lahat Arab. Bu kēmon kite bi takaleta bi siye missā si bissāhanten bi sabab me' hinangan mahadje hininang Tuhanin.” ¹² Ulali' te'ed siye duk ga'i siye magkata'u-ta'u hangkan magtilew-tinilew ne pa'in siye, pa'inde, “Ine ente' hātine inin?” ¹³ Saguwa' niya' sinduwe, hinangde hadja dagey me' tindeg si Isahin. Pa'inde, “Iyu' me' a'a iyan maglangohan.”

Magmahalayak si Petros

¹⁴ Saguwa' nengge si Petros magtuhut duk sawe'ne sampū' duk dambuwa'in duk missā iye pinapales, pa'inne, “Me' pagkasiku Yahudi duk kēmon ka'am maglahat si Awrusalamin. Pakale ka'am pahāp-hāp duk pahātihante ka'am bang ine ma'umantag inin. ¹⁵ Kānnalbi me' a'a inin lango,

bu duma'in, pegge' lisag siyam pe hadja salung.
¹⁶ Saguwa' takitebi kuwe'itu inin," pa'inne, "bakas pina'al we' Nabi Joel duk kuwe'itu tuman ne. Pa'inne,

¹⁷ 'Iye inin hinangku si ellew dambuli,' pa'in Tuhanin. 'Papiyuku Niyawakun si kēmon manusiya'. Duk me' tubu'bin lella-dende magpalata' du lapalkun. Me' lellabi matumbu'in niya' pabagalaku si siye duk me' lellabi mabahi'in niya' pataginepku si siye. ¹⁸ Awe', pa'in Tuhanin, 'bisan si me' dara'akankun lella-dende, papiyuku du Niyawakun si me' ellew ī' duk magpalata' du siye lapalkun. ¹⁹ Duk magpakite du ku me' maka'ulali' diyata' langit, duk me' tanda' tu'u si dunya: laha' duk ebbut duk umbu subuk. ²⁰ Mata ellewin,' pa'inne, 'ngalindem du, duk bulanin ngapeyat kuwe' laha', bang sōng tekka ne ellew mahadje duk maka'ulali'in, ellew pangahukumku me' manusiya'in. ²¹ Duk sine-sine manabbut ēnkun maki'ase' si aku,' pa'in Tuhanin, 'timbul du iye.' "

²² Pa'in si Petros pe, "Me' pagkasiku a'a Isra'il, pakalehun bi binissāku inin. Si Isa, a'a Nasaretin, kata'uhan we' asal sabennal iye pinapitu we' Tuhanin pegge' inurungan balakat iye we' Tuhanin, hangkan iye makahinang me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' duk me' tanda'. Inin asal kata'uhanbi pegge' tahnangne inin tu'u diyalemanbi. ²³ Tuhanin andang kata'uhanne duk amban baya'ne we' si Isa inin

sinōngan pī si antananbi duk inin sakapne pu si Isahin. Duk dina'ak we' bi si me' a'a dusehan ilansang si Isa diyata' olom duk pinapatey.
²⁴ Saguwa' pinakellum iye balik we' Tuhanin. Pinaluhaya iye amban katiksa'anne kamateyenen, pegge' asal ga'i kapagbaya' si iye kamateyin.
²⁵ Tasulat hep we' si Da'ud sabab Isa Almasi, pa'inne,

'Luwal talessaku Panuhutankun si bihingku. Tu'u iye si bihingku hangkan ga'i ku suse. ²⁶ Hangkan hep kēgan ateykun duk lapalanku kēgkun. Duk bisan matey barankun, niya' du ase-aseku. ²⁷ Pegge' ga'i du ku ambanannu si lahat me' pateyin. Ga'i du pasagadannu barankun mabuhukan. Aku inin dara'akannu masutsihin. ²⁸ Pinanolo'an ku we' nu me' lān tudju umul salama-lamahin. Basta lu'u ku si antagnu, kēgan ku manamal.'

²⁹ "Na, me' kapungtina'ihanku," pa'in si Petros, "akahante ka'am papasti' sabab papu'ten bi, Sultan Da'ud ley. Matey du iye duk kinubul, duk kubulnen tiya' pe tu'u si kite bi sampay ma'in. ³⁰ Pegge' nabi iye, kata'uhanne we' bakas nanggup Tuhanin si iye duk napa pe we' si waktu sinōng niya' dangan me' tubu'nen magsultan du kuwe' iyehin. ³¹ Kata'uhan andang we' si Da'ud bang ine matekka si sinōngin, hangkan missā iye sabab ka'ellum Almasi balik amban kamateyenen. Pa'inne we' ga' du Almasi inambanan la'i si pala'ihan me' pateyin, duk ga' du barannen buhuk. ³² Si Isa inin bakas pinakellum hep balik

we' Tuhanin duk kami kēmon, kasaksi'an kami we' inin bennal. ³³ Pinahadje te'ed si Isa we' Tuhanin la'i si kanawananne, lugal tamanan mabangsaanin. Duk sa pananggup Tuhanin, tapangurung ne si iye we' Samanen Niyawa Sutsihin. Manjari pinapitu we' ne Niyawa Sutsi inin si kami me' tindeggen. Duk me' takitebi duk takalebi kuwe'itu inin, hinangan Niyawa Sutsi bakas pinapitune si kamihin. ³⁴ Na, duma'in si Da'ud mapa'angkat si surga'in, saguwa' tabissāne inin, pa'inne pe,

‘Missā Tuhanin si Panuhutankun, pa'inne: Dayi' kew ningkolo' kew tu'u si kanawananku, tu'u si paningkolo'an mabangsahanin, ³⁵ duk bettadku du me' bantanun diyawa' pat bettisnu.’

³⁶ “Hangkan hep,” pa'in si Petros, “subey te'ed kata'uhan me' bangsa Isra'ilin kēmon, we' si Isa, bakas ilansangbi diyata' olomin, bakas ginellal ne we' Tuhanin Panuhutan duk Almasi, hātinen, pinene' we' Tuhanin magbaya'.”

³⁷ Pagkale me' a'ahin inin, sasew te'ed ateyden. Pa'inde pu si Petros duk si me' kawakilan sinduwehin, “Me' kapungtina'ihan, ine subey hinihang kamihin?” ³⁸ Pa'in si Petros si siye, “Pagsusunanun bi duk lebbahanun bi ne me' dusebin, ga'i ne hinihang-hinang balik. Duk subey ka'am dangan-dangan pinandi, tanda' we' sandel ne ka'am pu si Isa, supaya ampun Tuhanin me' dusebin. Duk pangurung Tuhanin du si ka'am Niyawa Sutsihin, lasa-lasahanne si ka'amin. ³⁹ Pegge' inin hep sanggup Tuhanin si ka'am me' Yahudihin duk

si me' tubu'bin, duk sampay si kēmon isab si me' lahat matalahin, sasuku dina'ak we' Panuhutanten bi Tuhanin nuhut iye.”

⁴⁰ Ekka pe bissā si Petros si siye duk binuyu'-buyu' siye we' ne, pa'inne, “Tabangun bi dibin duk ka'am ga'i ilegga kuwe' me' a'a mala'at kuwe'itu inin.” ⁴¹ Ekka kahagad si binissā si Petros miya'an duk pinandi siye, tanda' we' sandel ne siye pu si Isa. Ellew miya'an, kulang-labi tellu ngibu a'a mapatamba si me' masandel pu si Isahin. ⁴² Sinna te'ed siye tinolo'an we' me' a'a kawakilan we' si Isahin duk magdambuwa' dem atey siye kēmon. Patuhut siye si me' masandelin magkakanan pan pangessebande kamatey si Isahin, duk patuhut isab siye ngampun-ngampun si Tuhan.

Bahan-bahan me' masandel pu si Isahin

⁴³ Ekka me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' tahinang we' me' a'a kawakilan si Isahin, hangkan tinalew te'ed me' a'ahin si Tuhan. ⁴⁴ Kēmon masandel pu si Isahin magtuhut-tuhut, duk ine-ine niya' si siye, magurung-inurung siye bang niya' kasukalan. ⁴⁵ Pinabellihan we' de me' alata'den duk me' panyapde sinduwehin duk binahagi'-bahagi' sīnin panabangde sukal dangan-danganin. ⁴⁶ Kahaba' ellew magsābu-sābu siye la'i dem langgal hadjehin. Magtuhut siye magkakanan si me' kaluma'ande. Magkēg siye mamanganin duk sayu' siye magurung-inurung. ⁴⁷ Luwal pinudji we' de Tuhanin duk pagaddatan siye we' me' a'ahin kēmon. Duk kahaba' ellew niya'

me' a'a ba'ahu sandel pu si Isa, pinatamba si siye we' Tuhanin.

3

Kawuli'an a'a makuku'in

¹ Dambuwa' ellew, hap pī si Petros duk Yahiya si langgal mahadjehin waktu asal. ² La'i si tarangka langgal ēnande Tarangka Mannisan, niya' dambuwa' lella kuku' kemuwe amban dem betteng. Kahaba' ellew bino'o iye pī si tarangka miya'an supaya iye kapamāku sīn si me' a'a mapadiyalem si langgalin. ³ Pagkitene si Petros duk Yahiya sōng padiyalem, māku iye amban siye. ⁴ Pinayaman te'ed iye pahantap we' si Petros duk Yahiya. Manjari pa'in si Petros, “Mayam kew pitu si kami.” ⁵ Mayam ne a'ahin pī si siye ngase-ngase we' makasangka iye amban siye. ⁶ Saguwa' pa'in si Petros, “Ga' niya' te'ed sīnku. Saguwa' pangurungku ka'u maniya' si akuhin. We' balakat Isa Almasi, a'a Nasaretin, da'akte kew lumengngan.” ⁷ Manjari inantanan iye we' si Petros si tanganne kanawan pinakuwat. Magtawus ngabasag bettisen duk mintelnen. ⁸ Pahulangkad iye nengge duk lumengngan iye. Ubus padiyalem iye nuhut disi Petros pī dem langgal. Lumengngan iye duk maglaksuhan duk pinudji-pudji we' ne Tuhanin. ⁹ Takite iye we' me' a'a dem langgalin kēmon, lumengngan-lengngan mudji-mudji Tuhanin ne pa'in. ¹⁰ Sakali' takilalede we' iye ne hati' miya'an a'a bakas maningkolo' magpāku-pāku si Tarangka Mannisan

si langgalin, bengngangan siye duk ulali' te'ed siye bang we'ey ne iye kapalengnan.

Magmahalayak si Petros dem langgal

¹¹ Pa'antan pe a'ahin pu si Petros duk Yahiya la'i si ēnande Simpey Sulaiman. Manjari magubas me' a'ahin pī si siye la'i magulali' te'ed. ¹² Pagkite si Petros me' a'ahin, missā iye si siye. Pa'inne, “O me' a'a Isra'il. We'ey kami pagulali'anbi? Duk we'ey kami dendenganbi? We' pangan-nalbi balakat kami makapalengngan a'a inin, atawa hangkan iye makalengngan sabab sutsi atey kamihin? Duma'in. ¹³ Kata'uhanbi, kapapu'anten bi disi Ibrahim, duk si Isahak, duk si Yakub, dambuwa' du Tuhanten bi duk siye. Manjari Tuhan inin, pinahadje we' ne dara'akannen, si Isa, saguwa' sinōngan iye we' bi si sara'. Ga' iye tayima'bi la'i si pana'an an Gubnul Pilatus. Duk bisan iye batang paluwas Pilatus, ga'i ka'am mabaya'. ¹⁴ Sutsi iye duk bentel, saguwa' ga' iye tayima'bi. Iye pinākubi pinaluwas gubnulin, dambuwa' a'a bakas mapatey. ¹⁵ Pinapatey we' bi mangurung umulin, saguwa' pinakellum iye balik we' Tuhanin duk kasaksi'an kami inin. ¹⁶ Na, balakat si Isa hep mangurung basag si a'a bakas makuku' inin,” pa'in si Petros. “Takitebi iye duk takilalebi. Pu'unne inin kawuli'an, sabab sandel kami pu si Isa. Awe', sandel kami pu si Isahin hep makakawuli' a'a inin tu'u si matahanbi kēmon.

¹⁷ “Me' kapungtina'ihanku,” pa'in si Petros, “kata'uhanku we' hininangbi duk me' nakura'bi pu si Isahin, tahinangbi pegge' awam ka'am.

¹⁸ Saguwa' kuwe' miya'an ne panuman Tuhan lapalne pinalata' we' me' kanabihan awwalley. Pinalata' we' de we' Almasihin subey te'ed makalabey kabinasahan. ¹⁹ Na," pa'in si Petros, "pagsusunanun bi duk lebbahanun bi ne me' dusebin, duk balik ne ka'am si Tuhan supaya ānanne me' dusebin. ²⁰ Manjari magkatekka du amban Tuhanin me' waktu pangasig ateybin, duk papitune du balik si dunya si Isa, iye Almasi tapene'ne magbaya' si ka'amin. ²¹ Saguwa' subey dahu' iye la'i si surga' tiggelan ga'i pe tekka ellew pamahāp me' kēmon-kēmonin balik kuwe' tagna'in. Iye ne inin waktu bakas inaka we' Tuhan si me' kanabihanne masutsihin awwalley. ²² Pegge' si Musa bakas missā hep si bangsa Isra'ilin, pa'inne, 'Si pasōngan, mapitu du Tuhanin si ka'am dambuwa' nabi kuwe' akuhin. A'a bangsabi du iye. Subey pakalebi ine-ine pa'inne si ka'am. ²³ Sine-sine ga'i pakale si nabi miya'an, pinasape' du iye amban me' a'a suku' si Tuhanin duk magmula iye.' ²⁴ Damikkiyan du isab," pa'in si Petros, "kēmon me' kanabihanin, tinagna'an amban Nabi Samuel, bakas makabissā du sabab me' ellew kuwe'itu inin. ²⁵ Si ka'am hep me' sanggup Tuhan pinasampay me' kanabi-nabihanin. Duk sakup ka'am si janji' Tuhan duk me' kapapu'anbin. Ngajanji' hep Tuhanin si papu'ten bi Ibrahim, pa'inne, 'Amban tubu'nun urunganku kahāpan kēmon manusiya' si dunyahin.'
²⁶ Hangkan tapene' we' Tuhanin dara'akannen, Isa Almasi duk pinapitu iye we' ne si ka'am dehellu. Patayikutne ka'am dangan-dangan amban

me' hinanganbi mala'atin pegge' mabaya' ka'am urunganne kahāpan.”

4

Si Petros duk Yahiya si harapan me' kakunsihalanin

¹ Sābu disi Petros duk Yahiya pe mamissā si me' a'ahin, niya' patudju pī si siye me' imam duk kapitan me' guwaldiya si langgal mahadje miya'an duk me' Sadduseo. ² Astel siye manamal pegge' disi Petros magtolo' si me' a'ahin, bugtu'ande te'ed we' pegge' ellum ne si Isa balik, ellum du isab balik me' pateyin si pasōngan. ³ Hangkan siniggew we' de si Petros duk Yahiya. Pegge' baya' kohap ne miya'an, kinalabusu siye we' de sampay salung. ⁴ Saguwa' ekka bakas makakale binissā disi Petrosin kahagad duk sandel ne pu si Isa. Lellahin hadja, ekkahanden niya' kulang-labi lime ngibu.

⁵ Pagsasumuhin magtipun me' kakunsihalanin la'i si Awrusalam. Siye miya'an me' kanakura'an me' Yahudihin, me' kabahi'anin duk me' guru si sara' āgama Yahudihin. ⁶ La'i isab disi Annas imam nakura'in, si Kayapas, duk si Yahiya, duk Iskandal, duk niya' pe seddili me' usba imam nakura'in. ⁷ Manjari dina'ak bino'o we' de si Petros duk Yahiya pī si siye. Tinilew siye we' de, pa'inde, “Sa'ingge paghinangbi miya'an? Balakat ine atawa ēn sine ginunabin?”

⁸ Manjari pagbaya'an si Petros we' Niyawa Sutsihin duk nambung iye, pa'inne, “Me' kanakura'an duk me' kabahi'an, ⁹ bang sumariyabi kami ellew inin sabab hinangan mahāp tahinang si a'a bakas

makuku' inin, duk bang sa'ingge kakawuli'nen, ¹⁰ na, subey ka'am kēmon ngata'u duk kēmon a'a Isra'ilin isab, we' hangkan a'a inin nengge tu'u si harapanbi kawuli'an ne, sabab balakat si Isa Almasi, a'a Nasaretin. Si Isa inin bakas dina'ak we' bi ilansang diyata' olom, duk pinakellum iye balik we' Tuhanin. ¹¹ Sabab si Isa hep pina'in dem kitabin, 'Batu tinayikutanbi me' pandey maghinang luma' batuhin pegge' kannalbi ga'i taguna, kuwe'itu iye ne miya'an tamanan batu maniya' kagunahannen.' ¹² Duk asal iye hadja dendangan makatimbul kitehin bi. Pegge' tu'u si tibu'ukan dunya inin, ga' niya' seddili pangu-rung we' Tuhanin makatimbul kite bi luwal si Isa hadja.”

¹³ Manjari, ulali' te'ed me' kakunsihalanin pagkitede we' bahani si Petros duk Yahiya missā, bu siye inin me' a'a pandak du pangadji'den duk diyawa' du paga'aden. Manjari ta'essebde ne we' siye inin bakas me' sawe' si Isa. ¹⁴ Saguwa' ga' niya' tabissāde panganjawabde siye, pegge' la'i ne takitede a'a bakas makuku'in nengge si bihing si Petros duk Yahiya. ¹⁵ Hangkan pinaluwas ne siye we' de amban bilik paghukum-hukumanin duk magisun me' kakunsihalanin didihande. ¹⁶ “Ine ente' subey hinangte bi si me' a'a inin?” pa'inde. “Bawag ne tu'u si Awrusalam we' niya' hinangan balakatan tahinangde. Duk inin ga'i tapasuweyte bi. ¹⁷ Saguwa',” pa'inde, “supaya inin ga'i magkasōng bawagnen, sessa'ante bi ne siye we' subey siye ga' i missā sabab si Isa bisan pu sine-sine.”

18 Hangkan ilinganan we' de balik si Petros duk Yahiya duk sinessa'an we' de, ga'i te'ed siye dina'ak missā atawa magtolo' sabab si Isa. 19 Saguwa' sinambungan siye we' si Petros duk Yahiya, pa'inde, “Kumpasun bi ko', inggehin bentel si matahan Tuhan, ka'am tuhut kami atawa Tuhanin? 20 Pegge' ga'i kami makajari padeheng magaka-aka si me' a'a sabab bakas takite kami duk takale kamihin.” 21 Manjari tinungga'an pe siye we' me' nakura'in ubus bu pinaluwas ne siye. Ga' me' nakura'in ka'ara'-ara' ngalegga siye pegge' kēmon a'a mala'ihin, pudjide Tuhanin sabab hinangan balakatan bakas tahinang miya'an. 22 A'a makawuli'an we' hinangan balakatan miya'an labi ne hep ampatpū' tahun umulnen.

Me' masandel pu si Isahin māku-māku si Tuhan

23 Sakali' ne siye pinaluwas, hap pī si Petros duk Yahiya si me' sawe'den duk inaka we' de si siye kēmon bakas pina'in me' imam nakura'in duk me' bahi'in. 24 Pagkalede inin, māku-māku siye magsumbaya' si Tuhan. Pa'inde, “O Tuhan, ka'u magbaya'-baya'in duk ka'u magpapanjari bulak duk langitin duk tahikin, sampay kēmon bayu'-bayu'an diyalemnen. 25 Bakas pinabissā we' nu dara'akannun, si Da'ud, papu' kamihin, duk pinanolo'an iye we' Niyawa Sutsihin pamissānen, pa'inne,

‘We'ey te' me' kabangsahan duma'in Yahudihin magastel. We'ey te' me' a'ahin magisun maka'at, bu ga' niya' kapūsanne? 26 Me' kasultan-sultanan si dunyahin duk me'

nakura'in magpanyap duk magtipun nguntarahan Tuhanin duk Almasi, tapene'ne magbaya'in.'

²⁷ “O Tuhan,” pa'inde, “bennal pina'in si Da'ud miya'an, pegge' tiya' ne hep tu'u magtipun si lahat Awrusalam inin me' Yahudihin duk me' a'a duma'in Yahudihin isab, magtuhut duk disi Sultan Herod duk Gubnul Pontiyus Pilatus. Kuntarahande si Isa, dara'akannu masutsihin, iye bakas ginellalnu Almasihin. ²⁸ Hininang inin we' de pegge' matu'uhin pe, amban baya'nu duk balakatnu, sinakap ne we' nu we' inin subey ma'umantagin. ²⁹ Duk kuwe'itu Tuhan, pakalehun me' tungga'de si kamihin. Tabanganun kami, me' dara'akannun, supaya kami bahani missā lapalnun. ³⁰ Pasōngun tangannun makawuli' me' masakihin duk makite kew me' hinangan maka'ulali' duk me' hinangan balakatan amban balakat ēn si Isa, dara'akannu masutsihin.” ³¹ Pagubus siye māku-māku si Tuhan, jedjeg we' Tuhanin luma' pagtipunande miya'an, duk pagbaya'an siye we' Niyawa Sutsihin. Manjari minahalayak we' de lapal Tuhanin ga' te'ed niya' talew-talewde si a'a.

Binahagi'an we' de me' sawe'den

³² Kēmon masandel pu si Isahin magdambuwa' pikilan duk magtuhut diyalem atey. Ine-ine niya' si dangan, ga' niya' magpa'in we' di si iye hadja miya'an, saguwa' bahagi'anne isab me' sawe'nen. ³³ Duk me' kawakilanin, ga' siye pahali naksi' sabab si Isa, Panuhutanin, we' ellum balik, duk basag te'ed panaksi'den. Inurungan kahāpan te'ed

siye kēmon we' Tuhanin. ³⁴ Ga' niya' siye kasukalan bisan dangan pegge' magtekka-tekka me' taga bulakin atawa luma'in pinabellihan inin we' de duk bino'o we' de ulinen ³⁵ pī si me' kawakilanin. Duk binahagi'-bahagi' si siye sīnin panabang sukal dangan-danganin.

³⁶ Na, niya' a'a la'i si siye inēnan si Yusup, inanakan la'i si pū' Kiprus. Bangsa Yahudi iye, tubu' si Libi. Inēnan isab iye we' me' kawakilanin si Barnabas, (hātinen, a'a ma'asig atey). ³⁷ Si Barnabas inin, niya' bulakne pinabellihan we' ne duk bino'o we' ne ulinen pī si me' kawakilanin.

5

Si Ananiyas duk si Sappira

¹ Saguwa' niya' dambuwa' a'a inēnan Ananiyas. Andanen si Sappira. Pinabellihan we' ne niya' bulakde, ² saguwa' inenna' we' ne uline sinduwehin para si iye. Inin kata'uhan we' andanen. Sinduwe sīnin sinōngan we' ne pī si me' kawakilanin duk pa'inne we' iye du miya'an ulinen. ³ Pa'in si Petros si iye, “Ananiyas, we'ey pasagadannu nakura' seyitanin magbaya' dem ateynu, hangkan kew magdusta' si Niyawa Sutsihin? Sabab inenna' we' nu uli bulaknun sinduwe. ⁴ Tiggelan ga' miya'an tapabellinu, duma'in ke miya'an si ka'u du? Duk sakali' miya'an tapabellinu, duma'in ke ka'u du magbaya'in bang inumey ulinen? We'ey tapikilnu maghinang sa inin? Duma'in manusiya' pagdusta'annun saguwa' Tuhanin.” ⁵ Pagkale Ananiyas me' bissā miya'an, magtawus iye hebba' matey. Duk kēmon

makakale sabab kamateyne miya'an, pa'asekan talew te'ed. ⁶ Manjari padiyalem pī me' lella mabata'in naput Ananias duk bino'o we' de paluwas kinubul.

⁷ Paglabey niya' tellu ora, tekka anda Ananiasin saguwa' ga' kata'uhanne bang ine bakas ma'umantagin. ⁸ Pa'in si Petros si iye, "Akahanun ku. Inin du ke halga' tasangkabi ulihan bulakbin?" "Awe'," pa'in dendehein, "iye du iyan ulinen." ⁹ Manjari pa'in si Petros, "We'ey te' pagisunanbi duk ellanun we' suleyanbi ngakkalan Niyawa Tuhanin? Pakalehun," pa'in si Petros, "iyu' ne si behe gawang me' bakas mangubul ellanun. Duk bo'ode kew isab paluwas." ¹⁰ Magtawus dendehein hebba' si antag bettis si Petros duk matey. Pagdiyalem me' lella mabata'in, kasuwa'de dendehein matey ne. Hangkan bino'o iye we' de paluwas duk kinubul we' de si bihing ellanen. ¹¹ Kēmon masandel pu si Isahin pa'asekan talew te'ed, duk damikkiyan kēmon me' makakale sabab bakas ma'umantag miya'an talew isab.

Me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali'

¹² Ekka me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' tahinang me' kawakilan si Isahin si diyaleman me' a'a si Awrusalamin. Kēmon me' masandel pu si Isahin daran magtipun la'i si Simpey Sulaiman. ¹³ Ga' niya' me' a'a sinduwehin makatawakkal patuhut la'i si siye, bisan du siye pinagaddatan te'ed we' me' a'ahin. ¹⁴ Saguwa' masi du magkatamba me' a'a masandel pu si Isa,

Panuhutanin, maglrella-dende siye. ¹⁵ Sabab me' hinangan balakatan hininang me' kawakilanin, bino'o we' me' a'ahin me' masakihin pī si me' kalān-lānan, pinabāk diyata' me' tanggungan duk diyata' me' tapo supaya bang palabey si Petros la'i, kaw du siye sinduwe-sinduwe tewwa' we' lingewnen. ¹⁶ Ekka isab me' a'a pī amban me' kalahatan mapaliput si Awrusalamin, magbo'o me' masakihin duk me' pasayedan seyitanin, duk kawuli'an siye kēmon.

Bininasa me' kawakilanin

¹⁷ Manjari, imam nakura'in duk me' sawe'ne me' Sadduseo si Awrusalamin, kinimbūhan te'ed we' de me' kawakilanin. ¹⁸ Hangkan da'akde siye siniggew duk kinalabusu. ¹⁹ Saguwa' sangem miya'an, niya' dambuwa' mala'ikat Tuhanin hap pī ngaluka me' gawang kalabusuhin maluwas siye. Pa'in mala'ikatin si siye, ²⁰ “Pī ka'am nengge dem langgal hadjehin duk akahanun bi me' a'a mala'ihin sabab bang sa'ingge duk siye taga umul salama-lama.” ²¹ Tinuhut we' de panganda'akan mala'ikatin duk subu-subu pe hap pī ne siye si langgal hadjehin magtolo'.

Manjari tinawag we' imam nakura'in duk me' sawe'nen, dina'ak magtipun me' kabahi'an si bangsa Isra'ilin. Siye inin me' kakunsihalanin. Ubus nganda'ak siye me' pulis pī si kalabusu ngeddo' me' kawakilanin. ²² Saguwa' pagtekka me' pulisin la'i, ga' siye kasuwa'de dem kalabusu. Hangkan balik siye pī si me' kakunsihalanin magaka. Pa'in me' pulisin, ²³ “Pagtekka kami la'i si

kalabusu, bagat te'ed me' gawang kalabusuhin. Duk me' guwaldiyahin la'i du nengge manteyan me' gawangin. Saguwa' pagluka kami me' gawangin, ga' siye kasuwa' kami diyalem.”²⁴ Pagtakale inin we' kapitan me' guwaldiya si langgalin duk me' nakura' me' imamin, ulali' te'ed siye bang ine ma'umantag si me' kawakilanin.²⁵ Manjari niya' a'a tekka pī magaka si siye, pa'inne, “Me' a'a bakas kinalabusubin, i' la'i dem langgal hadje magusihat si me' a'ahin.”²⁶ Magtawus hap pī kapitanin duk me' a'anen ngeddo' disi Petros. Saguwa' ga' siye papeddi'ande pegge' talew siye kaw siye pagtiba-gan me' a'ahin duk batu.

²⁷ Bino'o we' de me' kawakilanin pī pinaharap si me' kakunsihalanin. Manjari sinumariya siye we' imam nakura'in. Pa'inne,²⁸ “Bakas ka'am sinessa'an te'ed we' kami, ga'i ka'am dina'ak magtolo' pasal a'a panuhutanbi miya'an. Bu ine kew, latag ne dem Awrusalamin we' tolo'bi inin, duk kami pe tinuksa'bi makamatey a'a miya'an.”²⁹ Nambung si Petros duk me' a'a kawakilan sinduwehin, pa'inde, “Subey iye tuhut kami panganda'akan Tuhanin, duma'in panganda'akan manusiya'in.³⁰ Si Isa miya'an,” pa'inde, “dina'ak we' bi pinapatey ilansang diyata' olom. Saguwa' pinakellum iye balik we' Tuhanin, iye asal pagtuhanan me' kapapu'anten bi.³¹ Duk pinalangkew si Isa we' Tuhanin pī si kanawananne, si lugal tamanan mabangsahanin. Kuwe'itu iye Panuhutanin duk iye Manimbulin, supaya me' a'a Isra'ilin pagsusunande duk lebbahande duseden duk siye inampun.³² Duk

kami inin,” pa'in si Petros, “naksi' kami we' bennal inin kēmon. Naksi' du isab Niyawa Sutsihin, iye pinangurung we' Tuhan si kēmon manuhut me' panganda'akannen.”

³³ Pagkale me' kakunsihalanin inin, astel te'ed siye hangkan kabaya'anden we' pinapatey me' kawakilanin. ³⁴ Saguwa' dangan kakunsihalanin kuwat. Ēnnen Gamaliel. Dambuwa' iye Pariseo duk guru pandey te'ed si sara' āgama Yahudi, duk pagaddatan iye we' me' a'ahin kēmon. Dina'ak we' ne me' a'a sinumariya miya'an bino'o dahu' paluwas. ³⁵ Manjari pa'inne si me' kakunsihalanin, “Ka'am, me' pagkasiku bangsa Isra'il, pahatul-hatul ka'am ine-ine sōng hinangbi si me' a'a inin. ³⁶ Essebun bi we' ga' du miya'an tiggel, niya' dambuwa' a'a inēnan Tudas mahadje dine. Niya' ampat hatas me' a'a mapatindeg si iyehin. Saguwa' ujud pinapatey du si Tudas inin duk me' tindeggen kanat-kanat. Ga' du niya' ka'ujudande. ³⁷ Ubus si Tudas, niya' isab pasunu' a'a Jalil inēnan si Judas, masa paglista ēn me' a'ahin. Ekka isab me' a'a tabo'one patuhut si iye, saguwa' pinapatey du isab iye duk magkanat-kanat kēmon me' tindeggen. ³⁸ Hangkan kuwe'itu sessa'ante ka'am sabab palkala' inin,” pa'in Gamaliel. “Da'a usa'un bi me' a'a inin. Pasagadanun bi siye. Pegge' bang pikilande duk hininangde inin amban manusiya', ga' du iyan niya' pasōnganne. ³⁹ Saguwa' bang inin amban Tuhan, asal ga'i siye tapagesbi. Bisan miya'an kaw pe ka'am nungka'an Tuhanin.” Manjari pinakale we' me' kakunsihalanin panessa'ne

miya'an. ⁴⁰ Tinawag we' de balik me' kawakilanin duk dina'ak we' de ilagutan. Ubus sinessa'an siye we' de, ga'i te'ed siye dina'ak missā balik pasal si Isa. Manjari pinaluwas ne siye we' de. ⁴¹ Tahala' me' kawakilanin amban me' kakunsihlan miya'an duk kēgan te'ed siye pegge' kuwe'itu kinimmatan ne siye we' Tuhanin pata' magsandal kabinasahan sabab sandelde pu si Isahin. ⁴² Duk kahaba' ellew matuyu' siye magusihat la'i dem langgal hadje duk la'i si me' kaluma'an me' a'ahin. Duk magmahalayak ne pa'in siye aka-aka hāp sabab Isa Almasihin.

6

Pitu' a'a pinasukuhan hinang

¹ Masa miya'an pagmagka'ekka ne me' tindeg si Isahin, magsagga' me' Yahudi inanakan si me' lahat seddilihin, bissāhanden Girik, duk me' Yahudi mangga' ma'usa' amban lahatden, bissāhanden Hibrani. Muggut me' Yahudi amban lahat seddilihin pegge' pa'inde we' me' kadendehande baluhin takayipat ko' binahagi'an sīn pagurung-urung kahaba' ellewin. ² Hangkan tinawag we' sampū' duk duwe kawakilanin kēmon me' tindeg si Isahin patipun. Duk pa'inde si siye, “Ga'i sukat bang ambanan kami pagmahalayak lapal Tuhanin supaya kami magbahagi'-bahagi' sīn paggastuhin. ³ Hangkan me' kapungtina'ihan,” pa'inde, “subey ka'am mene' pitu' lella amban ka'am, me' a'a asal kata'uhanbi pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin duk lalem kata'uden. Pasukuhan kami siye hinang inin. ⁴ Manjari kami inin,” pa'inde, “dambūs-būs

hadja ngampun si Tuhan duk magmahalayang lapal Tuhanin.”⁵ Kasulutan kēmon tindeg si Isahin si bissāde miya'an. Hangkan mene' ne siye kēmon. Tapene'den si Estepan, a'a sandel te'ed si Tuhan duk pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin. Sinduwe tapene'den pe disi Pilip, si Porokorus, si Nikanur, si Timon, si Parmenas, duk si Nikolas, a'a amban Antiyok. Si Nikolas inin duma'in Yahudi saguwa' bakas patuhut iye si āgama Yahudi.⁶ Manjari bino'o we' de a'a pitu' miya'an pī paharap si me' a'a kawakilanin. Māku-māku me' kawakilanin si Tuhan para si a'a pitu' miya'an duk binettad we' de me' tanganden si siye, tanda' we' siye pina-sukuhan hinang miya'an.

⁷ Magkasōng bawag lapal Tuhanin. Pasōng isab magka'ekka me' tindeg si Isa si Awrusalamin. Ekka isab me' imamin sandel ne pu si Isa.

Paniggew pu Estepanin

⁸ Si Estepan miya'an, a'a tinabangan te'ed we' Tuhanin, duk inurungan iye we' Tuhanin balakat, hangkan maghinang iye me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' diyaleman me' a'a si Awrusalamin.⁹ Saguwa' niya' me' a'a nguntarahan iye. Me' a'a miya'an me' anak-apu' langgal inēnan Langgal me' A'a Luhaya. Siye me' a'a amban lahat Kirene, amban puweblo Iskandal, amban Kilikiya, duk amban lahat Asiya isab. Jinawab we' de si Estepan.¹⁰ Saguwa' inurungan we' Niyawa Tuhanin si Estepan kata'u hangkan sakali' iye missā, ga' siye maka'atu si iye magjawab.¹¹ Manjari nangdan siye me' a'a dina'ak

magdusta' sabab Estepan. Pa'in me' a'a dina'akde magdusta'in, “Bakas iye takale kami missā la'atan sabab si Musa ley duk sabab Tuhanin.” ¹² Sabab pagdusta'de miya'an, kannal me' a'ahin we' asal to'o pina'inde sabab Estepanin. Hangkan astel pu Estepan me' a'ahin, duk me' kabahi'anin, duk me' guru si sara' āgama Yahudihin. Hap pī siye niggew Estepan duk bino'o we' de pī si me' kakunsihalanin hinukum. ¹³ Mo'o isab siye pī me' a'a dina'ak magdusta' sabab Estepan. Pa'in me' a'a dina'akde magdusta' miya'an, “A'a inin luwal ngandiyawa'an langgalte bi masutsi inin duk luwal isab iye missā la'atan sabab sara' āgamaten bi. ¹⁴ Pegge' bakas iye takale kami magpa'in we' si Isa, a'a Nasaret ley, larakne ko' langgal hadje inin duk pindahanne ko' kēmon ka'addatan panolo' si Musa kitehin bi.” ¹⁵ Manjari pagkale me' kakunsihalanin pina'inde miya'an, mayam siye kēmon pahantap pu si Estepan. Takitede luwe Estepanin ngillap kuwe' luwe mala'ikat.

7

Missā Estepan si me' kakunsihalanin

¹ Manjari tinilew Estepan we' imam nakura'in, pa'inne, “Bennal ke pina'inde miya'an?” ² Nambung Estepan, pa'inne, “Me' kapungtina'ihanku duk me' kamatetto'ahan, pakalehun bi ku. Pa'essebante ka'am sabab hininang me' kapapu'ante bi awwalley. Tuhan pinudjihin bakas hep pakite si papu'ten bi Ibrahim paglahatne si Mesopotamiyahin. Ga'

pe iye miya'an maglahat si Haran. ³ Pa'in Tuhanin si iye, 'Ambananun lahatnu iyan duk me' ka'usbahannun, duk hap pi kew si lahat panolo'anku du ka'u bang inggehin.' ⁴ Hangkan tahala' Ibrahim amban lahatnen duk la'i iye maglahat si Haran. Pagmatey ne samanen, dina'ak iye we' Tuhanin maglalin pitu si lahat paglahatanbi ne kuwe'itu inin. ⁵ Ga' pe miya'an Ibrahim ka'urungan we' Tuhanin bisan dan dangew masagi' bulak lahat inin. Saguwa' nanggup Tuhanin we' pangurungne du lahat inin si iye, duk tepe si iye du duk si me' tubu'nen. Pananggup Tuhan masa miya'an, ga' pe niya' anak Ibrahim. ⁶ Pa'in Tuhanin pe si iye, 'Maglahat du me' tubu'nun si lahat bangsa seddili duk la'i hinang banyaga' siye duk tiniksa' te'ed siye we' bangsa miya'an dem ampat hatu tahun. ⁷ Saguwa' leggaku du bangsa mamanyaga' me' tubu'nun. Puwas miya'an, paluwasku du siye amban lahat pamanyaga'an siye miya'an duk balik du siye pitu si lahat inin ngisbat aku,' pa'in Tuhanin. ⁸ Manjari magjanji' Tuhanin duk Ibrahim duk pa'in Tuhanin pu Ibrahim we' subey me' lellahin magislam tanda' we' pasulut siye si pagjanji'an miya'an. Hangkan paginanakan ne si Isahak, inislam iye we' Ibrahim kawalum bahanginen. Si Isahak isab inislam we' ne anaknen si Yakub, duk si Yakub inislam isab we' ne anakne sampū' duk duwehin. Siye ne inin kapapu'an bangsate bi Yahudihin.

⁹ "Manjari," pa'in Estepan, "si Yusup kinimbūhan we' me' sakanen, me' anak si Yakub

sinduwehin. Hangkan pinabellihan iye we' de hinang banyaga' la'i si lahat Misil. Saguwa' Tuhanin la'i si iye. ¹⁰ Pinaluwas iye we' Tuhanin amban kēmon kasusehan matekka si iyehin. Inurungan isab iye we' Tuhanin kata'u duk sakali' iye pī paharap si sultan Misilin, sinna sultanin si iye. Hangkan ginellal iye we' sultanin gubnul si lahat Misil miya'an duk pinabaya' iye si me' a'a dem astana'nen. ¹¹ Manjari, niya' tekka unus si tibu'ukan lahat Misil duk sampay si lahat Kana'an, lahat disi Yakubin. Magtiksa' te'ed me' a'ahin. Me' kapapu'anten bi ga' niya' kapamangan kasuwa'de. ¹² Hangkan pagtakale si Yakub we' la'i si lahat Misil niya' kinakan, dina'ak we' ne pī melli kapamangan me' anaknen, me' kapapu'an bangsaten bi, duk inin tagna' papīde si Misilin," pa'in Estepan. ¹³ "Kaminduwede ne pī, pakilale ne si Yusup si me' pungtina'inen. Duk inakahan isab we' si Yusup sultanin, hangkan kata'uhan sultanin ne me' ka'usbahan si Yusupin. ¹⁴ Manjari pinasan we' si Yusup samanen si Yakub. Dina'ak we' ne si Yakub pī duk kēmon siye magtewtey-anakin hap Misil. Pitumpū' duk lime siye kēmon. ¹⁵ Hangkan hap pī ne disi Yakub hap Misil. Matey la'i ne si Yakub si lahat ī', duk la'i du isab matey me' anaknen, me' kapapu'an bangsaten bi ne. ¹⁶ Tinuranan me' bangkeyden pī si Sekem duk la'i siye kinubul si pagkubulan bakas binelli we' Ibrahim awwalley. Binelli miya'an we' ne amban me' ka'anakan si Hamor la'i si lahat Sekem.

¹⁷ "Pagsōng ta'abut ne waktu pamaluwas siye amban Misilin sa pananggup Tuhan pu

Ibrahimin, ekka ne te'ed bangsate bi si Misil. ¹⁸ Manjari, niya' paganti' magsultan si lahat Misil, ga' kata'uhanne sabab si Yusup. ¹⁹ Inakkalan we' ne bangsaten bi duk bininasa manamal we' ne me' kapapu'anten bi. Ginagahan siye dina'ak pinaluwas me' anakde madiki'-diki'in amban dem luma' bu inambanan duk siye ujud matey. ²⁰ Masa miya'an, iye panganak pu si Musahin. Nakanak hāp te'ed lella si Musa miya'an. Dem tellum bulan katapukan pe iye dem luma' matetto'anen. ²¹ Puwas tellum bulan pinaluwas iye amban dem luma'. Saguwa' takasuwa' iye we' anak sultan dayang-dayangin duk hinangne iye anak. ²² Kapanolo'an si Musa kēmon pangadji' bangsa Misilin duk bantu iye sabab me' bissānen duk me' hinangannen.

²³ “Pagampatptū' tahun ne umul si Musahin,” pa'in Estepan, “tapikilne pī mayaman me' pagkasine Yahudihin, bangsa Isra'ilin. ²⁴ Manjari niya' takitene dambuwa' pinapeddi'an we' a'a bangsa Misil. Hap pī iye nabangan pagkasi-nen duk binalesan we' ne pinapatey a'a Misilin. ²⁵ Kannalne we' tahāti du we' me' bangsanen we' guna Tuhanin iye maluhaya siye, saguwa' ga' tahātide. ²⁶ Pagsasumuhin, niya' takitene duwangan a'a Isra'il magsuntuk. Batang siye paghāpne. ‘Bagay,’ pa'inne, ‘sali' ka'am bangsa Isra'il. We'ey ka'am magpapeddi'?” ²⁷ Saguwa' a'a mamapeddi'in, sinōgadan we' ne si Musa duk pa'inne, ‘Sine mangurungan ka'u kapatut mag-nakura' si kamihin? We'ey ka'u subey mangahukum kamihin? ²⁸ We' batang ku isab pap-

ateynu kuwe' pamapateynu a'a Misil di'ilewin?
²⁹ Pagkale si Musa inin, talew iye pegge' kata'uhan
 hati' bakas pamapateyne a'a Misilin. Hangkan
 lahi iye amban Misil duk maglahat iye si Midiyan.
 Pagla'i iye, maganda iye duk anakan iye duwe
 lella.

³⁰ “Manjari,” pa'in Estepan, “paglabey am-
 patpū' tahun tiggelan si Musa la'i si lahat Midiyan
 miya'an, niya' mala'ikat Tuhanin pabagala si iye
 dem kayat ebbut si po'on puhung. La'i miya'an
 si lahat makagindew-gindew tapit si punu Tu-
 rusina. ³¹ Ulali' te'ed si Musa si takitene miya'an,
 hangkan pī iye patapit ngalilingne. Manjari
 takalene suwala Tuhanin amban dem ebbutin,
 Pa'in suwalahin, ³² ‘Aku Tuhan inisbat we' me'
 kapapu'annun, si Ibrahim, duk Isahak, duk si
 Yakub.’ Migpid si Musa hawal talewnen duk ga'
 iye makatawakkal mayam. ³³ Pa'in Tuhanin si
 iye, ‘Luwasanun tehomp'a'nun pegge' antag pa-
 nenggehannu iyan bulak sutsi.’ ³⁴ Manjari pa'in
 Tuhanin pe, ‘Takiteku paminasa si me' a'aku la'i si
 lahat Misilin. Takaleku pamuhunden duk duwa'i
 ku pitu maluwas siye. Dayi' kew, da'akte kew hap
 Misil.’

³⁵ “Na,” pa'in Estepan, “si Musa hep inin bakas
 tinayikutan me' a'a Isra'ilin. Jinampa iye we'
 de. Pa'inde si iye, ‘Sine mangurungan ka'u kap-
 atut magnakura' si kamihin? We'ey ka'u subey
 mangahukum kamihin?’ Si Musa hep dina'ak
 Tuhan magnakura'in duk mamaluhaya me' ka-
 papu'anten bi,” pa'in Estepan. “Duk tinabangan
 iye we' mala'ikat takitene si po'on puhung makay-

atin. ³⁶ Bino'o we' ne me' kapapu'anten bi, me' bangsa Isra'ilin, paluwas amban Misil, lahat pamanayaga'an siyehin. Maghinang iye me' hinangan balakatan duk me' hinangan maka'ulali' la'i si Misil duk la'i si Tahik Peyat, duk damikkiyan la'i dem lahat makagindew-gindewin dem ampatpū' tahun. ³⁷ Si Musa ne inin bakas magpa'in si me' kapapu'anten bi, bangsa Isra'il, 'Si pasōngan mapiyu du Tuhanin si ka'am dambuwa' nabi kuwe' akuhin, duk a'a bangsabi du iye.' ³⁸ Si Musa ne inin," pa'in Estepan, "mala'i magtuhut duk me' kapapu'anten bi dem lahat makagindew-gindew i'. Duk la'i isab iye duk mala'ikat mamissā si iye diyata' punu Turusinahin. Iye makasangka me' lapal Tuhan mangurung umulin supaya tapangurungne si kite bi.

³⁹ "Saguwa' me' kapapu'anten bi," pa'in Estepan, "ga' siye mabaya' patuhut pu si Musa. Tinayikutan iye we' de duk kabaya'anden we' talik siye pī si lahat Misil. ⁴⁰ Manjari pegge' tiggel si Musa la'i diyata' punu, pa'inde pu si Harun, 'Hinanganun kite bi me' tuhan-tuhan duk siye padehellu mo'o kite bi. Ga'i kata'uhante bi bang ine ne ma'umantag pu si Musa bakas mamō'o kite bi paluwas amban Misilin.' ⁴¹ Masa miya'an hep," pa'in Estepan, "pangahinangde limbagan si bantuk anak sapi'in. Magkuluban siye si limbagan miya'an duk maglami-lami siye pamahad-jede hinangan bakas tanganden. ⁴² Hangkan hep tinayikutan siye, me' bangsa Isra'ilin, we' Tuhanin. Duk pinasagadan siye we' ne numba me' pote'an diyata' langitin. Inin pinasulat we' Tuhan

dem kitab kanabihanin, pina'in,
 'O me' a'a Isra'il,' pa'in Tuhanin. 'Duma'in hep
 si aku pagkulubananbi me' hayep sinum-
 bali'bi dem ampatpū' tahun kala'ibi dem
 lahat makagindew-gindewin. ⁴³ Saguwa'
 iye bino'o-bo'obin pangenna'anbi limba-
 gan tuhanbin si Molok, duk limbagan ban-
 tuk pote'an tuhanbin si Rompa. Siye me'
 limbagan hininang we' bi panumbahanbi.
 Hangkan patahala'te du ka'am hap pī si
 dambiya'an lahat Babilon.'

⁴⁴ "La'i si lahat makagindew-gindew ī',"
 pa'in Estepan, "niya' luma' kuwit hayep
 panambahayangande Tuhanin pegge' si luma'
 miya'an pana'anan Tuhanin. Hininang luma'
 miya'an sa panganda'akan Tuhan si Musahin,
 ilekkat bakas pinakitehan si iyehin. ⁴⁵ Manjari
 luma' miya'an inambanan we' de si me' tubu'de
 magpangkat-mamangkat. Duk bino'o miya'an
 we' me' kapapu'anten bi padiyalemde duk
 si Yussa' mapitu si lahat inin, pagubus ne
 patahala' Tuhanin me' kabangsa-bangsahan
 seddili maglahat matu'uhin. Duk luma' miya'an
 tu'u pe sampay masa pagsultan si Da'udin.
⁴⁶ Kasulutan Tuhanin pu si Da'ud. Ma'id si Da'ud
 ngahinang luma' para si Tuhanin, iye isab asal
 pagtuhanan papu'ten bi, si Yakub. ⁴⁷ Saguwa'
 iye mangahinangan Tuhan luma'in, si Sultan
 Sulaiman.

⁴⁸ "Saguwa' Tuhan Tamanan Malangkewin,"
 pa'in Estepan, "ga'i patenna' dem me' luma' hingan-
 gan manusiya'. Bakas tasulat we' dambuwa' nabi

pina'in Tuhanin. Pa'inne,

⁴⁹ 'Surga'in siya paningkolo'anku magsultanin. Duk dunyahin pahalihan bettiskun. Ga' niya' luma' tahinangbi patenna'anku, duk ga' isab niya' tahinangbi pahalihanku,' pa'in Tuhanin. ⁵⁰ 'Pegge' aku du mangahinang langit duk dunyahin.' ”

⁵¹ Manjari pa'in Estepan si me' kakunsihalanin duk si me' a'ahin, “Tuwas pahāp kōkbi iyan. Ateybin atey ga'i nuhut Tuhan. Duk bisu pahāp me' tayingebi iyan. Ga'i pakalebi lapal Tuhanin. Kuwe' du ka'am me' kapapu'anbi masaley. Ga'i du isab pakalebi Niyawa Sutsihin. ⁵² Niya' ke bisan dambuwa' nabi ga' bininasa we' me' kapapu'anbin? Ga'. Pinapatey we' de masa awwal-ley me' a'a dina'ak Tuhan malata' sabab papitu dara'akanne mabentelin. Duk pagtapitu ne dara'akanne miya'an, pinagbuddihan iye we' bi duk pinapatey we' bi. ⁵³ Ka'am iyan, ka'am ne makasangka sara' Tuhan amban mala'ikatin, saguwa' ka'am ne mangga'i manuhut sara'in.”

Pagtibagande batu Estepan

⁵⁴ Pagkale me' kakunsihalanin pina'in Estepan miya'an, astel te'ed siye duk pagtage'otde me' impenden hawal astelden. ⁵⁵ Saguwa' Estepan pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin; mayam iye padiyata' langit duk takitene sahaya Tuhanin duk si Isa nengge si kanawanan Tuhanin. ⁵⁶ “Payamanun bi,” pa'in Estepan. “Takiteku luka surga'in duk takiteku si Isa, Anak Manusiya'in, nengge si kanawanan Tuhanin.” ⁵⁷ Saguwa' magellang me'

a'ahin papales. Tinampengan we' de me' tayingeden duk ga'i takalede binissā Estepanin. Duk magtawus siye kēmon pī nudju iye. ⁵⁸ Pinaglalasan iye we' de pī si luwasan puweblo Awrusalam miya'an. Manjari pagla'i si luwasan tinagna'an ne we' de pinagtibagan si Estepan duk batu. Me' a'a manaksi'in, hātinen me' manibag iye duk batuhin, iluwasan we' de me' badju'den duk binnettad we' de si antag bettis dambuwa' lella bata' inēnan si Saul. ⁵⁹ Sasang si Estepan pinagtibagan we' de, nabbut iye si Panuhutanin, pa'inne, “O Isa, Panuhutankun, tayima'un niyawakun.” ⁶⁰ Manjari nengge iye duk tu'utne duk ngalingan iye papales, pa'inne, “O Tuhan, da'a siye leggahun sabab dusede inin.” Pagubus inin pa'inne, magtawus iye matey.

8

Duk padūs si Saul pamapateyde Estepanin.

Bininasa we' si Saul me' masandel pu si Isahin

¹⁻² Kinubul si Estepan we' me' a'a be-āgama. Magmatey siye duk magtangis sabab iye. Puwas hadja kamatey Estepanin, tinagna'an ne paminasa si me' masandel pu si Isa si Awrusalamin. Sabab miya'an, kēmon katindegan si Isahin kanat-kanat si me' kalahat-lahatan la'i si Yahudiya duk si lahat Samariya. Luwal du me' kawakilan sampū' duk duwehin mangga' ma'usa' amban Awrusalamin.

³ Duk si Saul miya'an, bininasa te'ed we' ne me' a'a masandel pu si Isahin. Inasekan we' ne me' kaluma'anden dambuwa'-dambuwa', duk

siniggew we' ne siye lella-dende, duk kinalabusu we' ne.

Minahalayak aka-aka mahāpin la'i si Samariya

⁴ Me' masandel pu si Isa makanat-kanatin, ilatag we' de kalahatanin duk minahalayak we' de aka-aka mahāp sabab si Isahin. ⁵ Si Pilip hap pī si dambuwa' puweblo la'i si Samariya. Magmahalayak iye la'i si me' a'ahin sabab Almasi, pinene' Tuhan magbaya'in. ⁶ Me' a'a mabanesin pakale te'ed si me' binissā si Pilipin, duk takite we' de me' hinangan balakatan hininangnen. ⁷ Ekka me' a'a paguwa'an me' seyitan. Magkilahap me' seyitanin papales sakali' siye paluwas. Duk ekka me' a'a matey baranden duk me' kuku' kawuli'an. ⁸ Hangkan kēgan te'ed me' a'a si puweblo miya'an.

⁹ Niya' a'a maglahat la'i si puweblo miya'an inēnan si Simon. Dambuwa' iye landungan duk ulali' te'ed me' a'a Samariyahin sabab me' hini-nangnen. Pa'in si Simon miya'an we' dambuwa' ko' iye a'a balakatan. ¹⁰ Kēmon me' a'a si lahat miya'an, diyawa' ke atawa langkew paga'anen, asal pakale te'ed si iye. Pa'in me' a'ahin sabab si Simon miya'an, “Iye ne hatu inin taga balakat amban Tuhanin ēnande ‘Balakat Mahadjehin.’”

¹¹ Tiggel ne pagulali'de sabab me' hinangnen hangkan pinakale te'ed iye we' de. ¹² Saguwa' pagkahagad ne me' a'a miya'an si aka-aka mahāp minahalayak si Pilip sabab pagbaya' Tuhanin duk sabab Isa Almasihin, manjari pinandi siye lella-dende tanda' we' siye suku' pu si Isa ne.

¹³ Bisan si Simon kahagad isab. Duk pagubus iye

pinandi, luwal ne iye nuhut-nuhut si Pilip. Ulali te'ed iye pagkitene me' hinangan balakatan duk maka'ulali' hininang si Pilipin.

¹⁴ Manjari takale we' me' kawakilan mala'i si Awrusalamin we' kinahagad ne we' me' a'a Samariyahin lapal Tuhanin. Hangkan dina'ak we' de si Petros duk Yahiya hap Samariya. ¹⁵ Pagtekkade la'i, māku-māku siye si Tuhan para si me' masandel pu si Isahin supaya siye pa'asekan we' Niyawa Sutsihin. ¹⁶ Pegge' ga' pe hep Niyawa Sutsihin bakas paduwa'i pī si siye bisan dangan. Saguwa' bakas hadja siye pinandi tanda' we' siye suku' pu si Isa. ¹⁷ Ubus binettad we' si Petros duk Yahiya tanganden pī si me' a'a Samariya masandelin. Manjari pa'asekan ne siye we' Niyawa Sutsihin.

¹⁸ Pagkite si Simon we' pinangurung Niyawa Sutsihin si me' a'ahin pagbettad me' kawakilanin tanganden si siye, pī iye nōngan si Petros duk Yahiya pilak. ¹⁹ Pa'inne si siye, “Urunganun bi ku isab balakatbi iyan supaya bang bettadku me' tangankun bisan pu sine, pa'asekan du iye we' Niyawa Sutsihin.” ²⁰ Sambungan si Petros iye, pa'inne, “Kamulka'an kew sampay pilaknu iyan. We' kannalnu tabellinu balakat pangu-rung Tuhanin? Ga'i. ²¹ Ga' niya' suku'nu atawa lamudnu tu'u si hinang kami inin,” pa'in si Petros, “pegge' ateynun ga'i bentel si matahan Tuhan. ²² Hangkan pagsusunanun ne tapikilnu mala'at iyan duk māku kew ampun si Tuhan, kaw du ampunne tapikilnu mala'at iyan. ²³ Pegge' tahātiku,” pa'in si Petros, “we' asal ngimbū kew te'ed duk

kuwe' kew banyaga' dusenun.” ²⁴ Manjari pa'in si Simon pu si Petros duk Yahiya, “Māku-māku ka'am si Tuhan para si aku, supaya ga'i du tekka si aku sukna'bi miya'an.”

²⁵ Minahalayak pe we' si Petros duk Yahiya lapal Tuhanin si me' a'a mala'ihin duk naksi' siye sabab si Isa. Puwas miya'an balik siye hap Awrusalam. Sābude si lān, padeheng siye si me' kaluma'an si Samariya duk minahalayak we' de la'i aka-aka mahāp sabab si Isahin.

Si Pilip duk bagellal bangsa Etiyopiyahin

²⁶ Manjari niya' dambuwa' mala'ikat Tuhanin missā pu si Pilip. Pa'inne, “Magmemes kew. Hap pī kew si lān amban Awrusalam tudju Gasaley.” (Lān inin ga'i ne tantu ginuna kuwe'itu.)

²⁷ Hangkan magmemes ne si Pilip duk hap pī ne iye. Pagla'i ne iye si lān miya'an, ngite iye dambuwa' a'a bangsa Etiyopiya bakas amban Awrusalam ngisbat Tuhanin. A'a inin bagellal bangsahan, duk iye mangantanan pangalata' sultan dende magbaya' si lahat Etiyopiyahin. A'a inin kapun. ²⁸ Kuwe'itu lengngan mole' ne iye amban Awrusalam duk la'i iye ningkolo' diyata' kale-sane matsa-matsa kitab sinulat we' Nabi Isaya. ²⁹ Pa'in Niyawa Sutsihin pu si Pilip, “Patapit kew pī pa'abey si kalesa miya'an.” ³⁰ Magubas ne si Pilip pī patapit duk takalene a'ahin matsa-matsa amban kitab sinulat we' Nabi Isayahin. Tilew si Pilip iye, pa'inne, “Tahātinu ke binatsanu iyan?” ³¹ Nambung bagellalin, “Sa'ingge pakahātikun bang ga' niya' magpahāti si aku?”

Duk da'akne si Pilip pasakey pī ningkolo' si bihingne. ³² Me' ayat binatsanen inin:

“Kuwe' iye bili-bili nuhut hadja bang bino'o sinumbali'. Kuwe' iye anak bili-bili ga'i bisan mabehe bang inurutan bulu. Ga' iye bisan kebbutan. ³³ Diniyawa'an iye duk ga' iye hinukum duk hukuman bentel. Sine sa' makapagaka-aka sabab me' tubu'nen? Ga' niya'. Pegge' umulne si dunya inin magtamanan ne.”

³⁴ Manjari pa'in bagellalin pu si Pilip, “Akahanun ku. Sabab sine be binissā nabi inin? Sabab dine ke atawa sabab a'a seddili?” ³⁵ Manjari missā si Pilip. Duk tinagna'an amban me' ayat bakas binatsa miya'an, sinuwi-suwihan iye we' si Pilip aka-aka mahāp sabab si Isahin. ³⁶ Duk sābude mapalanjal si lānin, tekka siye si kaniya'an bohe'. Pa'in bagellalin, “Payamanun, niya' bohe' tu'u. Makajari ke ku pinandi tanda' we' suku' pu si Isa ne ku?” (³⁷ Pa'in si Pilip si iye, “Makajari kew pinandi bang kahagad kew pu si Isa dambūs-būs ateynun.” Nambung iye, pa'inne, “Awe', asal kahagad ku we' Isa Almasi Anak Tuhanin.”) ³⁸ Manjari da'ak bagellalin pinadeheng kalesahin si me' a'enen. Duwa'i siye duwangan pī dem bohe' duk pinandi ne iye we' si Pilip. ³⁹ Paggiwa'de amban bohe', bessuwang si Pilip bino'o we' Niyawa Tuhanin tahala'. Ga' ne iye kite bagellalin balik saguwa' palanjat ne bagellalin kēgan manamal. ⁴⁰ Bu si Pilip inin, i' ne iye la'i si lahat Asotus. Minahalayak we' ne aka-aka mahāpin si me' kaluma'an mala'ihin duk si kēmon kalahatan palabeyannen

sampay tekka iye si lahat Kesarea.

9

*Patindeg si Saul pu si Isa
(Hinangan 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Sābu miya'an, si Saul isab ga' dehenganne pamantane duk panungga'ne me' tindeg si Isa, Panuhutanin. Pi iye si imam nakura'in ² duk māku iye me' sulat bo'one si me' kalanggal-langgalan Yahudi la'i si puweblo Damaskus. Me' sulat miya'an ngurungan iye kapatut. Bang niya' kasuwa'ne la'i me' a'a manuhut tolo' Isa Almasihin, makajari siye siggewne lella-dende bino'o balik pī si Awrusalam kinalabusu.

³ Manjari, sābu la'i iye si lān tapit ne si Damaskus, bessuwang niya' sahaya amban langit sinag paliput si iye. ⁴ Magtawus iye hebba' diyata' bulak. Manjari makakale iye suwala missā si iye. Pa'in suwalahin, “O Saul, Saul. We'ey ku binasanu?” ⁵ Nambung si Saul, pa'inne, “Sine kew, Tuwan?” “Si Isa ku,” pa'in suwalahin. “Aku hep bininasanun. ⁶ Saguwa' kuwat kew,” pa'inne, “duk pī ne kew dem puweblo miya'an. Inakahan du kew la'i bang ine subey hininangnun.” ⁷ Me' sawe' si Saul maglengnganin, nengge la'i bengngangan. Takalede suwalahin saguwa' ga' niya' a'a takitede. ⁸ Manjari kuwat ne si Saul amban diyata' bulak saguwa' paglukane matanen, ga'i ne iye ngite. Hangkan tinundan ne iye we' de hap pī si Damaskus. ⁹ Tellum bahangi ga'i iye makakite duk ga' iye mangan atawa nginum.

10 La'i si Damaskus niya' tindeg Isa Almasi inēnan Ananiyas. Pabagala si iye si Isa duk pa'in si Isa, "O Ananiyas." "We'ey, Tuwan?" pa'inne. 11 Pa'inne pu Ananiyas, "Kuwat kew. Pī kew si kalsara inēnan Kalsara Tiludley duk tilewun la'i si luma' si Judas sabab dambuwa' a'a amban Tarsus inēnan si Saul. Ī' iye sasang ngampun-ngampun. 12 Bakas pinakite ne we' ku si iye bang ine sōng hininangnu si iyehin. Kuwe' du kew takitene padiyalem pī mettad me' tanganun si iye supaya iye ngite balik." 13 Saguwa' nambung Ananiyas, pa'inne, "Allo, Tuwan, ekka ne bakas ngakahan aku sabab si Saul miya'an. La'atan te'ed me' hininangne si me' tindegnu si Awrusalamin. 14 Duk tiya' iye tu'u si Damaskus kuwe'itu iban kapatutne amban me' nakura' me' imamin niggew kēmon me' mangampun si ka'uhin." 15 Saguwa' pa'in si Isa, Panuhutanin, pu Ananiyas, "Pī kew, pegge' tapene'ku ne si Saul maghinang si aku. Iye magaka-aka sabab akuhin pī si me' kabangsa-bangsahan duma'in Yahudi, duk si me' kasultananden, duk si me' bangsa Yahudi du isab. 16 Duk pakitehanku du si iye kēmon subey sinandalannen sabab panuhutne akuhin," pa'in Panuhutanin.

17 Hangkan hap pī ne Ananiyas duk padiyalem iye pī dem luma' si Judas. Binettad we' ne me' tangannen la'i pu si Saul duk pa'inne, "Saul, pungtina'ite kew. Tiya' ku dina'ak pitu we' Panuhutanten, si Isa, bakas mapakite si ka'u si lān papitunun. Da'akne ku pitu supaya kew ngite balik duk supaya kew pa'asekan we' Niyawa

Sutsihin.” ¹⁸ Magtawus niya' kuwe' bantuk me' sisik kenna labo' amban me' mata si Saulin duk makakite ne iye balik. Manjari kuwat iye duk pinandi iye, tanda' we' suku' pu si Isa ne iye. ¹⁹ Ubus mangan ne iye duk balik ne basagnen.

Magmahalayak si Saul la'i si Damaskus

Patenna' si Saul bang piyem bahangi la'i si me' tindeg si Isa si Damaskusin. ²⁰ Manjari magtawus iye pī si me' kalanggal-langgalan Yahudi duk magusihat iye sabab si Isa. “Si Isa inin,” pa'inne, “Anak Tuhanin.” ²¹ Kēmon makakale iyehin ulali' te'ed. Pa'inde, “Iye hep inin a'a mala'i si Awrusalam maminasa sasuku mangampun pu si Isahin. Duk iye hep akane mapitu si Damaskusin, asal niggew sasuku manuhut tolo' si Isahin duk mo'o siye balik pī si Awrusalam si me' imamin.”

²² Saguwa' pasōng ne ngabasag pagusihat si Saulin. Pasti' te'ed me' purebanen we' si Isa Almasihin ne, tapene' Tuhan magbaya'in. Hangkan me' Yahudi si Damaskusin ga'i ta'u nambungan iye.

²³ Pagtiggel-tiggel ne iye la'i, magisun me' Yahudihin we' papateyde si Saul. ²⁴ Saguwa' ka'akahan si Saul sabab isunde miya'an. Ellew-sangem binanteyan we' me' Yahudihin me' tarangka paluwasan amban puweblo miya'an supaya si Saul tapapateyde. ²⁵ Saguwa' dambuwa' sangem, ineddo' si Saul we' me' tindeggen bu pinatingkolo' iye we' de dem baka' bu tinuntunan pī padiyawa' amban tendewan la'i si birang batu mapaliput si puweblo miya'an.

La'i si Saul si Awrusalam

²⁶ Hap pī si Saul si Awrusalam. Pagtekkane la'i, batang iye patuhut si me' tindeg si Isa mala'ihin. Saguwa' tinalew siye si iye pegge' ga' siye kahagad we' iye asal tindeg si Isa ne. ²⁷ Manjari tinabangan si Saul we' Barnabas duk bino'o iye we' ne pī si me' kawakilanin. Inakahan siye we' Barnabas we' si Saul inin bakas takitene Panuhutanin, si Isa, sābune si lān hap Damaskus duk missā isab Panuhutanin si iye, duk we' la'i si Damaskus bahani iye magusihat si me' a'ahin sabab si Isa. ²⁸ Hangkan si Saul patenna' ne la'i si siye duk maglengngan iye diyalem Awrusalam. Ga' niya' talew-talewne magmahalayak si me' a'a sabab si Isa, Panuhutanin. ²⁹ Magbissā isab iye duk magpasuweyan duk me' Yahudi bissāhanden Girik. Saguwa' batang si Saul papateyde. ³⁰ Pagkata'uhan inin we' me' pagkasine tindeg si Isahin, tinuhutan si Saul we' de padurul pī si Kesarea duk dina'ak iye tahala' pī hap Tarsus.

³¹ Manjari bahunne ne sanyang kēmon masandel pu si Isa si tibu'ukan lahat Yahudiyahin, duk si lahat Jalilin duk me' mala'i si lahat Samariyahin. Tinabangan siye we' Niyawa Sutsihin hangkan ngabasag sandelden kēmon duk pasōng isab siye magka'ekka. Magmātabat te'ed siye si Tuhan.

La'i si Petros si lahat Lidda duk Joppa

³² Manjari maglengngan si Petros ngalatag kalahatan. Mintedde tapī iye si puweblo Lidda nindew me' katindegan si Isa maglahat mala'ihin. ³³ Niya' la'i takitene a'a inēnan Aneyas, A'a inin ga'i dumonga' amban pabākanne dem walun tahun

ne pegge' matey barannen. ³⁴ Pa'in si Petros si iye, "Aneyas, pakole' Isa Almasi ne kew. Donga' kew duk lūnanun pabākannun." Magtawus Aneyas donga'. ³⁵ Ekka te'ed me' a'a maglahat si Liddahin duk me' maglahat si Saronin ngite iye duk patuhut ne siye pu si Isa, Panuhutanin.

³⁶ Na, la'i si lahat Joppa, niya' dende tindeg si Isa inēnan Tabita. (Bang si bissāhan Girik, ēnnen si Dorkas, hātinēn payew.) Luwal iye maghinangan hāp duk nabang te'ed iye si me' mamiskinin. ³⁷ Masa miya'an, tewwa' saki iye bu matey. Sinutsi we' de barannen duk pinabāk we' de si dambuwa' bilik diyata' luma'. ³⁸ Lahat Joppa miya'an ga'i du tala te'ed amban Lidda. Pagtakale we' me' tindeg si Isa mala'i si Joppahin we' ī' si Petros si Lidda, nganda'ak siye duwangan a'a pī pu si Petros ngeddo' iye dina'ak pī dayi'-dayi'. ³⁹ Pagkata'uhan si Petros miya'an, magtawus iye magmemes duk nuhut siye ne. Pagtekka la'i si Joppa, bino'o iye we' de pī si bilik diyata' luma'in. Paliput pī si iye kēmon me' dende baluhin magtangis. Pinakitehan we' de si iye me' badju' duk me' jaket bakas ila'it we' si Dorkas para si siyehin ka'ellumnen. ⁴⁰ Pinaluwas siye kēmon we' si Petros amban bilik miya'an, ubus bu nengge iye duk tu'utne diyata' kāpan māku-māku si Tuhan. Manjari paharap iye si bangkeyin duk pa'inne, "Tabita, donga' kew." Pinakellat we' dendehin matanen duk pagkitene si Petros, ningkolo' iye. ⁴¹ Pinasōng we' si Petros tangannen duk pinatengge we' ne. Manjari ilinganan we' ne me' katindegan si Isahin duk me' balu dendehin duk sinōngan we' ne si

Dorkas si siye ellum ne. ⁴² Bawag si tibu'ukan lahat Joppa miya'an sabab ka'ellum si Dorkas balikin, hangkan ekka a'a sandel ne pu si Isa, Panuhutanin. ⁴³ Patenna' pe si Petros la'i si Joppa tiggel-tiggel. La'i iye si luma' si Simon, a'a iye hinangnen maghatul-hatul kuwit hayep.

10

Si Petros duk si Korneliyus

¹ La'i si lahat Kesarea, niya' a'a inēnan Korneliyus. Dambuwa' iye kapitan si kumpaniya me' sundalu bangsa Roma inēnan “Kumpaniya Italiya.” ² A'a inin asal be-āgama. Siye kēmon magtewtey-anakin magsambahayang si Tuhan. Ekka pangurung-ngurungne panabangne me' Yahudi mamiskinin, duk luwal iye ngampun si Tuhan. ³ Dambuwa' kohap waktu asal niya' pabagala si iye dambuwa' mala'ikat Tuhan. Takitene pasti' mala'ikatin pa'asek dem bilikne duk magpa'in si iye, “O Korneliyus.” ⁴ Hawal talew Korneliyusin, dinendengan we' ne mala'ikatin. Manjari pa'inne, “We'ey, Tuwan?” Pa'in mala'ikatin, “Takale Tuhanin pangampunnu si iyehin duk takitene panabangnu me' mamiskinin duk tapikil du kew we' ne. ⁵ Kuwe'itu nganda'ak kew me' a'a pī si Joppa ngeddo' dambuwa' a'a inēnan si Simon, inēnan isab si Petros. ⁶ La'i iye patenna' pu si Simon, a'a maghatul-hatul kuwit hayepin. Luma'nen si higad tahik.” ⁷ Paglumikut ne mala'ikatin, ngalingan Korneliyus duwangan dara'akanne si luma'in duk dambuwa' sundalu bata'anne. Sundalu miya'an be-āgama. ⁸ Inakahan

siye we' Korneliyus sabab paguwa' mala'ikatin duk dina'ak siye we' ne pī hap Joppa.

⁹ Pagsasumu lettu ellewin, sābude si lān tapit ne si Joppa, mana'ik si Petros pī diyata' sapew madatag si luma' pala'ihanne miya'an ngampun la'i. ¹⁰ Ga' tiggel, inusan ne iye duk batang iye mangan. Saguwa' sābu pinanyap pe kapamanganin, niya' pabagala si iye amban Tuhan. ¹¹ Takitene langitin paluka duk niya' takitene kuwe' bantu olos ladjab iningketan pidjūnen ka'ampat pinatuntun pinadiyawa' si dunya. ¹² Diyalem olos miya'an la'i ne me' bayu'-bayu'an hayep malumengnganin, me' mapalelehin, duk me' manukmanukin. ¹³ Manjari niya' suwala takalene magpa'in si iye, “Kuwat kew, Petros. Numbali' kew duk mangan kew.” ¹⁴ Saguwa' pa'in si Petros, “O Tuhan, ga'i ku. Tiggelanku ellum, ga' pe ku bakas maka'akan ine-ine mukalu atawa haram.” ¹⁵ Takalene ne isab suwalahin magpa'in si iye, “Da'a pa'inun haram bakas tahalal we' Tuhanin.” ¹⁶ Mintellu inin pinalabey si iye ubus bu pina'angkat ne olos miya'an balik pī si langit.

¹⁷ Sābu si Petros pe magulali' bang ine hāti bakas pinabagala si iye miya'an, tekka ne la'i si luma' si Simon me' dina'ak Korneliyusin. La'i ne siye si tarangka. ¹⁸ Ngalingan siye magtilew, pa'inde, “Niya' ke lu'u patenna' a'a inēnan si Simon, inēnan isab si Petros?” ¹⁹ Sābu miya'an la'i pe si Petros mikil-mikil bang ine hāti bakas takitenen. Manjari pa'in Niyawa Tuhanin si iye, “Pakalehun be. Niya' la'i tellungan a'a miha ka'u. ²⁰ Kuwat kew duk duwa'i kew pī. Da'a kew magalang-

alang nuhut siye pegge' aku manganda'ak siye mapituhin.” ²¹ Hangkan duwa'i ne si Petros duk pa'inne si me' a'ahin, “Aku ne hep a'a pinihabin. Ine te' akabi si akuhin?” ²² “Dina'ak kami pitu we' Kapitan Kornelijus,” pa'inde. “A'a hāp iye. Talew iye si Tuhan duk pagaddatan iye we' me' Yahudihin kēmon. Niya' mala'ikat Tuhanin nganda'ak iye, dina'ak kew pinasan pī si luma'ne, supaya ko' takalene ine-ine bissānu.” ²³ Na, dina'ak dahu' siye we' si Petros padiyalem duk inohotan siye we' ne la'i ne sangemin.

Pagsasumuhin, magmemes iye duk nuhut ne iye siye. Niya' isab me' pagkasine tindeg si Isa amban Joppa nuhutan iye. ²⁴ Pagellew dambuwa'in, tekka ne siye si lahat Kesarea. Si Kornelijus la'i ne ngagad si luma'ne. Pinagtipun isab we' ne la'i me' ka'usbahannen duk me' bagayne inessebin. ²⁵ Pagsōng padiyalem ne si Petros la'i, pasampang pī Kornelijus duk pasujud iye si antag bettis si Petros. ²⁶ Saguwa' pinatengge iye we' si Petros. Pa'in si Petros si iye, “Nengge kew. Aku inin manusiya' du kuwe' ka'uhin.” ²⁷ Magbissā-bissā siye duwangan sābude mapadiyalemin. La'i diyalem, takite si Petros me' a'a ma'ekka magtipunin. ²⁸ Pa'inne si siye, “Kata'uhanbi, bang si āgama kami Yahudi, ga'i kami makajari palamud si me' a'a duma'in Yahudi. Ga'i kami makajari bisan patindew si me' kuwe' ka'am inin. Saguwa' pinahāti we' Tuhanin si aku,” pa'inne, “we' subey ga' niya' a'a kimmatanku batal atawa haram. ²⁹ Hangkan hep sakali' ku pasanbi, ga' ne ku magalang-alang pitu. Manjari tilewte ka'am, ine te' pamasananbi

akuhin?”

³⁰ Nambung Kornelijus, pa'inne, “Hatu me' sa i', tellu ellew ne palabey, tu'u ku miya'an si luma' ngampun waktu asal. Manjari bessuwang niya' a'a nengge paharap si aku ngillap te'ed semmeknen. ³¹ Missā a'a miya'an si aku, pa'inne, ‘O Kornelijus. Takale Tuhanin ne me' pangampunnu si iyehin duk takitene panabangnu me' mamiskinin. ³² Nganda'ak kew pī si Joppa ngeddo' dambuwa' a'a inēnan si Simon, inēnan isab si Petros. La'i iye patenna' pu si Simon, a'a maghatul-hatul kuwit hayepin. Luma'nen si higad tahik.’ ³³ Na, hangkan hep kew pasanku magtawus,” pa'in Kornelijus. “Duk magsukul ku te'ed si ka'u pegge' tiya' ne kew. Duk kuwe'itu tiya' ne kami kēmon tu'u magtipun si matahan Tuhan pakale ine-ine bissā panganda'akan Tuhanin ka'u.”

Binissā si Petrosin

³⁴ Manjari missā si Petros si siye. Pa'inne, “Kuwe'itu mattan ne si aku we' asal bennal Tuhanin ga'i pagbidda'ne manusiya'in. ³⁵ Bisan bangsa ine, sasuku magmātabat si Tuhan duk bentel me' hinangannen, kasulutan Tuhanin si iye. ³⁶⁻³⁷ Bakas takalebi ne hatu sabab aka-aka mahāp pinabo'ohan Tuhan si me' bangsa Yahudihin, we' niya' ne kasanyangan sabab bakas tahnang Isa Almasihin; iye hep magbaya' si kēmon-kēmonin. Kata'uhanbi bang ine ma'umantag si tibu'ukan lahat Yahudiyahin tinagna'an la'i si Jalil pagubus Yahiya magusihat pasal pandi tawubatin. ³⁸ Kata'uhanbi sabab si Isa, a'a Nasaretin. Pinapī we' Tuhanin si iye Niyawa

Sutsihin duk inurungan iye balakat. Lumengngan iye duk tungan-tunganne, maghinangan hāp iye. Pinakawuli' we' ne kēmon pasayedan we' nakura' seyitanin, pegge' la'i Tuhanin si iye. ³⁹ Duk kami inin," pa'in si Petros, "kasaksi'an kami kēmon bakas hininang si Isa si lahat me' bangsa Yahudihin duk la'i si Awrusalamin. Manjari pinapatey iye we' me' a'ahin, ilansang we' de diyata' olom. ⁴⁰ Saguwa' katellum bahangi puwas kamateyenen, pinakellum iye balik we' Tuhanin duk pinakitehan iye we' ne. ⁴¹ Ga' iye pinakite si kēmon a'a, luwal hadja si kami me' asal andang pinene' we' Tuhanin hinang saksi'. Takite kami iye. Maka-pagtuhut kami duk si Isa mangan duk nginum ka'ellumne mabalikin. ⁴² Duk dina'ak kami we' ne magmahalayak aka-aka mahāpin si me' a'a. Dina'ak isab kami naksi' we' ka'urungan iye kapatut we' Tuhanin ngahukum me' manusiya'in kēmon, me' ma'ellumin duk me' pateyin. ⁴³ Kēmon me' kanabi-nabihanin bakas missā isab sabab si Isa Almasi. Pa'inde we' sasuku masandel pu si Isahin, inampun du me' duseden sabab bakas tahnang si Isahin."

Tasangka we' me' a'a duma'in Yahudi Niyawa Sutsihin

⁴⁴ Sasang missā pe si Petros, pa'asek Niyawa Sutsihin pī si kēmon me' a'a mapakale si bissānen. ⁴⁵ Magulali' te'ed me' Yahudi masandel pu si Isahin, iye me' sawe' si Petros amban Joppahin. Ulali' siye pegge' pinapī isab we' Tuhanin lasalahannen, Niyawa Sutsihin, si me' a'a duma'in bangsa Yahudi. ⁴⁶ Takalede hep disi Korneliyus

missā nanglitan Tuhanin si bissāhan duma'in bissāhande. Manjari pa'in si Petros, ⁴⁷ “Me' a'a inin tasangkade ne Niyawa Sutsihin sa kitehin bi isab. Ga' ne niya' makasagga' bang siye inin pinandi.” ⁴⁸ Hangkan dina'ak ne siye we' si Petros pinandi, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. Manjari inohotan we' disi Korneliyus si Petros la'i dahu' patenna' si siye me' piye-piyem bahangi ne.

11

Magaka-aka si Petros si me' tindeg si Isa si Awrusalamin

¹ Takale we' me' kawakilanin duk me' katindingan si Isa si tibu'ukan Yahudiyahin we' kinahagad ne lapal Tuhanin we' me' a'a duma'in bangsa Yahudihin. ² Pagbalik si Petros hap Awrusalam, niya' me' Yahudi masandel pu si Isahin nganjawab iye. ³ Pa'inde, “We'ey kew pī si luma' me' a'a ga' bakas magislam duk magkakanan kew isab duk siye?” ⁴ Hangkan pinahātihan siye we' si Petros kahalannen amban tagna'.

⁵ Pa'inne si siye, “La'i ku miya'an si lahat Joppa ngampun. Manjari niya' pabagala si aku. Niya' takiteku kuwe' bantuk olos ladjab iningketan pidjūnen ka'ampat duk pinatuntun amban langit padiyahaw' pī si bihingku. ⁶ Pinayaman we' ku papasti' bang ine mala'i diyalem olos miya'an. Iye takitekun me' hayep, me' hayep talun, me' mapalele si bulakin, duk me' manuk-manuk isab. ⁷ Manjari niya' takaleku suwala missā si aku. Pa'in suwalahin, ‘Kuwat kew, Petros. Numbali' kew duk mangan kew.’ ⁸ Saguwa' pa'inku, ‘Ga'i ku, Tuwan.

Tiggelanku ellum ga' pe ku bakas maka'akan ine-
 ine mukalu atawa haram.' ⁹ Saguwa' takaleku
 ne isab balik suwalahin, pa'inne, 'Da'a pa'inun
 haram bakas tahalal we' Tuhanin.' ¹⁰ Mintellu
 inin pinalabey si aku, ubus bu pina'angkat ne
 balik olosin pī si langit. ¹¹ Sābu miya'an du,
 niya' tekka pī si luma' patenna'ankun tellun-
 gan lella dina'ak pī si aku amban lahat Kesarea.
¹² Dina'ak ku we' Niyawa Tuhanin ga'i magalang-
 alang nuhut siye. Duk sinawe'an ku isab we' de
 inin, ennem siye me' pagkasite bi tindeg si Isa
 amban Joppa. Pagtekka kami si Kesarea, hap
 pī kami padiyalem si luma' Kapitan Kornelijus.
¹³ Inakahan kami we' Kornelijus we' niya' ko'
 takitene mala'ikat nengge la'i dem luma'ne duk
 missā si iye. Pa'in mala'ikatin ko', 'Nganda'ak kew
 pī si lahat Joppa ngeddo' dambuwa' a'a inēnan
 si Simon, inēnan isab si Petros. ¹⁴ Niya' iyu'
 me' bissāne si ka'u makatimbul ka'u duk kēmon
 sawe'nu magdambuwa' luma'in.' ¹⁵ Manjari
 sakali' ne ku missā pu disi Kornelijus," pa'in
 si Petros, "pa'asek pī si siye Niyawa Sutsihin
 kuwe' si kite bi tagna'in. ¹⁶ Manjari ta'essebku
 bakas pina'in si Isahin. Pa'inne hep, 'Bohe' pa-
 mandi si Yahiya me' a'ahin, saguwa' ka'am,' pa'in
 si Isa, 'pamandi si ka'amin seddili. Pinapiyu
 du si ka'am Niyawa Sutsihin.' ¹⁷ Na," pa'in
 si Petros, "asal pasti' ne we' pinangurung isab
 we' Tuhanin si me' a'a duma'in Yahudi Niyawa-
 nen, lasa-lasahan pinangurungne si kite bi me'
 Yahudihin, pagsandel ne kite bi pu Isa Almasi,
 Panuhutanin. Hangkan ga'i tasagga'ku Tuhanin."

¹⁸ Pagkale me' Yahudihin inin, ga' ne niya' bissāde. Bisan miya'an pinudji we' de Tuhanin. Pa'inde, “Bang sa ī', pinapikilan du isab we' Tuhanin me' kabangsahan duma'in Yahudihin supaya pinda pagateyden duk taga umul siye salama-lama.”

Sabab me' masandel pu si Isa si lahat Antiyokin

¹⁹ Masa pamapatey si Estepanin, kanat-kanat hep me' masandel pu si Isahin sabab paminasa si siyehin. Sinduwehin umabut sampay pī si lahat Penisiya, si pū' Kiprus, duk la'i si Antiyok. Minahalayak we' de la'i aka-aka mahāpin saguwa' si me' Yahudi hadja. ²⁰ Me' tindeg si Isa sinduwehin, me' a'a amban Kiprus duk Kirene, hap pī siye inin si Antiyok, duk minahalayak isab we' de si me' a'a duma'in Yahudi aka-aka mahāp sabab si Isa, Panuhutanin. ²¹ La'i si siye balakat Tuhanin duk ekka te'ed a'a Antiyok kahagad duk nuhut ne pu si Isa, Panuhutanin.

²² Takale we' me' masandel pu si Isa si Awrusalamin sabab inin, hangkan dina'ak we' de Barnabas pī si Antiyok. ²³ Pagtekka Barnabas la'i, takitene me' hininang Tuhan si me' a'ahin sabab lasane duk ase'ne si siyehin. Hangkan kēgan iye duk tinolo'an siye we' ne we' subey siye pateteg pu si Isa, Panuhutanin, ateyden dambūs-būs. ²⁴ Si Barnabas inin, a'a hāp addatnen. Pagbaya'an iye we' Niyawa Sutsihin duk basag te'ed sandelnen. Ekka a'a si Antiyok tabo'o we' ne sandel pu si Isa, Panuhutanin.

²⁵ Manjari si Barnabas inin hap pī si lahat Tarsus miha si Saul. ²⁶ Pagkasuwa'ne iye, bino'o iye we' ne balik hap Antiyok. Niya' siye dan tahun

la'i duwangan patenna' si me' masandel pu si Isa si Antiyokin duk magusihat siye si me' a'a banes te'ed. La'i hep si Antiyok miya'an tagna' inēnan me' tindeg si Isahin, me' a'a Almasi.

²⁷ Masa miya'an, niya' me' a'a magpalata' bissā Tuhanin padurul amban Awrusalam hap Antiyok. ²⁸ Dangan siye inēnan Agabus, nengge magpa'al pinanolo'an we' Niyawa Tuhanin. Pa'in Agabus, “Niya' unus sōng tekka si kēmon kalahatlahatan.” (Tekka unus inin masa Sultan Kalaudi, sultan nakura'in.) ²⁹ Hangkan me' tindeg si Isa si Antiyokin magsakap we' magpabo'o siye dangan-dangan tamanan tapanabangden pī si me' pagkaside tindeg si Isa si lahat Yahudiyahin. ³⁰ Na, iye inin hininang me' katindegan si Isa la'i si Antiyokin. Magpabo'o siye pilak pu si Barnabas duk si Saul pī si me' kabahi'an me' masandel la'i si Awrusalamin.

12

Pasōng me' kabinasahanin

¹ Masa miya'an, tinagna'an ne we' Sultan Herod bininasa me' masandel pu si Isa sinduwehin. ² Dina'ak we' ne pinunggelan si Yakub, pungtina'i Yahiyahin. ³ Duk pagkitene we' kasulutan me' Yahudihin si hininangne miya'an, dina'ak isab we' ne siniggew si Petros. Masa paniggew si Petros ī', baytu kādja'an me' Yahudi pamangande pan ga'i sinagetan pasuligin. ⁴ Pagubus si Petros siniggew, dina'ak iye kinalabusu we' sultanin. Ampat tumpuk sundalu dina'akne ngangguwaldiyahan si Petrosin, ampat-ampat da tumpuk. Sakap si

Herodin we' puwas hadja kādja 'an me' Yahudi miya'an, bo'one si Petros paluwas pī si me' a'ahin hinukum. ⁵ Hangkan la'i dahu' si Petros tahan dem kalabusu saguwa' me' masandel pu si Isahin māku-māku te'ed si Tuhan para si iye.

Pinaluwas si Petros amban kalabusu

⁶ Malam sōng pamo'o si Herod si Petros pī si me' a'ahin, tuli si Petros si ellet duwe guwaldiya. Kinarena iye duk duwe karena. Niya' isab me' guwaldiya la'i si bukut manteyan tarangka kalabusuhin. ⁷ Manjari inin, bessuwang niya' dambuwa' mala'ikat Tuhanin nengge la'i si bihing si Petros duk danta' dem kalabusuhin. Jined-jeg we' mala'ikatin si Petros si bahane duk binangun we' ne. “Donga' kew padayi,” pa'in mala'ikatin. Magtawus duddag me' karenahin amban me' tangan si Petros. ⁸ Pa'in mala'ikatin si iye, “Magkuwero kew duk magtehompa' kew.” Magkuwero ne si Petros duk magtehompa' ne iye. Ubus pa'in mala'ikatin, “Asekun jaketnun duk nuhut kew aku.” ⁹ Manjari nuhut iye ne si Petros paluwas amban kalabusu. Saguwa' ga' kata'uhan si Petros bang to'o ke me' hinangan mala'ikat miya'an atawa ga'i. Kannalne niya' hadja pabagala si iye. ¹⁰ Paglumabey ne siye amban guwaldiya tagna'in, ubus bu si kaduweenen, ujudnen tekka siye si tarangka basi' paluwasan hap puweblo miya'an. Lukahan dine tarangkahin duk paluwas ne siye. Lumengngan siye nuhut dambuwa' kalsara manjari bessuwang lanyap mala'ikatin.

¹¹ Paglanyap ne mala'ikatin, bahu tasayu si Petros bakas talabeynen. Pa'inne, "Asal bennal hati' inin. Pinapitu hati' we' Tuhanin mala'ikatnen maluwas aku amban antanan si Herod duk amban kēmon la'at inase-ase me' Yahudi sōng ma'umantag si akuhin."

¹² Pagkata'uhan si Petros ne inin, hap pī iye si luma' si Mariyam, sa'i Yahiya Markusin. Ekka me' a'a la'i magtipun māku-māku si Tuhan. ¹³ Tinuttuk we' ne gawang si luwasanin. Niya' dara'akan dende inēnan si Roda pī nambag. ¹⁴ Takilalene suwala si Petrosin. Kēgan te'ed iye duk hawal kēgnen, ga' dahu' lukane gawangin saguwa' magubas iye padiyalem ngakahan siye. Pa'inne,

"Ī la'i si Petros nengge si luwasan." ¹⁵ "Hatu kew iyan magkanap-kanap," pa'inde pu si Roda. Saguwa' luwal balik-balikne we' asal to'o ĩ' la'i si Petros. Manjari pa'inde, "Mala'ikatnen ĩ'."

¹⁶ Saguwa' ga' pahali si Petros nuttuk. Ujudnen ilukahan ne we' de gawangin. Pagkitede si Petros, asal ulali' te'ed siye. ¹⁷ Magsinyas si Petros duk tanganne, ga'i siye dina'ak magbukag. Manjari inakahan siye we' ne bang sa'ingge pamaluwas Tuhan iye amban kalabusuhin. Pa'in si Petros, "Akahanun bi sa' si Yakub duk me' pagkasite bi masandel pu si Isa sinduwehin sabab inin." Manjari tahala' iye hap pī si lugal seddili.

¹⁸ Pagsalung ne, sasew te'ed me' guwaldiyahin. Ine ente' ma'umantag pu si Petrosin? ¹⁹ Maguldin Sultan Herod dina'ak piniha te'ed si Petros si me' guwaldiyahin. Saguwa' ga' iye takasuwa'de. Manjari sinumariya siye we' si Herod duk pagubus,

dina'ak siye we' ne pinapatey. Puwas miya'an padurul Sultan Herod amban Yahudiya hap Kesarea duk la'i dahu' iye patenna'.

Kamatey Sultan Herodin

²⁰ Masa miya'an astel hep te'ed Sultan Herod si me' a'a si lahat Tirošin duk si me' a'a si lahat Sidonin. Manjari pī me' a'a duwe lahatan miya'an magtuhut mayaman si Herod. Binagay dahu' we' de Balastus, dambuwa' me' pangandelan dem astana' sultanin, supaya siye bēbbeganne. Manjari hap pī ne siye pu si Herod mo'o iye maghāp, pegge' amban lahat sultanin hep pangeddo'ande kinakanden.

²¹ Manjari inin, pagtekka ellew pangeddew si Herod pamissāne si me' a'ahin, inasek we' ne semmekne mahāpin duk ningkolo' iye diyata' siya pag-sultanannen. Manjari pinaluwas we' ne bissānen si me' a'ahin. ²² Magellang-ellang me' a'ahin, pa'inde, “Duma'in ne manusiya' mamissā iyan, saguwa' dambuwa' iye tuhan.” ²³ Magtawus si Herod pinasaki we' mala'ikat Tuhanin pegge' tinayima' we' ne sanglit me' a'ahin bu ga' sanglitanne Tuhanin. Manjari kinaleg iye sampay tibu'ukan barannen duk matey iye.

²⁴ Saguwa' lapal Tuhanin pasōng ne pa'in palatag duk pasōng magka'ekka me' a'a masandel pu si Isahin. ²⁵ Pegge' ubus ne tahinang disi Barnabas duk si Saul akade la'i si Awrusalamin, balik ne siye hap Antiyok. Bino'o we' de Yahiya Markus.

13

Tapene' si Barnabas duk si Saul duk pinalengngan siye

¹ La'i si me' masandel pu si Isa si Antiyokin, niya' me' magpalata' bissā Tuhanin duk niya' me' magusihat. Siye miya'an disi Barnabas, si Simon ugey-ugeyenen si Ittem, si Lukiyus a'a Kirene, si Saul, duk si Manaen, bakas sawe'-sawe' Sultan Herod kadiki'den. ² Missā Niyawa Sutsihin si siye miya'an sābude magsambahayang si Tuhan duk magpuwase. Pa'in Niyawa Sutsihin si siye, “Paseddilihun bi aku Barnabas duk si Saul, niya' hinang pamasuku'anku siye.” ³ Magpuwase pe siye balik duk māku-māku si Tuhan, ubus bu binettad we' de tanganden pī si duwanganin duk dina'ak ne siye lumengngan.

La'i si pū Kiprus

⁴ Manjari, pegge' dina'ak siye we' Niyawa Sutsihin lumengngan, hangkan padurul ne Barnabas duk si Saul hap lahat Seluki duk patulak siye billa'i hap pū' Kiprus. ⁵ Pagtekkade si pū' miya'an, la'i si kaluma'an inēnan Salamis, minahalayak we' de lapal Tuhanin dem me' kalanggalan Yahudi. La'i Yahiya Markus nabangan siye si me' hinangden. ⁶ Binutasan we' de pū' miya'an sampay tekka siye si kaluma'an inēnan Papos. Makadugpak siye la'i dambuwa' landungan, ēnnen si Bar-Isa. A'a Yahudi iye duk magmā-mā iye magpalata' bissā Tuhanin. ⁷ Magbagay Bar-Isa miya'an duk si Sergus Paulus, gubnul pū' miya'an. Gubnul

miya'an a'a lalem pikilannen. Tinawag we' gubnulin si Barnabas duk si Saul pī si iye pegge' baya' iye pakale si lapal Tuhanin. ⁸ Saguwa' sinagga' duwanganin we' landunganin. (Ēnnen bang si bissāhan Girik, si Elimas.) Ga'i baya' Elimas bang kahagad gubnulin si lapal Tuhanin. ⁹ Manjari si Saul pagbaya'an we' Niyawa Sutsihin. Si Saul duwe ēnnen. Ēnne dambuwa'in si Paul. Pinayaman te'ed pahantap we' si Paul landunganin. ¹⁰ Pa'in si Paul si iye, “Anak nakura' seyitanin kew. Ine-ine hāp kuntarahannu. Pangakkal kew te'ed duk la'atan ateynun. Luwal hadja kinuyas-kuyas we' nu me' mabennal amban Tuhanin. ¹¹ Payamanun,” pa'in si Paul, “kuwe'itu patekkahan Tuhanin kew bala'. Ngapessek kew iyan duk tiggel-tiggel kew ga'i makakite danta' ellew.” Magtawus takalessa Elimas kuwe' niya' gabun ittem nampengan me' matanen duk ga'i ne iye ngite. Lumengngan iye miha a'a nundan iye. ¹² Pagkite gubnulin ma'umantag miya'an, kahagad ne iye; pegge' ulali' te'ed iye si me' usihat si Paul sabab si Isa, Panuhutanin.

Tekka disi Paul si Antiyok la'i si lahat Pisidiya

¹³ Manjari pagubus disi Paul magusihat la'i si Papos, patulak siye hap Perga, la'i si lahat Pampiliya. Tekka la'i, inambanan siye we' Yahiya Markus duk mole' iye balik hap Awrusalam. ¹⁴ Amban Perga palanjat si Paul duk Barnabas sampay tekka siye si Antiyok, la'i si lahat Pisidiya. Pagellew Sabtu', li'i me' Yahudihin, pī siye si langgal Yahudi duk ningkolo' siye la'i

diyalem. ¹⁵ Niya' binatsa amban sara' si Musa duk amban kitab kanabi-nabihanin. Pagubus miya'an binatsa, nganda'ak me' nakura' langgal miya'an pī pu disi Paul magpa'in, “Me' kapungtina'ihan, bang niya' batang bissābi pangusi-hatbi si me' a'ahin, missā ne ka'am.” ¹⁶ Manjari nengge si Paul duk ninyas iye duk tanganne supaya me' a'ahin pakale. Ubus bu missā ne iye. Pa'inne, “Me' pagkasiku bangsa Isra'il duk sampay kēmon ne ka'am amban kabangsahan seddili saguwa' nambahayang si Tuhan, pakalehun bi ku. ¹⁷ Me' kapapu'an kamihin tapene' we' Tuhanin, iye asal pagtuhanan kami bangsa Isra'ilin. Pinahadje we' ne bangsa Isra'ilin baytu patenna'de si Misilin, lahat bangsa seddili. Duk bino'o siye we' Tuhanin paluwas amban lahat miya'an we' balakatne mahadjehin. ¹⁸ Ampatpū' tahun panandal-nandal Tuhan mangga'i panuhut bangsa Isra'il tolo'nen la'i dem lahat makagindew-gindewī'. ¹⁹ Pitu' bangsa pinaka'atan we' Tuhanin la'i si lahat Kana'an duk pinangurung we' ne lahat miya'an si me' a'anen, bangsa Isra'ilin, pamusaka'ne siye. ²⁰ Amban papīde si lahat Misilin ngeregse' patenna'de si lahat Kana'anin, niya' ampat hatas duk limempū' tahun tiggelannen. Puwas miya'an,” pa'in si Paul, “niya' me' hukum pene' Tuhanin magbaya' si siye sampay Nabi Samuel tamanan hukumden.

²¹ “Manjari māku bangsa Isra'ilin sultan magbaya' si siye. Pinene' we' Tuhanin si Saul, anak si Kis, magsultan si siye dem ampatpū' tahun. Si Saul inin tubu' Benjamin. ²² Pagubus si Saul

inin inānan we' Tuhanin amban pagsultannen, iye pinaganti'ne sultanden, si Da'ud. Iye inin pananglit Tuhan si Da'udin, pa'in Tuhanin, 'Si Da'ud, anak si Jessehin, a'a makasulut ateykun. Hinangne du kēmon kinabaya'ankun.' ²³ Amban tubu' si Da'ud inin," pa'in si Paul, "ngurung Tuhanin si bangsa Isra'il dambuwa' nimbul siye sa pananggupnen. Manimbul inin, iye ne si Isa. ²⁴ Ga' pe tapitu si Isi nagna'an hinangnen, magusihat ne Nabi Yahiya si kēmon bangsa Isra'ilin we' subey lebbahande me' duseden duk subey siye pinandi tawubat, tanda' we' pagsusunande ne me' duseden. ²⁵ Pagsōng ubus ne hinang pinasuku' Tuhan pu Yahiyahin, pa'inne si me' a'a Isra'ilin, 'Bang pikilbi, sine te' ku? Duma'in aku inagad-agadbin. Saguwa' niya' du paturul si aku, ga'i ku bisan pata' ngalekkahan ingket tehompā'nen.'

²⁶ "Na, me' kapungtina'ihanku," pa'in si Paul, "sasuku ka'am tubu' Ibrahimin, duk sampay ka'am amban kabangsahan seddilihin magsambahayang si Tuhanin, si kite bi hep pinabo'ohan aka-aka mahāpin supaya kite bi lumuwas amban me' duseten bi. ²⁷ Me' a'a Awrusalamin duk me' nakura'den, ga' hep kata'uhande we' si Isa ne miya'an manimbulin. Ga' isab tahātide me' bissā tasulat me' kanabi-nabihan awwalley. Bu me' tasulat miya'an binatsa du dem langgal kahaba' ellew Sabtu'. Saguwa' bisan ga' tahātide, asal katumanan ne we' de me' tasulat me' kanabihan miya'an, pagilabo'an ne we' de hukuman si Isa. ²⁸ Bisan du ga' niya' takasuwa'de sā' si Isa pata' pamapateyan iye, pākude te'ed pu Gubnul

Pilatus we' pinapatey iye. ²⁹ Duk pagubus ne katumanande kēmon tasulat dem kitab sabab si Isahin, ilebbes iye we' de amban diyata' olom pangalansangande iyehin duk kinubul iye we' de dem lingab batu. ³⁰ Saguwa' pinakellum iye balik we' Tuhanin amban kamateynen. ³¹ Duk bang piyem bahangi puwas ka'ellumne mabalikin, takite iye we' me' bakas sawe'ne magtuhut amban Jalil hap Awrusalamin. Duk kuwe'itu, me' a'a inin naksi' sabab si Isa si me' bangsa Isra'ilin. ³² Na," pa'in si Paul, "tiya' kami tu'u mo'ohan ka'am aka-aka hāp. Aka-aka mahāp inin sabab janji' Tuhan si me' kapapu'anten bi. ³³ Katumanan ne janji' miya'an si kite bi me' tubu'den, sabab tapakellum ne we' ne si Isa balik. Tasulat dem kitab Jabur, si kalangan duwe, pa'in Tuhanin la'i,

'Anakte kew. Ellew inin pakata'uku we' aku Samanun.'

³⁴ Duk inin isab pina'in Tuhanin sabab pamakellumne si Isa balikin, ga'i makalabey buhuk. Pa'inne,

'Asal pangurungku si ka'am me' kahāpan panang-gupku pu si Da'udin.'

³⁵ Si ayat seddili si kitab Jabur pina'in isab,

'Ga'i du pasagadannu ngabuhuk dara'akannu matsutshin.'

³⁶ Si Da'ud, tiggelanne ma'ellumin hininang we' ne sakap Tuhan para si iyehin, ubus matey du iye. Kinubul iye tapit si me' kamatetto'ahannen duk ngabuhuk du barannen. ³⁷ Saguwa' a'a bakas pinakellum Tuhan amban kamateyin, si Isa ne miya'an, ga' te'ed makalabey buhuk. ³⁸⁻³⁹ Na,

me' kapungtina'ihanku,” pa'in si Paul, “subey te'ed kata'uhanbi kēmon we' bisan tuhutbi sara' si Musahin, ga'i te'ed inin makapuwas dusebin. Saguwa' sasuku ka'am sandel pu si Isa, puwas ne dusebin kēmon. Hangkan hep minahalayak si ka'am lapal sabab si Isa inin. ⁴⁰ Na, pahatul-hatul ka'am supaya ga'i du umantag si ka'am bakas tasulat me' kanabi-nabihanin, pina'in,

⁴¹ ‘Ka'am me' mangga'i makahagadin duk mangahinang dageyin, payamanun bi. Magulali' du te'ed ka'am si hinangkun duk magmula du ka'am,’ pa'in Tuhanin, ‘pegge' si ka'ellumbi pe, niya' hinangku bu ga'i kaha-gadbi, bisan du ka'am inakahan.’ ”

⁴² Pagubus si Paul missā, duk pagsakali' ne siye duk Barnabas tahala' amban langgal miya'an, dina'ak siye we' me' a'ahin balik pī Sabtu' dambuwa' ngakahan siye namba sabab me' miya'an. ⁴³ Pagtahala' ne me' a'ahin amban langgal, ekka siye paturul pu si Paul duk Barnabas. Me' mapaturul miya'an me' Yahudi duk me' bangsa seddili nuhut āgama Yahudi. Missā duwanganin si siye duk dina'ak siye pateteg sandel si Tuhan mamalasa si siyehin.

⁴⁴ Pagta'abut Sabtu' dambuwa', agen kēmon a'a si puweblo miya'an la'i patipun pakale si lapal Tuhanin. ⁴⁵ Saguwa' pagkite me' Yahudi sinduwehin me' a'a mabanesh magtipunin, ngimbū siye duk sinagang we' de binissā si Paulin. Pinahina' isab iye we' de. ⁴⁶ Saguwa' pasōng bahani si Paul duk Barnabas missā. Pa'inde, “Subey hep

si ka'am, me' bangsa Isra'ilin, inaka dehellu lapal Tuhanin. Saguwa' pegge' ga'i du tayima'bi, duk ga'i kimmatanbi dibin pata' inurungan umul salama-lama, na, pī ne kami si me' a'a bangsa seddili. ⁴⁷ Pegge' iye du isab inin panganda'akan Tuhan si kamihin, pa'inne,

'Kuwe' ka'am danta' binettad we' ku ninagan me' kabangsahan seddilihin, supaya umabut si tibu'ukan dunya lapal inin, we' aku manimbul manusiya'in.' ”

⁴⁸ Pagkale me' bangsa seddilihin bissā inin, kēgan te'ed siye. Pinudji we' de lapal Tuhan miya'an. Duk kahagad ne pu si Isa sasuku tapene' we' Tuhan inurungan umul ga'niya' tamanannen.

⁴⁹ Lapal Tuhanin palatag ne pa'in si tibu'ukan lahat miya'an. ⁵⁰ Saguwa' kinawul we' me' Yahudihin me' nakura' si lahat miya'an duk me' kadendehan mabangsahan duma'in Yahudihin saguwa' nambahayang si Tuhan, supaya kuntarahande disi Paul duk Barnabas. Hangkan pinatahala' we' de duwanganin amban lahatde miya'an. ⁵¹ Pinagpagan we' disi Paul leppug bettisen, tanda' we' papuwas ne siye amban me' a'a lahat miya'an. Ubus hap pī siye si lahat Ikoni. ⁵² Saguwa' me' masandel pu si Isa si Antiyokin kēgan ne pa'in duk pagbaya'an siye we' Niyawa Sutsihin.

14

La'i si Ikoni

¹ La'i si lahat Ikoni sali' du isab ma'umantagin. Hap pī si Paul duk Barnabas dem langgal Yahudi

magmahalayak lapal Tuhanin. Basag te'ed pamahātide lapal Tuhanin hangkan banes te'ed me' Yahudi duk me' a'a duma'in Yahudi sandel ne pu si Isa. ² Saguwa' me' Yahudi mangga'i masandelin, kinawul we' de me' a'a duma'in Yahudihin supaya kuntarahande me' masandel pu si Isahin. ³ Si Paul duk Barnabas patenna' la'i si Ikoni tiggel-tiggel. Ga' niya' talew-talewde missā si me' a'a sabab si Isa, Panuhutanin. Duk pinabugtu' we' Panuhutanin si me' a'ahin we' to'o lapal minahalayakde sabab lasanen, sabab inurungan siye we' ne balakat maghinang me' hinangan balakatan duk maka'ulali'. ⁴ Magpa'il me' a'a si puweblo miya'an. Sinduwihin binēbbegan we' de me' Yahudihin duk sinduwihin binēbbegan we' de disi Paul.

⁵ Manjari magisun me' a'a bangsa seddilihin duk me' Yahudihin magtuhut duk me' nakura'den, we' papeddi'ande duk pagtibagande disi Paul. ⁶ Pagkata'uhan inin we' disi Paul, lahi siye duwangan hap lahat Likaona. Pagla'i ne siye, hap pī siye si puweblo Listara duk si puweblo Derbe duk sampay si kalahatan mapaliputin, ⁷ duk minahalayak we' de la'i aka-aka mahāp sabab si Isahin.

La'i si Listara

⁸ La'i si Listara niya' a'a kuku' kemuwe amban dem betteng duk ga' iye bakas makalengngan. ⁹ Pakale te'ed iye si me' binissā si Paulin. Pinayaman iye pabentel we' si Paul duk kata'uhan we' si Paul dem ateyne we' a'a kuku' miya'an ngandel we' tapakawuli' iye we' si Isa. ¹⁰ Manjari missā si Paul pinapales. “Nengge kew,” pa'inne

si a'a makuku'in. Magtawus pahulangkad a'ahin nengge duk lumengngan ne iye. ¹¹ Pagkite me' a'a mabanesin hininang si Paul miya'an, magellangellang siye si bissāde Likaona, pa'inde, “Magbantuk manusiya' ne me' tuhanin duk tiya' ne siye duwa'i pitu si kite bi.” ¹² Inēnan siye we' de ēn me' tuhanden. Si Barnabas, ēnande si Seus duk si Paul ēnande si Hermes pegge' iye luwal mamissāhin. ¹³ Langgal si Seus tuhanden, la'i du si bukut tarangka puweblo miya'an. Imam si langgal miya'an, hap pī si tarangka nundan me' sapi' lella taga me' sumping tinōtō diyata' kelongde. Imam inin duk me' a'a ma'ekkahin batang sumbali'de me' sapi' miya'an pagkulubande pu disi Paul.

¹⁴ Saguwa' pagkata'uhan we' si Paul duk Barnabas sōng hininangde inin, ginaret-garet we' de semmekden, tanda' we' ga'i siye kasulutan. Magubas siye pī si tengnga' me' a'a mabanesin duk maggasud siye, ¹⁵ pa'inde, “We'ey inin hinangbi si kami? Manusiya' du hadja kami kuwe' ka'amin. Duk hangkan kami inin pitu, ngakanhan ka'am aka-aka mahāpin supaya tayikutanbi ne me' tuhanbi iyan, me' mangga' niya' kagunahanne iyan. Pitu kami supaya ka'am papinda nuhut Tuhan ma'ellumin, Tuhan mamapanjari langit duk bulakin, tahikin duk kēmon bayu'an diyalemnen. ¹⁶ Masa awwalley, pinasagadan we' Tuhanin me' kabangsa-bangsahanin nuhut ineine kinabaya'anden. ¹⁷ Saguwa' bisan awwalley sampay ma'in, niya' du tanda' amban Tuhan supaya iye kata'uhan me' manusiya'in. Tanda'

miya'an, me' hinanganne mahāpin: urunganne ka'am ulan, pamanjarine me' tinanembin si bulanne, urunganne ka'am kinakan duk pakēgne me' ateybin.” ¹⁸ Kuwe' miya'an me' bissā disi Paulin, saguwa' agen ga'i tapagesde me' a'ahin duk siye ga'i magkuluban si siye.

¹⁹ Manjari inin, niya' tekka pī si Listara me' Yahudi amban Antiyok si Pisidiya duk amban Ikoni. Kabumbungan we' de me' a'a mabanesin pabēbbeg si siye nguntarahan si Paul. Pinagtibagan we' de si Paul duk batu. Ubus bu ilalas iye we' de bino'o paluwas amban puweblo miya'an pegge' kannalde matey ne iye. ²⁰ Saguwa' sakali' magtipun me' masandel pu si Isahin ngaliputan si Paul, kuwat iye duk balik iye pī dem puweblo miya'an. Pagsasumuhin hap pī siye duk Barnabas si lahat Derbe.

Balik si Paul duk Barnabas pī si Antiyok si Siriya

²¹ Pagla'i ne siye si Derbe, minahalayak we' de aka-aka mahāpin si me' a'a mala'ihin. Ekka me' a'a patindeg pu si Isa la'i. Ubus balik si Paul duk Barnabas pī si Listara, bu Ikoni, ubus bu palanjat siye hap Antiyok, iye Antiyok si lahat Pisidiyahin. ²² Bini'at we' de me' tindeg si Isa si me' puweblo papīhande miya'an duk pinabasag we' de sandelden. Dina'ak isab pinateteg si siye sandelden si Tuhan. “Pegge',” pa'in disi Paul, “subey ekka kasusehan talabeyte bi meke kite bi sakup dem pagbaya'an Tuhanin.” ²³ Si me' kalahatan papīhanden, antag-antag niya' me'

masandel pu si Isahin, mene' disi Paul me' a'a hinang bahi'de. Ubus, muwase disi Paul duk māku-māku si Tuhan para si me' bahi' miya'an. Māku-māku siye we' karayaw inipat du me' masandel pu si Isahin we' Panuhutanden, iye pangandelanden.

²⁴ Pagtabutas we' disi Paul lahat Pisidiyahin, tekka siye si lahat Pampiliya. ²⁵ Pī siye hap puwablo Perga duk minahalayak we' de lapal Tuhanin la'i. Ubus bu padurul siye hap Attaliya. ²⁶ Manjari patulak siye balik hap Antiyok. La'i hep si Antiyok miya'an pamāku-māku me' masandel pu si Isahin we' ipat Tuhanin disi Paul, sōng palumengngande magmahalayak aka-aka mahāpin. Duk kuwe'itu ta'ubusde ne hinangde miya'an.

²⁷ Pagtekka disi Paul la'i si Antiyok, tinipun we' de kēmon masandel pu si Isahin. Inaka-akahan siye we' de kēmon me' tahinangden we' tabang Tuhan si siyehin. Inaka-akahan isab siye we' de, we' kapagmahalayak ne siye si me' bangsa duma'in Yahudi sabab si Isa duk ekka ne siye sandel pu si Isa. ²⁸ Tiggel disi Paul patenna' la'i duk me' masandel pu si Isa si Antiyokin.

15

Mitingde si Awrusalamin

¹ Manjari inin, niya' me' a'a amban Yahudiya hap pī si Antiyok. Magtolo' siye si me' masandel pu si Isa mala'ihin. Pa'inde, “Ga'i ka'am makajari timbul bang ga'i ka'am inislam sa panganda'akan si Musahin.” ² Jinawab te'ed we' si Paul duk Barnabas me' a'a miya'an duk magpasuweyan

te'ed siye sabab tolo'de miya'an. Hangkan magisun me' katindegan si Isa si Antiyokin we' subey si Paul duk Barnabas duk sinduwe me' kapungtina'ihanin hap Awrusalam, nilew me' kawakilanin duk me' bahi'in sabab palkala' miya'an.

³ Pinalengngan ne siye we' me' masandel pu si Isa si Antiyokin. Pabutas siye amban lahat Penisiya duk amban Samariya. Sābude mapabutasin, inaka-aka we' de we' me' bangsa duma'in Yahudihin sandel ne pu si Isa. Kēgan te'ed me' masandel pu si Isahin kēmon pagkalede inin.

⁴ Pagtekka disi Paul si Awrusalam, sinampang siye we' me' masandelin duk me' kawakilanin duk me' kabahi'anin. Inaka-aka ne we' disi Paul si siye kēmon bakas tahinangde we' tabang Tuhan si siyehin. ⁵ Saguwa' niya' me' Pariseo masandel pu si Isahin nengge la'i missā. Pa'inde, “Me' masandel pu si Isa amban me' bangsa seddili miya'an subey inislam dahu' duk subey isab tuhutde sara' si Musahin.”

⁶ Manjari magtipun me' kawakilanin duk me' kabahi'anin mikil bang inumey palkala' miya'an.

⁷ Pagtiggel-tiggel ne siye magisun, nengge si Petros duk pa'inne, “Me' kapungtina'ihanku, kata'uhanbi du we' matu'uhin pe, tapene' ku we' Tuhanin amban ka'am dina'ak magmahalayak pī si me' kabangsahan seddili supaya takalede duk kahagadde aka-aka mahāp sabab si Isahin.

⁸ Duk Tuhanin, mangata'uhan diyalem atey manusiya'in, pakitehanne we' me' kabangsahan seddilihin suku' si iye du isab, sabab pinangurung

isab we' ne si siye Niyawa Sutsihin sa si kitehin bi. ⁹ Ga' siye pagbidida'ne duk kite bi,” pa'in si Petros. “Inampun du isab we' ne me' duseden pegge' sandel siye pu si Isa. ¹⁰ Na,” pa'in si Petros, “we'ey batang pa'astelbi Tuhanin sabab pahunitanbi pe me' masandel pu si Isahin. Da'akbi siye nuhut sara'in bu bisan me' kapapu'ante bi ley duk sampay kite bi ga' du tahnangte bi. ¹¹ Da'a ne. Sandel kite bi pu si Isa, Panuhutanin, duk pinaluwas ne kite bi amban duseten bi pegge' malasa duk ma'ase' iye si kite bi. Damikkiyan isab me' a'a amban kabangsahan seddilihin.”

¹² Pagkalede pina'in si Petros miya'an, ga' siye kēmon kumebbut. Duk pinakale we' de Barnabas duk si Paul magaka-aka sabab me' hinangan balakatan duk maka'ulali' tahnangde we' balakat Tuhanin la' i diyaleman me' kabangsahan duma'in Yahudihin. ¹³ Pagubus siye missā, paganti' missā si Yakub. Pa'inne, “Me' kapungtina' ihanku, pakale ka'am si aku. ¹⁴ Bakas pahāti si Petros ne magba'ahu miya'an si ka'am sabab tagna' pamakite Tuhan lasane si me' kabangsahan duma'in Yahudihin, supaya isab niya' amban siye me' a'a suku' si Tuhan. ¹⁵ Maguyun bissā si Petros miya'an duk tasulat me' kanabi-nabihan awwalley. Tasulat hep dem kitab, pina'in,

¹⁶ ‘Puwas inin, balik du ku, pa'in Tuhanin, duk patenggeku du balik luma' si Da'ud bakas mahebbā'in. (Hāti luma' Da'udin pagsultannan.) Pahāpku du malarakin duk hinangku luma' balik. ¹⁷ Ubus kēmon me' a'a amban kabangsahan seddilihin, pihade

du ku isab pegge' tapene'ku isab siye, pa'in Tuhanin. ¹⁸ Inin lapal Tuhanin, pinakata'u we' ne kemuwe awwalley.'

¹⁹ “Bang si pikilanku,” pa'in si Yakub, “subey ga'i sasewte bi me' a'a amban kabangsahan seddili mapatuhut si Tuhanin. ²⁰ Saguwa' subey siye pabo'ohante bi sulat ngakahan siye we' subey siye ga'i mangan ine-ine bakas paglamas si me' limbagan tuhan-tuhan, subey siye ga'i magjina, subey siye ga'i mangan hayep pikel, duk subey siye ga'i mangan laha'. ²¹ Me' sara' si Musa inin kemuwe matu'uhin asal minahalayak du si kemon kalahatlahatan duk binatsa kahaba' ellew Sabtu' dem me' kalanggal-langgalan bangsaten bi.”

Sulat pi si me' masandel pu si Isa amban kabangsahan seddilihin

²² Manjari magpikilan me' kawakilanin duk me' kabahi'anin sampay kemon me' masandel pu si Isahin, we' mene' siye me' a'a amban siye pinatuhut pu si Paul duk Barnabas hap Antiyok. Pinene' we' de si Judas Barsabbas duk si Silas. Duwangan inin asal pinagaddatan te'ed we' me' pagkaside tindeg si Isahin. ²³ Mabo'o siye sulat duk inin pina'in dem sulatin:

“Sulat inin amban me' kapungtina'ihanbi matu'u si Awrusalamin, me' kawakilanin, duk me' kabahi'anin. Pinasampay inin we' kami si ka'am kemon me' kapungtina'ihan kami amban kabangsahan seddilihin, me' maglahat lu'u si Antiyokin, si Siriyahin, duk si Kilikiyahin. ²⁴ Takale kami we' niya' ko' me' katindegan

si Isa bittu'u amban kami bakas piyu nasew me' pikilanbin sabab me' panolo'den. Duma'in miya'an panganda'akan kami siye. ²⁵ Hangkan magisun kami kēmon we' mene' kami me' a'a tu'u da'ak kami piyu si ka'am. Patuhut kami siye pu Barnabas duk si Paul, me' bagay kinalasahan te'ed. ²⁶ Disi Paul inin, me' a'a ga'i ngayimanan umulden, bang si hinangde para si Panuhutanten bi, Isa Almasi. ²⁷ Manjari tiya' ne da'ak kami piyu si ka'am si Judas duk si Silas patampak ngakahan ka'am sa sinulat kami inin. ²⁸ Pegge' Niyawa Sutsihin duk kami maguyun we' ga'i ka'am subey pinahunitan palabi amban me' da'akan subey te'ed tinuhut inin: ²⁹ da'a ka'am mangan ine-ine bakas paglamas si me' limbagan tuhan-tuhan, da'a ka'am mangan laha', da'a ka'am mangan hayep pikel, duk da'a ka'am magjina. Bang ga'i inin hinangbi, hāp hinanganbin. Taman inin ne hadja. Wassalam.”

³⁰ Manjari lumengngan ne me' a'a dina'akde mam'o sulat miya'an. Pī siye hap Antiyok duk pagtekkade la'i, tinipun we' de me' masandel pu si Isahin duk sinōngan we' de si siye sulatin. ³¹ Pagbatsade sulatin, kēgan te'ed siye sabab sulat maka'asig-asig ateyde miya'an. ³² Si Judas duk si Silas inin, me' a'a magpalata' bissā Tuhanin. Tiggel pangusihatde me' masandel pu si Isa mala'i si Antiyokin panabang siye, supaya ngabasag sandelden duk asig ateyden. ³³ Pagtiggel-tiggel ne disi Judas la'i, pinapole' ne siye we' me' masandel pu si Isa mala'ihin. “Karayaw hāp du lengnganbin, ga' baya-bayabi,” pa'inde. ³⁴ Manjari balik ne

disi Judas pī si me' bakas manganda'ak siyehin. ³⁵ Saguwa' si Paul duk Barnabas pa'amban pe la'i si Antiyok. Magtolo' siye duk magmahalayak lapal Tuhanin magtuhut duk me' sinduwehin.

Magsape' si Paul duk Barnabas

³⁶ Pagpuwas bang piyem bahangi, pa'in si Paul pu Barnabas, “Sūng kite balik pī nindew me' pagkasite tindeg si Isa si kalahat-lahatan bakas pagmahalayakante lapal Tuhanin. Payamante bang sa'ingge du siye ley.” ³⁷ Baya' bo'o Barnabas si Yahiya Markus. ³⁸ Saguwa' pikilan si Paulin we' ga'i si Markus patut bino'o pegge' bakas inambanan hep siye we' ne la'i si Pampiliya, duk ga' iye makatatas nabangan siye sampay ubus hinangden. ³⁹ Magjawab te'ed duwanganin hangkan magsape' ne siye. Bino'o we' Barnabas si Markus duk patulak siye hap pū' Kiprus. ⁴⁰ Si Paul isab tapene'ne hinang sawe'in si Silas. Me' katindegan si Isa mala'ihin māku-māku si Tuhan para pu disi Paul we' ipat Tuhanin du siye. Ubus bu lumengngan ne siye. ⁴¹ Pabutas siye si lahat Siriya duk si lahat Kilikiya. Inusihatan we' de me' katindegan si Isa si me' lahat miya'an supaya haget sandelden.

16

Si Timoteo nuhut si Paul duk si Silas

¹ Manjari palanjaj si Paul hap Derbe ubus bu hap Listara. La'i si Listara, niya' dambuwa' a'a sandel pu si Isa inēnan Timoteo. Sa'inen bangsa Yahudi, sandel du isab pu si Isa. Samanen

bangsa Girik. ² Kēmon masandel pu si Isa si lahat Listarahin duk si lahat Ikonihin, hāp bissāde sabab Timoteohin. ³ Baya' si Paul mo'o Timoteo hinangne sawe'ne maglengngan. Saguwa' kēmon Yahudi si kalahatan miya'an, kata'uhande we' sama Timoteohin bangsa Girik, hangkan inislam dahu' we' si Paul si Timoteo supaya iye pagaddatan me' Yahudihin. ⁴ Manjari lumengngan ne disi Paul pī si me' kalahat-lahatan duk inaka we' de si me' masandel pu si Isahin me' da'akan amban me' kawakilanin duk me' kabahi'an si Awrusalamin. Dina'ak we' de tinuhut me' da'akan miya'an. ⁵ Hangkan hep me' masandelin ngabasag sandelden duk pasōng ellewin, pasōng isab ekkaden.

Niya' pabagala pu si Paul la'i si Toroas

⁶ Na, lumengngan disi Paul pabutas si lahat Pirigiya duk lahat Galatiya pegge' ga' siye dina'ak we' Niyawa Sutsihin pī si lahat Asiya magma-halayak lapal Tuhanin. ⁷ Pagtekkade si sīng lahat Misiya, sōng siye palanjā pī si lahat Bitiniya. Saguwa' ga' isab siye dina'ak we' Niyawa Sutsihin. ⁸ Hangkan pabutas siye amban tengnga' lahat Misiya bu padurul tudju lahat Toroas. ⁹ Manjari inin, la'i si Toroas sangem miya'an, niya' pinabagala pu si Paul we' Tuhanin dambuwa' a'a amban Makedoniya makitabang si iye. Pa'in a'a miya'an, “Palipag kew pitu si Makedoniya duk tabangun kami.” ¹⁰ Pagubus takite si Paul mapabagala miya'an, magtawus kami magmemes pegge' tahāti kami we' tinawag kami we' Tuhanin hap

Makedoniya magmahalayak si me' a'a mala'ihin aka-aka mahāp sabab si Isahin.

Patindeg si Lidiya pu si Isa la'i si Pilipi

¹¹ Patulak kami amban Toroas nalus tudju pū' Samotarake. Pagellew dambuwa'in, patulak ne isab kami amban pū' miya'an tudju Neapolis. ¹² Tekka la'i pataked kami hap Pilipi, puweblo hadje la'i si Makedoniya. Ekka me' a'a bangsa Roma patenna' la'i. Padeheng kami la'i bang piyem bahangi pe. ¹³ Pagellew Sabtu', paluwas kami amban puweblo miya'an pī si ubey bohe' pegge' tatokod kami we' niya' la'i lugal pangampunan me' Yahudihin. Ningkolo' kami la'i duk missā kami si me' dende magtipun mala'ihin. ¹⁴ Dambuwa' me' dende mapakale si kamihin, dende inēnan Lidiya amban puweblo Tatira. Bahannen magdagang-dagang semmek taluk mahalga' te'ed. Dende inin magsambahayang si Tuhan. Sābune mapakale si kamihin, inurangan iye pikilan we' si Isa, Panuhutanin, duk kinahagad we' ne binissā si Paulin. ¹⁵ Pinandi disi Lidiya duk me' sawe'ne dambuwa' luma'in, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. Ubus miya'an, inohotan kami we' si Lidiya, pa'inne, “Bang pikilbi du we' aku asal bennal ne te'ed sandel pu si Isa, Panuhutanin, nuhut dahu' ka'am patenna' si luma'ku.” Duk bo'one te'ed kami.

Kinalabusu disi Paul la'i si Pilipi

¹⁶ Dambuwa' ellew, sābu kami hap pī si lugal pangampunan, niya' talanggal kami banyaga'

dende pasayedan seyitan, hangkan ta'u iye magpayam. Ekka sīn kasuwa' me' amunen sabab pagpayamne miya'an. ¹⁷ Paturul-turul iye si kami duk si Paul duk ngalingan-ngalingan iye, pa'inne, “Me' a'a inin dara'akan Tuhan Tamanan Malangkewin. Akahande ka'am bang sa'ingge katimbulbin.” ¹⁸ Bang piyem bahangi luwal iye ngalingan kuwe' miya'an. Ujudnen jumu' ne si Paul pakale si iye. Hangkan hinarap iye we' si Paul duk missā iye si seyitanin, pa'inne, “Si ēn Isa Almasi da'akte kew paluwas amban dende iyan.” Magtawus seyitanin paluwas. Hangkan ga'i ne ta'u dendehin magpayam. ¹⁹ Pagkite me' amunen we' ga' ne niya' usahade, siniggew we' de si Paul duk si Silas duk ilalas we' de bino'o pī si me' nakura'in la'i si tabu'an. ²⁰ Pinaharap siye we' de si me' bagellal bangsa Romahin bu tinuntutan we' de. “Me' a'a inin mo'o sasew si lahatte bi,” pa'inde. “Dagun siye inin me' bangsa Yahudi. ²¹ Magtolo' siye me' addat ga'i makajari tuhut me' a'a bangsa Roma kuwe' kitehin bi. Me' panolo'den kuntara si sara'te bi.” ²² Me' a'a magtipun mala'ihin patuhut isab nguntarahan siye. Manjari ilarut we' me' bagellalin me' semmek si Paul duk si Silasin, duk dina'ak siye ilagutan. ²³ Pagubus siye ilagutan manamal, kinalabusu siye. Dina'ak we' me' bagellalin pinahaget te'ed gawang kalabusuhin si guwaldiyahin. ²⁴ Pagkale guwaldiyahin uldin miya'an, bino'o we' ne disi Paul pī si kalabusu diyalem te'edin duk pinasungan siye we' ne.

²⁵ Manjari inin, pagnenga' bahangi ne, māku-māku disi Paul si Tuhan duk magkalangan siye

me' kalangan mudji Tuhanin. Pakale si siye me' pilisu sinduwehin. ²⁶ Bessuwang niya' linug basag te'ed hangkan jedjeg pabettadan kalabusu miya'an. Magtawus paluka kēmon gawangin duk tantang me' karena pilisuhin kēmon. ²⁷ Manjari ngape guwaldiyahin duk pagkitene we' luka ne me' gawang kalabusuhin, kannalne we' lumahi ne me' pilisuhin. Hangkan inurus we' ne bessinēn sōng mapatey dine. ²⁸ Saguwa' ngalingan si Paul papales pa'inne, "Da'a kew minasa dinu. Tiya' du kami kēmon." ²⁹ Ngalingan guwaldiyahin māku tiyew bu padayi' iye padiyalem. Pahebbā' iye migpid si antag bettis si Paul duk si Silas. ³⁰ Manjari bino'o siye we' ne paluwas duk pa'inne si siye, "Me' tuwan, ine subey hinangku duk ku timbul?" ³¹ Pa'in disi Paul, "Sandel kew pu si Isa Almasi, Panuhutanin, duk timbul du kew sampay me' sawe'nu dambuwa' luma'in." ³² Ubus bu minahalayak we' de lapal sabab si Isa, Panuhutanin, si guwaldiyahin duk si kēmon sawe'ne dambuwa' luma'in. ³³ Duk bisan lalem bahangi ne, bino'o siye we' guwaldiyahin paluwas duk kinoso'an we' ne me' bakatden. Pagubus miya'an, pinandi we' de guwaldiyahin duk kēmon siye dambuwa' luma'in, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. ³⁴ Ubus bino'o we' guwaldiyahin si Paul duk si Silas pī diyata' luma'ne duk pinakan siye we' ne. Kēgan te'ed siye dambuwa' luma'in pegge' Tuhanin ne pangandelanden.

³⁵ Pagsalung ne, dina'ak we' me' bagellalin me' pulisin mo'o uldin pī si kalabusu, pina'in, "Paluwasun ne me' a'a iyu'." ³⁶ Inaka inin we'

guwaldiyahin pu si Paul. Pa'inne, “Masan me' bagellalin dina'ak ne ka'am pinaluwas. Hangkan paluwas ne ka'am duk karayaw hāp du lengnganbin.” ³⁷ Saguwa' pa'in si Paul si me' pulisin, “Di'ilew ilagutan kami we' de si ka'ekkahān a'a bisan kami ga' tapaliksa'de. Bu kami inin, a'a Roma kami. Ubus kinalabusu pe kami we' de. Hati' kuwe'itu kabaya'anden patahala'de kami sipuk? Ga'i makajari,” pa'in si Paul. “Subey me' bagellal miya'an pitu maluwas kami.” ³⁸ Me' bissā si Paul miya'an inaka we' me' pulisin si me' bagellalin. Pagkalede we' si Paul duk si Silas taga sulat we' siye bangsa Roma, tinalew siye. ³⁹ Hangkan hap pī siye māku ampun pu disi Paul. Ubus bino'o we' de disi Paul paluwas amban dem kalabusu duk binuyu'-buyu' siye we' de dina'ak tahala' ne amban puweblo miya'an. ⁴⁰ Manjari hap pī si Paul duk si Silas si luma' si Lidiya. Magkasuwa' siye duk me' katindegan si Isahin la'i duk missā disi Paul si siye pangasig ateyden. Ubus bu tahala' ne siye.

17

La'i si Tessalonika

¹ Manjari inin, lumengngan disi Paul pabutas amban puweblo Ampipolis duk puweblo Apolon. Ubus tekka siye si puweblo Tessalonika. Niya' la'i dambuwa' langgal Yahudi. ² Sa hinangannen, hap pī si Paul si langgal. Tellu Sabtu' magturul-turul, magsu'al iye duk me' Yahudihin sabab me' panolo' dem kitabin. ³ Pinahātihan we' ne si siye duk ngurung isab iye pureba amban

dem kitab we' subey Almasihin makalabey kabinasahan duk pinapatey duk ellum du iye balik amban kamateynen. Ubus pa'inne, "Si Isa, minahalayakku si ka'am inin, iye ne Almasihin." ⁴ Me' Yahudi sinduwehin kahagad duk patuhut ne pu si Paul duk si Silas. Duk ekka isab patuhut me' bangsa Girik, me' a'a magsambahayang si Tuhan. Duk ekka du isab me' dende bangsahan patuhut.

⁵ Saguwa' me' Yahudi sinduwehin ngimbū, hangkan tinawag we' de me' a'a dupang amban me' kalān-lānanin duk pinagtipun we' de bu jinabu we' de puweblo miya'an. Ginuhu we' de luma' si Jasonin pamihahande si Paul duk si Silas, supaya siye tabo'ode pī paluwas si me' a'ahin. ⁶ Saguwa' pegge' ga' siye kasuwa'de, ilalas we' de si Jason duk me' tindeg si Isa sinduwehin pī si me' bagellalin. Ngalingan siye papales, pa'inde, "Tiya' ne tekka si puweblote bi inin me' manasew kalahatlahatanin. ⁷ Duk si Jason inin, inenna' siye we' ne dem luma'ne. Kēmon siye inin langgalande sara' Sultan Nakura'in. Pa'inde we' niya' ko' sultan seddili, ēnnen si Isa." ⁸ Sabab bissāde miya'an, hewuhala' ne me' a'a mabanessin duk sampay me' bagellalin. ⁹ Manjari si Jason duk me' sawe'nen dina'ak magbayed piyansa we' me' bagellalin, ubus bu pinapole' ne siye.

La'i si lihat Berea

¹⁰ Pagsangem ne, dina'ak si Paul duk si Silas we' me' pagkaside tindeg si Isahin tahala' hap Berea. Pagtekkade si Berea, hap pī siye si langgal Yahudi.

¹¹ Me' Yahudi mala'ihin lunuk ateyden amban me'

Yahudi si Tessalonikahin. Kēgan te'ed siye pakale si me' usihat disi Paulin, duk ellew-ellew hinapal we' de kitabin pamayamande bang asal to'o ke panolo' si Paulin. ¹² Ekka me' a'a Bereahin sandel ne pu si Isa, sampay me' dende bangsahan amban bangsa Girik, duk me' lella Girik isab.

¹³ Saguwa' pagkale me' Yahudi si Tessalonikahin we' ī' si Paul si Berea magmahalayak lapal Tuhanin, hap pī isab siye la'i nasew duk ngawul me' a'a mala'ihin. ¹⁴ Magtawus si Paul dina'ak we' me' masandel pu si Isahin padurul pī si higad tahik. Saguwa' si Silas duk Timoteo pa'amban la'i si Berea. ¹⁵ Tinuhutan si Paul hap pī si puweblo Aten. Ubus balik ne me' manuran iyehin hap Berea mo'o sessa' amban si Paul we' subey si Silas duk Timoteo paturul si iye mura.

La'i si puweblo Aten

¹⁶ Manjari inin, sābu si Paul la'i si Aten ngagan si Silas duk Timoteo, sasew te'ed ateynen pagkitene we' la'i si puweblo miya'an ekka te'ed limbagan tuhan-tuhan. ¹⁷ Hap pī iye dem langgal duk magsu'al iye la'i duk me' Yahudi, duk me' a'a bangsa seddili isab, me' manambahayang si Tuhanin. Ellew-ellew la'i isab iye si tabu'an magsu'al duk me' a'a mala'ihin. ¹⁸ Duk niya' isab me' guru tabo'one magsu'al. Me' guru miya'an, iye tinuhutden me' panolo' a'a inēnan Epikuru duk panolo' me' a'a inēnan Istoik. Pagkalede si Paul magusihat sabab si Isa duk sabab ka'ellumne

mabalik amban kamateynen, pa'in me' sinduwehin, “Ine be pinoppot a'a inin?” Pa'in sinduwehin isab, “A'a inin kuwe' magpalata' sabab tuhan seddili ga'i kata'uhan tu'u si lahatte bi inin.”
¹⁹ Manjari bino'o we' de si Paul pī si kakunsihalanin, magtipun la'i si lugal ēnande Areopagus. Pa'inde pu si Paul, “Batang kami ngata'u sabab tolo' ba'ahu binissānu miya'an. ²⁰ Me' bissānu miya'an ga' bakas takale kami, hangkan batang kata'uhan kami hātinen.” (²¹ Kēmon hep me' a'a Atenin duk me' a'a liyu-liyu mapatenna' mala'ihin, tagihan siye magheto-heto duk pakalekale sabab ine-ine ba'ahu.)

²² Manjari nengge si Paul si harapan me' kakunsihalanin duk pa'inne, “Ka'am me' a'a Atenin, tapandogaku we' asal be-āgama te'ed ka'am. ²³ Pegge' sābuku miya'an lumengnganlengngan tu'u si puweblobi, takiteku me' bayu'-bayu'an sinumbabin. Niya' takiteku dambuwa' lugal panumbahanbi duk tasulat bissā inin la'i, pina'in, ‘Iye inin lugal panumbahan tuhan mangga'i kinata'uhanten bi.’ Na,” pa'in si Paul, “tuhan mangga'i kinata'uhanbin saguwa' sinumba we' bi, iye ne inin Tuhan pinahātiku si ka'am kuwe'itu inin. ²⁴ Iye inin Tuhan magpapanjari dunyahin duk kēmon bayu'-bayu'an dem dunyahin. Iye magbaya' si surga'in duk si dunyahin. Ga'i Tuhan inin patenna' dem me' luma' panumbahan hinangan manusiya'.
²⁵ Duk ga'i isab iye makitabang si manusiya' pegge' ga' du niya' kulang si iye. Bisan miya'an, iye pe mangurung umulin duk napas in duk

kēmon bayu'-bayu'an ginuna manusiya'in. ²⁶ A'a tagna' pinapanjari we' Tuhanin,” pa'in si Paul, “iye miya'an tagna' me' kabangsa-bangsahanin kēmon duk pinalahat siye we' Tuhanin tu'u si tibu'ukan dunya. Duk andang ne ginanta'an we' ne bang sa'ingge tiggelanden duk bang lahat ingge patenna'anden. ²⁷ Hinang Tuhanin inin si me' kabangsa-bangsahanin supaya du iye pihade duk si pagtuyu'den kaw du iye kasuwa'de. Saguwa',” pa'in si Paul, “ga'i du hep Tuhanin tala amban kite bi. ²⁸ Pegge' hangkan kite bi ellum, hangkan kite bi tapa'usa', hangkan kite bi taga niyawa, sabab Tuhanin. Kuwe' du isab pina'in me' a'a magkata-katahin,

‘Kite bi inin me' anak Tuhanin du.’

²⁹ Na, pegge' me' anak Tuhanin kite bi,” pa'in si Paul, “subey kite bi ga'i magpikil we' Tuhanin kuwe' bantuk me' limbagan bulawan atawa pilak atawa batu, hininang amban pikilan duk kapandeyan manusiya'. ³⁰ Matu'uhin, pegge' awam pe me' a'ahin sabab Tuhanin, ga' ne hinang ine we' Tuhanin me' hinangande miya'an. Saguwa' kuwe'itu, iye panganda'akan Tuhanin si kēmon manusiya' antag-antag, we' subey ne pag-susunande me' duseden duk lebbahande ne, ga'i ne hininang-hinang balik. ³¹ Pegge' bakas kined-dewan ne we' Tuhanin ellew pangahukumne manusiya'in kēmon, duk hukumannen bentel. Duk bakas tapene'ne ne a'a mangahukumin. Pinabugtu' we' Tuhanin si kēmon manusiya' we' iye ne inin tapene'nen, sabab pinakellum we' ne balik a'a inin amban kamateynen.”

³² Pagkalede si Paul missā sabab ellum balik me' pateyin, sinduwehin hinangde hadja dagey si Paul. Saguwa' sinduwehin isab magpa'in, “Baya' kew pakale kami missā balik sabab inin.”

³³ Manjari tahala' ne si Paul amban pagtipunan miya'an. ³⁴ Niya' me' a'ahin patuhut si iye duk sandel ne pu si Isa. Sinduwehin siye disi Diyonisi, dambuwa' me' kakunsihalan miya'an, duk dambuwa' dende inēnan Damaris, duk niya' pe isab me' sinduwe.

18

La'i si puweblo Korinto

¹ Puwas miya'an, tahala' si Paul amban Aten hap pī si puweblo Korinto. ² La'i magkasuwa' siye duk dambuwa' Yahudi inēnan Akila, inanakan si lahat Pontus. Ba'ahu du tekka Akila miya'an si Korinto amban lahat Italiya magtuhut duk andanen Pirisila. Tahala' siye amban Italiya pegge' dina'ak hep we' Sultan Kalaudi tahala' kēmon Yahudihin amban Roma, puweblo hadje la'i si Italiya. Manjari hap pī si Paul nindew disi Akila. ³ Pegge' sali' ka'ellumanden maghinang-hinang tolda, patenna' ne si Paul la'i si siye duk patabang iye si hinangden. ⁴ Kahaba' ellew Sabtu', pī si Paul si langgal Yahudi magsu'al duk me' a'a mala'ihin. Tuyu'anne ngahumatan me' Yahudihin duk me' Girikin we' to'o te'ed me' panolo'nen.

⁵ Pagtekka si Silas duk Timoteo amban Make-doniya, iye hadja hinang si Paulin magmahalayak lapal Tuhanin si me' Yahudihin. Pinapasti' we' ne si siye we' si Isa asal Almasihin ne, tapene'

Tuhan magbaya'in. ⁶ Saguwa' sinagda iye we' de duk binissā-bissāhan pe. Hangkan ileppugan we' si Paul semmeknen, tanda' we' papuwas ne iye amban siye. Pa'inne si siye, “Bang ka'am magmula dem narka', duma'in ne amban aku. Tinagna'an kuwe'itu, papinda ne ku magmahalayak pī si me' a'a bangsa seddilihin.” ⁷ Hangkan tahala' ne si Paul amban me' Yahudihin. Pī iye patenna' si luma' a'a bangsa seddili, ēnnen si Titus Justus. A'a inin nambahayang si Tuhan. Luma'nen magtapit du duk langgal Yahudi. ⁸ Nakura' langgal miya'an inēnan si Kirispus. Iye duk me' sawe'ne dambuwa' luma'in sandel pu si Isa, Panuhutanin. Ekka isab me' a'a si Korinto miya'an makakale lapalin duk sandel ne pu si Isa duk pinandi siye, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye.

⁹ Dambuwa' sangem niya' pabagala pu si Paul, duk takalene Panuhutanin, si Isa, missā si iye. Pa'in Panuhutanin, “Da'a kew talew missā saguwa' magmahalayak ne kew pa'in. Da'a kew padeheng. ¹⁰ Pegge' lu'u du ku nuhut-nuhutan ka'u,” pa'inne. “Ga' niya' makabinasa ka'u pegge' ekka me' a'aku tu'u si lahat inin.” ¹¹ Hangkan si Paul patenna' pe la'i dan tahun duk tenga'. Magtolo' ne pa'in iye lapal Tuhanin si me' a'a mala'ihin.

¹² Manjari inin, sakali' ne si Galliyo gubnul si lahat Akayahin, magtuhut me' Yahudihin pī niggew si Paul. Bino'o iye we' de pī si gubnulin tinuntutan. ¹³ Pa'inde, “A'a inin sinege' we' ne me' a'ahin magsambahayang si Tuhan, saguwa' pagsambahayangden kuntara si sara'te bi.” ¹⁴ Arak ne si

Paul missā saguwa' missā ne Gubnul Galliyo si me' Yahudihin. Pa'inne, “Bang palkala' inin sabab hinangan la'atan atawa hinangan ga'i bentel, pata' ka'am pakaleku. ¹⁵ Saguwa' pegge' iye pagjawabbin sabab me' bissā duk sabab me' ēn a'a duk sabab sara' āgamabin, maghatulan ka'am dibi. Ga'i ku baya' maghatul me' palkala' sa inin.” ¹⁶ Duk pinatahala' siye we' ne amban bilik paghukum-hukuman miya'an. ¹⁷ Manjari siniggew we' me' a'ahin si Sostenes, nakura' langgal Yahudihin, duk pinapeddi'an we' de la'i si harapan luma' paghukum-hukumanin. Saguwa' ga' hinang ine we' Gubnul Galliyo.

Balik hap Antiyok

¹⁸ Si Paul patenna' pe la'i si Korinto tiggel-tiggel, ubus bu ma'id ne iye amban me' pagkasine tindeg si Isa mala'ihin. Patulak iye hap Siriya magtuhut duk Pirisila duk Akila. Ga' pe siye patulak, magkeke dahu' si Paul la'i si Kenkerea, panumanne niya' da bayu' janji'ne si Tuhan. ¹⁹ Pagtekkade si Epesus, pa'amban ne si Akila duk Pirisila la'i maglahat. Saguwa' si Paul padeheng hadja. Hap pī si Paul si langgal Yahudi duk magsu'al iye la'i duk me' Yahudihin. ²⁰ Inohotan iye we' de dina'ak patiggel-tiggel dahu' la'i, saguwa' ga' iye ngatu. ²¹ Pa'inne si siye sōng patahala'nen, “Bang amban kabaya'an Tuhan du, balik du ku pitu si ka'am.” Ubus patulak ne iye amban Epesus.

²² Pagtekka si Paul si Kesarea, pataked iye hap Awrusalam nindew me' a'a mala'i masandel pu si

Isahin. Ubus bu pī iye hap Antiyok. ²³ Pagla'i iye si Antiyok bang piyem bahangi, tahala' iye duk ilatag we' ne me' kalahat-lahatan si Galatiya duk Pirigiyahin, duk inasig we' ne atey me' katindegan si Isa si me' lahat ī'en.

La'i Apollos si Epesus duk Korinto

²⁴ Masa miya'an, niya' tekka la'i si Epesus dambuwa' Yahudi inēnan Apollos. Inanakan iye la'i si lahat Iskandal. Pandey te'ed iye missā-missā duk lalem pangadji'nen si kitab. ²⁵ Bakas iye kato' an sabab tolo' si Isa, Panuhutanin. Missā iye pinate'ed-te'ed duk tumu'un pagusihatne sabab si Isahin. Saguwa' iye hadja kata'uhannen pandi panolo' si Yahiyahin. ²⁶ Magusihat iye dem langgal me' Yahudihin duk ga' niya' talew-talewne missā si me' a'ahin. Pagtakale iye we' Pirisila duk Akila, bino'o iye we' de hap luma'de duk pinahātihan iye namba we' de sabab tolo' Tuhanin. ²⁷ Manjari magsakap si Apollos pī si lahat Akaya. Tinabangan iye we' me' masandel pu si Isa si Epesusin, duk mabo'o siye sulat pī si me' masandel pu si Isa si lahat Akayahin, dina'ak Apollos hinatul si siye. Pagtekka Apollos la'i, tinabangan te'ed we' ne me' a'a masandelin. Sandel ne siye sabab lasa Tuhan si siyehin. ²⁸ Tinabangan siye we' ne pegge' tada'ag hep we' ne magsu'al me' Yahudihin si ka'ekkahen a'a. Pegge' basag te'ed me' pureba pinaguwa'ne amban kitabin we' si Isa iye Almasihin, pinene' Tuhan magbaya'in.

19

Si Paul la'i si Epesus

¹ Sābu la'i si Apollos si Korinto, lumengngan si Paul pabutas si me' kalahatan diyata' sampay tekka iye si Epesus. Makadugpak iye la'i me' tindeg si Isa. ² Tilewne siye, pa'inne, “Tasangkabi ke Niyawa Sutsihin sakali' ka'am sandel pu si Isa Almasi?” “Ga',” pa'inde, “ga' kami bisan makakale we' niya' Niyawa Sutsi.” ³ Pa'in si Paul, “Na, pandi ine bakas pamandi ka'amin?” “Pandi panolo' Yahiyahin,” pa'inde. ⁴ Pa'in si Paul, “Pandi panolo' Yahiyahin pandi tawubat. Pinandi we' ne sasuku magsusunan duk ngalebbahan duseden. Saguwa' inakahan isab we' ne me' a'ahin we' subey siye sandel si mapaturul si iyehin, hātinen pu si Isa.” ⁵ Pagkalede inin, pinandi ne siye, tanda' we' suku' pu si Isa ne siye. ⁶ Manjari binettad we' si Paul tangannen si siye. Magtawus pa'asek Niyawa Sutsihin si siye duk missā ne siye si me' bissāhan sed-dili, duk pinalata' isab we' de me' bissā Tuhanin. ⁷ Niya' sampū' duk duwe ekkahanden.

⁸ Manjari padiyalem si Paul pī si langgal me' Yahudihin duk missā iye si me' a'ahin sabab pag-baya' Tuhanin. Ga' niya' talew-talewne missā si siye. Dem tellum bulan iye inin bahannen. Magsu'al iye duk siye duk hinumatan te'ed siye we' ne duk niya' ne siye sandel pu si Isa. ⁹ Saguwa' me' sinduwehin, tuwas te'ed kōkden duk ga'i siye kahagad. Magbissā la'atan pe siye sabab tolo' miya'an si pagharapan me' a'ahin. Hangkan tahala' si Paul amban langgal miya'an duk bino'o

we' ne me' masandel pu si Isahin. Duk kahaba' ellew la'i ne iye magusihat si me' a'ahin si iskulan Tirannus. ¹⁰ Iye inin hinangannen dem duwen tahun hangkan kēmon me' a'a si tibu'ukan lahat Asiya miya'an, Yahudi ke atawa duma'in Yahudi, takalede lapal sabab si Isa, Panuhutanin.

Me' anak si Eskebahin

¹¹ Inurungan balakat si Paul we' Tuhanin maghinang me' hinangan balakatan maka'ulali' manamal. ¹² Bisan me' panyitu hadja duk me' tuwaliya bakas tagunane bang bino'o pī si me' masakihin, kawuli'an siye amban me' sakiden duk paluwas me' seyitanin amban siye.

¹³ Niya' isab ngalatag lahat miya'an me' Yahudi magtawal-tawal. Tawalden pagpaluwas seyitan amban a'a. Manjari suleyande ginuna ēn si Isa, Panuhutanin, pamaluwasde seyitan. Pa'inde si me' seyitanin, “Si ēn si Isa minahalayak si Paulin, da'akte ka'am paluwas amban a'a iyan.”

¹⁴ Manjari inin, niya' pitu' lella magpungtina'i nawal sa ī'. Samaden si Eskeba, imam nakura' me' Yahudihin. ¹⁵ Sakali' ne sinuleyan we' de pinaluwas seyitanin kuwe' miya'an, nambung seyitanin, pa'inne, “Si Isa kata'uhanku, duk si Paul kata'uhanku. Saguwa' ka'am, ga'i ka'am kata'uhanku. Sine te' ka'am?” ¹⁶ Magtawus me' lella miya'an kinapangan ginansing-gansing we' a'a taga seyitanin. Ga' siye maka'atu. Magubas siye kēmon amban luma' a'a miya'an, bakat-bakat siye duk kakuwantangan ne.

¹⁷ Manjari ma'umantag inin bawag si tibu'ukan

Epesus, si me' Yahudi duk si me' bangsa seddili. Pa'asekan talew siye kēmon duk pasōng bantu ēn Panuhutanin, si Isa. ¹⁸ Ekka me' masandel pu si Isahin pī patampal magbennal si me' hinangande mala'atin. ¹⁹ Ekka siye bakas me' magtawaltawalin, bino'o we' de pinagtipun me' kitab-kitab panulatan me' tawalden, duk ineggas we' de si pagmatahan me' a'ahin. Initung we' de halga' me' kitab-kitab miya'an, niya' limempū ngibu pilak. ²⁰ Hangkan takite we' balakatan lapal Tuhanin duk ngalatag ne pa'in lapal Tuhanin. Duk magka'ekka me' makahagad si lapal Tuhanin.

Sasew hadje la'i si Epesus

²¹ Puwas miya'an, magsakap si Paul hap pī isab si lahat Makedoniya duk Akaya, ubus bu pala'us ne hap Awrusalam. “Ubus ku hap Awrusalam,” pa'inne, “subey ku isab tapī si Roma.” ²² Hangkan dina'ak we' ne duwangan me' tabangnen, si Timoteo duk Erastus, padehellu hap Makedoniya sābune dahu' la'i si Asiya.

²³ Sābu miya'an, la'i si Epesus niya' sasew hadje sabab tolo' si Isahin. Kuwe' inin kahalannen. ²⁴ Niya' dambuwa' pandey magsasal-sasal pilak, ēnnen si Demetiri. Magsasal iye luma'-luma' pilak kuwe' bantuk langgal tuhande dende hin inēnan Artemis. Demetiri duk me' a'a maghinang si iyehin, ekka sīn takasuwa'de si hinangde miya'an. ²⁵ Tinawag siye kēmon we' Demetiri dina'ak magtipun. Tinawag isab we' ne me' seddili a'a maghinang kuwe' hinangde miya'an. Pagla'i ne siye kēmon, pa'inne si siye, “Me' bagay,

kata'uhanbi we' hāp te'ed usahaten bi si hinang inin. ²⁶ Takitebi ne duk takalebi ne bang ine hini-nang a'a inēnande si Paul miya'an. Magtolo' iye we' bang tuhan hinang a'a, ga'i ko' bennal tuhan. Duk ekka ne kahagad si panolo'ne inin, duma'in hadja tu'u si Epesus, saguwa' arak si kēmon tibu'ukan Asiya. ²⁷ Hangkan siya-siya hinangte bi inin, kaw diyawa'an me' a'ahin," pa'inne. "Duk kaw isab sampay langgal tuhante bi mabangsahanin ga'i ne pinahadje dem atey. Kuwe'itu si Artemis sinumba we' kēmon a'a si tibu'ukan Asiya duk sampay si tibu'ukan dunya. Saguwa' siya-siya kaw dumiyawa' bangsanen," pa'in Demetiri.

²⁸ Pagkale me' a'a magtipun miya'an pina'in Demetirihin, astel te'ed siye. Ngalingan-ngalingan siye pinapales, pa'inde, "Pinahadje te'ed Artemis, tuhan me' a'a Epesusin." ²⁹ Ujudnen hewuhala' dem tibu'ukan puweblo miya'an. Siniggeu we' me' a'ahin si Gayus duk Aristarkus, me' a'a Makedoniya sawe' si Paul maglengnganin. Ilalas we' de duwanganin pī dem luma' mahadje pagtipun-tipunanin. ³⁰ Mabaya' si Paul pī paharap si me' a'a mabanesin, saguwa' pinages iye we' me' katindegan si Isahin. ³¹ Bisan me' bagellal bagayne si lahat Asiya miya'an, masan pī si iye ngamey-ngamey ga'i iye dina'ak padiyalem pī si luma' mahadje pagtipun-tipunanin.

³² Sābu miya'an hidjul te'ed dem pagtipunan miya'an. Ngalingan-ngalingan sinduwehin sa inin, ngalingan-ngalingan isab sinduwehin sa miya'an. Pegge' ka'ekkahinan, ga' bisan kata'uhande bang we'ey siye miya'an la'i

magtipun. ³³ Manjari niya' dambuwa' a'a inēnan Iskandal pinakōkan we' me' Yahudihin, dina'ak missā si me' a'ahin. Kannal me' a'a sinduwehin we' iye pagjānan sasewin. Manjari magsinyas iye duk tanganne duk siye pakale pegge' sōng iye missā. ³⁴ Saguwa' pagtakilale me' a'ahin we' Yahudi hati' iye, magdūs siye kēmon ngalingan-ngalingan dem duwe ora, binalik-balik bissāden, pa'inde, “Pinahadje te'ed Artemis, tuhan me' a'a Epesusin.”

³⁵ Ujud lettep siye kēmon we' bagellal magsulat-sulat si puweblo miya'an. Pa'inne si me' a'ahin, “O me' a'a Epesus. Kata'uhan du hep we' a'ahin kēmon we' kite bi me' a'a Epesusin mangantan luma' Artemisin, tuhante bi mabangsahanin, duk batu masutsi malabo' amban diyata' langitin. ³⁶ Ga' niya' kapamasuwey sabab inin. Hangkan padeheng hadja ka'am duk da'a ka'am maghinangan ine-ine bang ga'i dahu' bakas pikilbi. ³⁷ Tiya' bino'o we' bi me' a'a inin pitu, bu ga' du siye bakas ngahawasan langgal atawa missā la'atan sabab tuhante dendehin. ³⁸ Bang batang tuntutan Demetiri duk me' sawe'nen me' a'a inin, niya' du me' ellew paghukum-hukuman duk i' du la'i me' mangahukumin. Ambat siye la'i manuntutin. ³⁹ Duk bang niya' pe palkala'bi seddili, subey la'i hinatul si pagmitingan me' a'a lahat inin. ⁴⁰ Pegge' siya-siya kite bi, kaw kite bi tinuntutan sabab sasew ma'umantag ellew inin bu ga' niya' jānne. Na, ga'i kite bi makapagda'awa sabab pagtipunante bi inin.” ⁴¹ Pagubus miya'an bissāne, pinapole' ne we' ne me' a'ahin.

20

Si Paul palabey amban lahat Makedoniya duk Girik

¹ Pagpuwas me' sasew miya'an, tinawag we' si Paul me' katindegan si Isahin dina'ak magtipun. Missā iye si siye pangasigne ateyden, ubus bu nabiya' ne iye duk pī iye hap Makedoniya. ² Pī iye ngalatag me' kalahatan mala'ihin duk missā iye si me' a'ahin pangasigne ateyden. Ubus pī iye si lahat Girik. ³ Patenna' iye la'i tellum bulan. Manjari magmemes iye sōng patulak hap Siriya. Saguwa' pagkata'uhanne we' magsakap hati' me' Yahudihin mapatey iye, mikil iye mole' palān balik amban Makedoniya. ⁴ Me' sawe'nen disi Sopater, a'a amban lahat Berea anak si Pirus, duk si Aristarkus duk Sekundus, me' a'a amban Tessalonika, duk si Gayus amban Derbe, duk disi Tikikus duk Toropimus, me' a'a amban Asiya, duk si Timoteo. ⁵ Padehellu siye inin hap Toroas ngagad kami la'i. ⁶ Pagpuwas pagkādja'an me' Yahudi pamangande pan ga'i sinagetan pasuligin, patulak kami amban Pilipi. Puwas limem bahangi, tekka kami si me' sawe' kami hin la'i si Toroas. La'i kami patenna' da simana.

Tamanan papī si Paul hap Toroas

⁷ Pagsangem Sabtu', magtipun kami mangan pan binahagi'-bahagi' pangesseban kamatey si Isahin. Magsakap si Paul tahala' pagsasumuhin, hangkan magusihat iye si me' a'ahin ngeregse' tenga' bahangi. ⁸ Pagtipunan kami hin diyata' luma' duk ekka payita'an la'i. ⁹ Niya' dambuwa'

lella bata' pe, inēnan Utikus, ningkolo' diyata' tendewan. Sakali' pinataha' we' si Paul bissānen, kinaru' te'ed Utikus miya'an duk ujud kapatuli. Manjari labo' iye amban katellu bangkat luma' pagtipunan kami miya'an hap pī padiyawa'. Pagbengketde iye, asal matey ne. ¹⁰ Saguwa' duwa'i pī si Paul ngapangan iye ngekkepan. Manjari pa'in si Paul, “Da'a ka'am suse. Ellum ne iye.” ¹¹ Ubus balik ne iye pī diyata' luma' ngepak-gepak panin duk mangan iye. Missā pe iye si siye ngeregse' salung-salung, ubus bu tahala' ne iye duk me' sawe'nen. ¹² Lella mabata' bakas malabo'in, bino'o we' me' sawe'nen hap luma' ellum. Duk sanyang du dem ateyden.

Amban Toroas hap Miletus

¹³ Padehellu kami amban si Paul hap pī si kapal duk patulak kami hap Assos, pegge' isun kami hin we' la'i ne hadja si Assos pasakey si Paul. Panganda'akanne hep miya'an pegge' pa'inne maglengngan hadja iye amban diyata' duk la'i ne kami magkasuwa' si Assos. ¹⁴ Pagtekka kami si Assos, sinampang kami we' si Paul. Manjari bino'o ne iye we' kami sinakey si kappal duk palanjak kami hap Mitilene. ¹⁵ Patulak isab kami billa'i duk pagellew dambuwa' tekka kami la'i si antag Kiyos. Pagsasumuhin pasagid kami si Samos, duk kaduwe ellewnen tekka kami si Miletus. ¹⁶ Pikilan si Paulin we' ga'i ne iye pasagid si Epesus duk iye ga'i dayan la'i si lahat Asiya. Pegge' magdayi'-dayi' iye hap Awrusalam supaya tasa'utne du pagkādja'an me' Yahudi inēnande Pentekostesin.

*Panessa'-nessa' si Paul si me' bahi' amban Epe-
susin*

¹⁷ Hangkan pagtekka kami la'i si Miletus, mabo'o si Paul bissā pī si me' bahi' masandel pu si Isa la'i si Epesusin, dina'ak siye pasampang pī si iye la'i si Miletus. ¹⁸ Pagtekka me' bahi'in, missā si Paul si siye. “Kata'uhanbi du,” pa'inne, “bang ine hinangankun tiggelanku lu'u si ka'am, kemuwe tagna' katekkaku si Asiyahin. ¹⁹ Maghinang ku si Panuhutanin, diyawa' te'ed pagateykun duk daran mettak bohe' matakun,” pa'inne. “Maghinang ne ku pa'in bisan ku kahunitan sabab pagisun me' Yahudi kuntara si akuhin. ²⁰ Kata'uhanbi,” pa'in si Paul, “we' asal ga' te'ed niya' tapukanku ine-ine bang si kahāpanbi du saguwa' magusihat ku duk magtolo' ku si ka'am si ka'ekkan a'a duk si kaluma'anbi. ²¹ Bangsa Yahudi duk bangsa duma'in Yahudi, sali'-sali' siye sessa'anku we' subey te'ed lebbahande me' duseden duk balik ne si Tuhan. Duk subey isab siye sandel si Panuhutanten bi, si Isa. ²² Na kuwe'itu, tiya' ku hap Awrusalam pegge' inin panganda'akan Niyawa Sutsihin. Ga'i kata'uhanku bang ine ma'umantag si akuhin la'i. ²³ Luwal iye kata'uhankun,” pa'in si Paul, “pinabugtu' si aku we' Niyawa Sutsihin si kēmon lahat papīhankun, we' kinalabusu du ku duk bininasa. ²⁴ Saguwa' ga'i ne ellegku umulkun supaya hadja tahinangku panganda'akan akuhin, duk ta'ubusku hinang pangurung si aku we' Panuhutanten bi si Isa. Duk hinangku inin, magmahalayak aka-aka mahāp sabab lasa duk

ase' Tuhanin.

²⁵ “Bakas ne ka'am talatagku kēmon, ngusihatan ka'am sabab pagbaya' Tuhanin. Duk kata'uhanku we' taman kuwe'itu hadja pagkiteten bi. ²⁶ Hangkan akahante ka'am ellew inin we' bang niya' ka'am para dangan tapī si narka', ga'i ne ku kasusunan. ²⁷ Pegge' ga' niya' tapukanku amban ka'am saguwa' inaka we' ku si ka'am kēmon sakap Tuhanin. ²⁸ Pahatul-hatul ka'am si dibi,” pa'in si Paul, “duk ipatun bi isab kēmon me' masandel pu si Isa pina'ipat Niyawa Sutsi si ka'amin. Hatulun bi me' masandel si Panuhutan-ten bi pegge' suku' si Tuhan siye sabab matey Anaknen para si siye. ²⁹ Kata'uhanku we' paglumikut ne ku,” pa'in si Paul, “niya' iyan piyu palamud si ka'am me' guru dusta'an duk magtolo' siye ga'i bennal. Kuwe' siye me' asu bahani, duk ga'i siye ma'ase' si ka'am. ³⁰ Bisan amban dem ka'ekkanabi, niya' du iyan magdusta' supaya tabo'ode me' masandel pu si Isahin patuhut si siye. ³¹ Hangkan papateng-pateng ka'am. Duk esseb-essebun bi we' ellew-sangem dem tellun tahun, ga' ku padeheng ngusihatan ka'am dangan-dangan duk ekka bohe' matakubu'us sababbi.

³² “Na kuwe'itu,” pa'in si Paul, “karayaw ka'am ipat Tuhanin, duk karayaw lapalne sabab lasanen duk ase'nen makahaget sandelbi si Tuhanin. Bang tuhutbi lapalne inin, pasuku'an Tuhanin ka'am kahāpan, iye asal pamusaka'ne si me' manuhut iye dambūs-būsin. ³³ Ga' ku bakas magnapsuhan alata' a'a, pilakne ke atawa bulawanne atawa

semmekne. ³⁴ Ka'am, kata'uhanbi du te'ed we' maghinang ku duk niya' paggastu kami duk me' sawe'kun. ³⁵ Pinakitehan we' ku si ka'am," pa'in si Paul, "we' subey kite bi maghinang pabasag supaya tatabangante bi me' mamiskinin. Subey essebte bi bakas binissā Panuhutanten bi si Isa, pa'inne, 'Pasōng kite kēgan bang kite ngurung amban bang kite inurungan.' "

³⁶ Pagubus si Paul missā, nengge iye duk tu'utne magtuhut duk siye kēmon, māku-māku si Tuhan. ³⁷ Sakali' ne siye nabiyā', magtangis siye ngalipunesan si Paul duk ngūkan iye. ³⁸ Iye te'ed makadukka siyehin, bissānen we' ga'i ne iye kitede balik. Ubus tinuhutan iye we' de hap pī si kappal.

21

Hap pī si Paul si Awrusalam

¹ Manjari nabiyā' ne kami si me' a'a Epesus miya'an duk patulak ne kami. Manalus kami tudju Kos. Pagellew dambuwa' tekka kami si Rodos, duk billa'i palanjā kami hap Patara. ² La'i si Patara ngasuwa' kami kappal sōng patulak hap Penisiya. Pasakey kami la'i duk nuhut ne kami patulak. ³ Pagkite kami ne pū' Kiprusin, palabey kami duk si bibangan kami pū' miya'an bu palanjā kami tudju Siriya. La'i si lahat Tiros pinaduwa'i me' duwa'an kappalin hangkan duwa'i kami la'i. ⁴ Ngasuwa' kami la'i me' tindeg si Isa duk patenna' kami si siye da simana. Pegge' bakas siye pinahātihan we' Niyawa Tuhanin, hangkan inakan we' de si Paul ga'i iye dina'ak pala'us hap

Awrusalam. ⁵ Pagta'abut ne ellew patahala' kami-hin, tinuhutan kami we' de kēmon paluwas amban puweblo bino'o me' andaden duk me' anakden. Manjari nengge kami kēmon duk tu'ut kami hin si tapiyan māku-māku si Tuhan. ⁶ Ubus magtabiya' ne kami duk pasakey ne kami si kappal. Siye hap luma' ne balik.

⁷ Patulak kami amban Tiros hap Tolemas. Pagtekka kami la'i, sinagina we' kami me' pagkasi kami tindeg si Isa mala'ihin duk la'i kami si siye da ellew. ⁸ Pagsasumuhin patulak ne isab kami duk tekka kami si Kesarea. Hap pī kami si luma' si Pilip, a'a bahannen magmahalayak-mahalayak aka-aka mahāp sabab si Isahin. Patenna' kami la'i si iye. Si Pilip inin dambuwa' hep amban me' a'a pitu' tapene' la'i si Awrusalam magbahagi'-bahagi' sīn paggastuhin matu'uhin. ⁹ Niya' ampat anakne budjang magpalata' bissā Tuhanin. ¹⁰ Pagla'i ne kami bang piyem bahangi, niya' tekka pī dambuwa' a'a amban lahat Yahudiya inēnan Agabus. Magpalata' du isab iye bissā Tuhanin. ¹¹ Pī iye si kami duk ineddo' we' ne kandit si Paulin, bu ne mugung di bettisen duk tangannen duk kanditin. Ubus pa'in Agabus, "Iye inin lapal amban Niyawa Sutsihin: Dapu' kandit inin iningketan du isab kuwe' inin we' me' Yahudi si Awrusalamin duk sōngande du iye pī si antanan me' a'a bangsa seddilihin."

¹² Pagkale kami pina'in Agabus inin, kami ne duk me' katindegan si Isa mala'ihin buyu'-buyu' kami si Paul ga'i dina'ak pala'us hap Awrusalam.

¹³ Saguwa' nambung si Paul, pa'inne, "We'ey

ka'am iyan magtangis? Dukka te'ed ateykun we' bi. Maglilla' du ku duma'in hadja iningketan saguwa' bisan pe pinapatey la'i si Awrusalam, basta sabab Panuhutankun si Isa.” ¹⁴ Ga'i te'ed iye takole' kami mages, hangkan padeheng ne hadja kami duk pa'in kami, “Baya'-baya' Tuhanin ne.”

¹⁵ Palabey bang piyem bahangi, magmemes kami duk palanjat ne kami hap Awrusalam. ¹⁶ Niya' me' tindeg si Isa si Kesareahin nuhut kami isab duk bino'o kami we' de pī si luma' si Manason pegge' la'i padehengan kamihin. Si Manason inin a'a Kiprus, duk dambuwa' iye amban me' tindeg si Isa tagna'ley.

Tindew si Paul si Yakub

¹⁷ Pagtekka kami la'i si Awrusalam, kēgan te'ed me' katindegan si Isa mala'ihin nampang kami. ¹⁸ Pagsasumuhin magtuhut kami duk si Paul pī nindew si Yakub. La'i du isab patipun me' bahi'in. ¹⁹ Sinagina si Paul we' de, ubus bu inaka-aka ne we' ne si siye kēmon me' bakas pinahinang Tuhan si iye diyalem me' kabangsahan seddilihin. ²⁰ Pagkalede inin, pinudji we' de Tuhanin. Manjari pa'inde pu si Paul, “Bagay, kata'uhannu du we' ibuhan ne me' bangsate bi Yahudi masandel pu si Isahin. Bēbbegande te'ed sara' si Musahin. ²¹ Bakas siye ka'akahan sabab ka'u, we' magtolo' ko' kew si kēmon me' Yahudi maglahat si me' lahat kabangsahan seddilihin, we' ga'i ne subey tuhutde sara' si Musahin. Pa'innu ko' we' ga'i ne siye subey magislam me' anakden duk ga'i ne siye subey nuhut me' ka'addatan bangsa Yahudihin. ²² Na, ine ente'

subey hinangnu? Pegge' bugtu' takalede ne we' tiya' ne kew tekka. ²³ Hangkan hāp bang tuhutnu pina'in kami si ka'u inin," pa'in me' bahi'in. "Niya' tu'u ampat a'a bakas ngajanji' si Tuhan duk sōng tambus ne janji'den. ²⁴ Patuhut kew pī si siye si langgal hadjehin duk hinangun bi addat Yahudi pasal pagsutsihin. Bayedanun gastu pagkulubanden duk ne siye kapagkeke, tanda' we' tambus ne janji'de miya'an. Manjari bang hinangnu inin, kata'uhan me' a'ahin du kēmon we' ga'i to'o me' takalede sabab ka'uhin. Saguwa' kata'uhande we' asal tuhutnu du sara' si Musahin. ²⁵ Na, pasal me' a'a bangsa seddili masandel pu si Isahin," pa'inde, "bakas ne du siye pabo'ohan kami sulat ngakahan siye we' subey siye ga'i mangan ineline bakas paglamas si me' limbagan tuhan-tuhan, subey siye ga'i mangan laha' atawa hayep pikel, duk subey siye ga'i magjina."

²⁶ Manjari bino'o ne we' si Paul me' a'a ampatin, duk pagsasumuhin pī ne siye magtuhut ngahinang me' addat Yahudi pasal pagsutsihin. Pagubus miya'an hinangde, pī si Paul si langgal mahadjehin magaka si me' imamin bang sumiyan tambus pagsutsiden duk bang sumiyan ne siye dangan-dangan magkuluban si Tuhan.

Siniggew si Paul la'i dem langgal hadjehin

²⁷ Pagsōng ubus ne pitum bahangi pagsutsiden, niya' me' Yahudi amban Asiya ngite si Paul la'i dem langgal hadjehin. Kinawul we' de me' a'a ma'ekkahin duk siniggew we' de si Paul.

²⁸ Ngalingan siye papales, pa'inde, "O ka'am me'

a'a Isra'ilin, nabang ka'am. Iye ne hep inin a'a mangalatag kalahat-lahatanin magtolo' si kēmon a'a. Me' panolo'nen ngandiyawa'an bangsaten bi duk sara'si Musahin duk sampay langgalte bi inin. Duk dagun," pa'inde, "tiya' pe isab niya' bo'one me' a'a duma'in Yahudi padiyalem pitu dem langgal, mo'o sammal pitu si panambahayangante bi masutsi inin." (²⁹ Pa'inde inin pegge' bakas takitede Toropimus, a'a Epesusin, magtuhut duk si Paul la'i si puweblo duk kannalde bino'o iye we' si Paul dem langgal.)

³⁰ Manjari, hewuhala' dem tibu'ukan Awrusalamin sabab miya'an. Magubas me' a'ahin pī niggew si Paul duk ilalas iye we' de bino'o paluwas amban langgal miya'an. Ubus magtawus tinambel we' de gawangin. ³¹ Sābude sōng mamapatey si Paulin, tekka akahin pī si kelnel me' sundalu Romahin we' hewuhala' ne tibu'ukan Awrusalamin. ³² Magtawus kelnelin mo'o me' tininti duk me' sundalu duk magdayi'-dayi' siye pī si antag pagsasewanin. Pagkite me' a'ahin kelnelin duk me' sundaluhin, padeheng ne siye ngalubakan si Paul. ³³ Pī kelnelin patapit niggew si Paul duk dina'ak we' ne kinarena duk duwe karena si me' sundalunen. Manjari tinilew we' ne me' a'ahin, pa'inne, "Sine a'a inin duk ine dusenen?" ³⁴ Niya' amban dem ka'ekkahan a'ahin nganggasud nambung sa miya'an, sinduwehin isab nganggasud nambung sa inin. Hiyul manamal hangkan ga'i kata'uhan kelnelin bang ine te'ed ma'umantagin. Manjari dina'ak we' ne si Paul bino'o si me' sundalunen pī dem kuta'.

³⁵ La'i pe hadja si Paul si haren kuta'in, subey ne iye binengket we' me' sundaluhin hawal basag pagsōngad me' a'ahin. ³⁶ Pegge' paturul-turul hep siye pu si Paul duk nganggasud-nganggasud, pa'inde, "Papateyun bi iye."

Missā si Paul pamēbbegne dinen

³⁷ Pagsōng ne si Paul bo'ode padiyalem pī dem kuta', missā si Paul si kelnelin, pa'inne, "Makajari ke ku missā si ka'u?" Nambung kelnelin, pa'inne, "Ta'u kew hati' missā Girik? ³⁸ Bang kuwe' iyan," pa'inne pu si Paul, "duma'in kew hati' a'a Misil bakas mapakuntara si gubelno Romahin ba'ahu miya'an duk mamō'o me' mundu ampat ngibu magbessihin pī dem lahat makagindew-gindew?" ³⁹ "Duma'in," pa'in si Paul. "Aku inin Yahudi. Inanakan ku la'i si Tarsus si lahat Kilikiya. A'a amban lahat bangsahan ku inin. Pākuku si ka'u, Kelnel, pabissāhun ku si me' a'a inin." ⁴⁰ Dina'ak ne si Paul we' kelnelin. Hangkan nengge iye diyata' haren duk ninyas iye duk tanganne si me' a'ahin duk siye pakale. Sakali' ne siye padeheng maghidjul, missā si Paul si siye si bissāhan Hibrani.

22

¹ "Me' kapungtina'ihan duk me' kamatetto'ahan," pa'in si Paul, "pakale ka'am si bissāku inin pamēbbegku dikun." ² Pagkalede iye missā si bissāhan Hibrani, pasōng ne siye ga' maghidjul. Manjari pa'inne si siye, ³ "Aku inin a'a Yahudi du. Inanakan ku la'i si Tarsus si lahat Kilikiya, saguwa' kasuligankun tu'u si Awrusalam. Bakas ku mulid Gamaliel, duk

katolo'an ku te'ed si sara' me' kapapu'anten bi. Duk nuhut ku Tuhanin dambūs-būs kuwe' du ka'am kuwe'itu inin. ⁴ Bininasa we' ku me' a'a manuhut tolo' si Isahin sampay niya' siye matey," pa'in si Paul. "Siniggew siye we' ku lella-dende kinalabusu. ⁵ Kasaksi'an imam nakura'in duk kēmon kakunsihalanin we' to'o pina'inku inin. Bakas ku ka'urungande me' sulat para si me' pagkasite bi Yahudi la'i si Damaskusin. Hangkan hap pī ku si Damaskus supaya tasiggewku me' tindeg si Isa takasuwa'ku mala'ihin duk tabo'oku siye iningketan pitu si Awrusalam bininasa tu'u."

*Magaka si Paul sabab patindegne pu si Isahin
(Hinangan 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ "Pagtapit ne ku si Damaskus lettu ellew, bessuwang niya' sahaya danta' manamal amban diyata' langit sinag pī si aku. ⁷ Hebba' ku si bulak duk niya' suwala takaleku magpa'in, 'O Saul. Saul. We'ey ku binasanu?' ⁸ Tinilew we' ku, 'Sine kew, Tuwan?' Nambung iye, 'Si Isa ku, a'a Nasaretin. Aku hep bininasanun.' ⁹ Na, me' sawe'kun, takit-e de danta'in," pa'in si Paul, "saguwa' ga' tahātide bang ine pina'in suwala si akuhin. ¹⁰ Manjari tinilew we' ku, 'Ine subey hininangkun, Tuwan?' Pa'inne si aku, 'Kuwat kew duk palanjat ne kew pī si Damaskus. Inakahan du kew la'i kēmon hinang pinasuku' we' Tuhan si ka'uhin.' ¹¹ Manjari pessek ne ku we' silew danta' miya'an," pa'in si Paul, "hangkan tinundan ku we' me' sawe'kun pī si Damaskus.

¹² "La'i si Damaskus, niya' a'a inēnan Ananiyas. Be-āgama iye duk nuhut sara'ten bi. Pagaddatan

te'ed iye we' me' Yahudi si Damaskusin kēmon.
¹³ Pī Ananias inin si aku duk nengge iye si bi-
 hingku. Pa'inne si aku, 'Saul, pungtina'ite kew.
 Ngite ne kew balik.' Magtawus ku ngite balik,"
 pa'in si Paul, "duk pinayaman iye we' ku. ¹⁴ Pa'in
 Ananias si aku, 'Tapene' kew we' Tuhanin,
 Tuhan inisbat we' me' kapapu'anten bi, supaya
 kata'uhannu kinabaya'annen. Tapene'ne kew su-
 paya isab takitenu dara'akanne mabentelin, duk
 takalenu asal suwalanen missā. ¹⁵ Pegge' hi-
 nangne kew saksi', ngakahan kēmon a'ahin sabab
 me' bakas takitenun duk takalenun. ¹⁶ Na, da'a ne
 kew dayan,' pa'in Ananias si aku. 'Kuwat kew
 duk kew tapandi, tanda' we' suku' pu si Isa ne
 kew. Ngampun kew pu si Isa, Panuhutanin duk
 ampunne me' dusenun.' "

*Dina'ak si Paul magmahalayak si me' a'a
 duma'in Yahudi*

¹⁷ "Manjari balik ku pitu hap Awrusalam," pa'in
 si Paul. "Duk sābuku ngampun la'i dem langgal
 hadjehin, ¹⁸ pabagala si aku si Isa, Panuhutanin,
 duk missā iye si aku. Pa'inne, 'Padayi' kew duk
 tahala' kew bittu'u amban Awrusalam pegge' ga'i
 du kahagad me' a'a matu'uhin me' panaksi'nu
 sabab akuhin.' ¹⁹ 'Saguwa' Tuwan,' pa'inku, 'asal
 kata'uhande du we' bakas talatagku me' kalang-
 galanin niggew duk mapeddi'an me' masandel
 si ka'uhin. ²⁰ Duk pamapatey me' a'a pu si Es-
 tepanin, saksi'nun, la'i du ku isab padūs si hi-
 nangde miya'an, duk aku pe mamanteyan me'
 semmek me' a'a mamapatey iyehin.' ²¹ Saguwa'

pa'in Panuhutanin si aku, 'Tahala' ne kew bittu'u, pegge' da'akte kew patala pī si me' kabangsahan duma'in Yahudihin.' ”

²² Pakale te'ed me' a'ahin pu si Paul sampay tabissāne inin. Saguwa' ubus hadja inin bissāne, nagna' ne isab siye maggasud papales, pa'inde, “Papatayun bi iye. Ga'i iye pata' ellum.”

²³ Maggasud ne pa'in siye duk iliyab-liyaban we' de me' semmekden duk magsabulak leppug padiyata' hawal astelden. ²⁴ Manjari dina'ak we' kelnelin bino'o si Paul si me' a'anen pī diyalem kuta'. Dina'ak isab we' ne ilubakan si Paul duk iye magaka bang we'ey me' Yahudihin maggasud kuwe' miya'an nguntarahan iye. ²⁵ Pagta'ingketan ne we' de si Paul sōng ilubakan, pa'in si Paul si tininti manengge mala'ihin, “Nuhut sara' ke ka'am bang ka'am ngalubakan a'a Roma sa aku inin, bu ga' pe ku bakas tahukum?” ²⁶ Pagkale tinintihin inin, pī iye si kelnelin duk pa'inne, “Ine te' arak hininangte inin? A'a miya'an hati' a'a Roma.” ²⁷ Manjari pī kelnelin pu si Paul nilew iye, pa'inne, “Akahanun ku mato'ohin, a'a Roma ke kew?” “Awe',” pa'in si Paul. ²⁸ Pa'in kelnelin, “Aku inin ekka sīn tapamayedku si gubelno Romahin duk ku manjari a'a Roma.” “Saguwa' aku,” pa'in si Paul, “a'a Roma ku kemuwe panganak akuhin.” ²⁹ Pagkalede miya'an, magtawus tahala' amban si Paul me' a'a sōng mangalubakan iyehin. Sampay kelnelin tinalew sakali' kata'uhanne we' si Paul a'a Roma, pegge' iye hep manganda'ak si Paul kinarenahin.

Si Paul si harapan me' kakunsihalanin

30 Baya' kata'uhan kelnelin bang ine te'ed panuntutan me' Yahudi si Paulin. Hangkan pagsasumuhin dina'ak we' ne magtipun me' nakura' me' imamin duk kēmon me' kakunsihalanin. Manjari pinaluwas we' ne si Paul amban kuta' duk bino'o we' ne pinaharap pī si me' kakunsihalan miya'an.

23

1 Manjari mayam si Paul pahantap pī si me' kakunsihalanin duk pa'inne si siye, “Me' kapungtina'ihanku, bang si pikilanku, ga' te'ed niya' hatulanku salla' si Tuhan kemuwe matu'uley sampay kuwe'itu.” 2 Manjari pagkale Ananiyas, imam nakura'in pina'in si Paul miya'an, magtawus dina'ak we' ne si Paul sinampak diyata' behene si me' a'a si bihing si Paulin. 3 Pa'in si Paul pu Ananiyas, “Legga Tuhanin du kew. Hāp kew hadja si luwasan saguwa' ateynun la'atan. Ningkolo' kew lu'u ngahukum aku patuhut si sara'in bu ka'u ne mangga'i manuhut sara'in, sabab dina'ak ku we' nu sinampak,” pa'in si Paul. 4 Pa'in me' magtengge matapit pu si Paulin si iye, “Pahina'nu imam nakura' pinene' we' Tuhanin?” 5 Nambung si Paul, pa'inne, “Me' kapungtina'ihanku, ga' kata'uhanku we' iye imam nakura'in. Kata'uhanku we' tasulat hep dem kitab pina'in, ‘Da'a bissāhanun bi la'at nakura'bin.’”

6 Manjari inin, sakali' tapandoga si Paul we' sinduwe me' kakunsihalanin me' Sadduseo duk sinduwehin me' Pariseo, missā iye papales, pa'inne, “Me' kapungtina'ihanku, dambuwa' ku

inin Pariseo, duk me' matetto'akun me' Pariseo du isab. Tiya' ku inin tu'u hinukum pegge' ngase-ngase ku we' me' pateyin pinakellum du balik.”

⁷ Pagubus inin pa'inne, nagna' ne magpasuweyan me' Pariseohin duk me' Sadduseohin. Hangkan magpa'il ne me' kakunsihalanin. (⁸ Pegge' me' Sadduseohin, pa'inde hep we' ga'i ko' me' pateyin pinakellum balik, duk ga' ko' niya' mala'ikat atawa niyawa, bu me' Pariseohin kahagadde inin kēmon.) ⁹ Manjari ngabasag paggasudden duk niya' me' guru si sara' āgama amban me' Pariseohin nengge duk nganjawab te'ed. Pa'inde, “Ga' niya' kasuwa' kami la'at si a'a inin. Hatu asal bakas niya' niyawa atawa mala'ikat missā si iye.”

¹⁰ Pasōng te'ed ngabasag pagjawabden hangkan talew kelnelin kaw paglaritande si Paul. Hangkan dina'ak we' ne me' sundalunen pī duwa'i ngagew si Paul amban siye duk bino'o balik pī dem kuta'.

¹¹ Sangem miya'an pabagala si Isa, Panuhutanin, si iye, nengge la'i si bihingne. Pa'inne pu si Paul, “Da'a kew talew. Bakas ne ku kasaksi'annu tu'u si Awrusalam. Subey ku isab saksi'annu la'i si Roma.”

Isun me' Yahudihin pinapatey si Paul

¹² Pagsalung ne, niya' me' Yahudi magtipun duk magisun. Sinapahan we' de we' ga'i siye mangan atawa ngingum samanta'an ga'i tapapateyde si Paul. ¹³ Labi siye ampatpū magisun miya'an. ¹⁴ Manjari hap pī siye si me' nakura' me' imamin duk si me' kabahi'anin magaka sabab inin. Pa'inde, “Bakas kami magsapa we' asal

ga'i kami mangan samanta'an ga'i tapapatey kami si Paul. ¹⁵ Hangkan kuwe'itu,” pa'inde, “subey ka'am duk me' kakunsihalanin mabo'o bissā pī si kelnelin, dina'ak si Paul bino'o pitu si ka'am. Magmā-mā ka'am we' batang bistigabi paghāp-hāp palkala'ne miya'an. Kami isab ngahapa' ne si lān mapatey iye, ga'i pe umabut pitu si ka'am.”

¹⁶ Saguwa' niya' kamanakan si Paul lella, anak pungtina'ine dende, takalene we' si Paul sōng hinapa'an pinapatey. Hangkan pī iye diyalem kuta' ngakahan si Paul sabab takalene miya'an. ¹⁷ Manjari ilinganan we' si Paul dambuwa' me' tinintihin duk pa'inne si iye, “Bo'ohun lella mabata' inin pī si kelnelin. Niya' batang akane si iye.” ¹⁸ Bino'o ne we' tinintihin lellahin hap pī si kelnelin duk pa'inne, “Ilinganan ku miya'an we' si Paul, pilisuhin, duk dina'ak ku we' ne mo'o lella mabata' inin pitu si ka'u pegge' niya' ko' batang akahanne si ka'u.” ¹⁹ Inambit lellahin we' kelnelin duk bino'o we' ne patala-tala. Ubus bu tinilew we' ne, pa'inne, “Ine te' batang inakanu si akuhin?” ²⁰ Nambung iye, pa'inne, “Bakas magisun me' Yahudihin we' sumu pākude ko' si ka'u bino'o si Paul pī si me' kakunsihalanin, magmā-mā binistiga iye balik. ²¹ Saguwa' da'a siye pakalehun pegge' niya' labi ampatpū' me' a'a mapatapuk sōng mangahapa'an si Paul ley,” pa'in lellahin. “Bakas siye magsapa we' ga'i siye mangan atawa nginum samanta'an ga'i si Paul tapapateyde. Memes ne siye ley duk iye sa' inagadden, bissānun.” ²² Pa'in kelnelin si iye, “Da'a kew magaka pu sine-sine we' bakas ku akahannu sabab inin.” Ubus bu

pinatahala' ne iye we' kelnelin.

Pinabo'ohan si Paul pī pu Gubnul Pilik

²³ Manjari ngalingan kelnelin duwangan me' tinintinen duk pa'inne si siye, “Nawag ka'am duwe hatas sundalu, da'akun bi magmemes lumengngan hap Kesarea nina' lisag siyam. Mo'o isab ka'am duwe hatas sundalu magbudjak duk pitumpū' magkura'. ²⁴ Ngeddo' isab ka'am me' kura' pasakeyan si Paul duk turananun bi iye pī pu Gubnul Pilik. Banteyanun bi iye pahāp-hāp duk ga' niya' siya-siyane si lān.” ²⁵ Nulat isab kelnelin si gubnulin. Iye inin pina'in dem sulatin:

²⁶ “Sulat inin amban aku, si Kalaudi Lisiyas, pinasampay pu Gubnul Pilik tamanan mabangsaanin. ²⁷ Tuwan, a'a inin siniggew we' me' Yahudihin duk sōng pinapatey we' de. Sakali' kata'uhanku we' a'a Roma iye, hap pī ku duk me' sundalukun nabang iye. ²⁸ Baya' kata'uhanku bang ine panuntutande iyehin hangkan bino'o iye we' ku pī patampak si kakunsihalanden. ²⁹ Pagla'i ne, bahu kata'uhanku we' panuntutan me' Yahudi iyehin sabab me' palkala' dem sara'de. Ga' du niya' bakas tahinangne talep pamapateyan iye atawa pangalabusuhan iye. ³⁰ Manjari ta'aka si aku we' niya' isun me' Yahudihin we' papateyde a'a inin. Hangkan hep iye magtawus da'akku tinuranan piyu si ka'u. Inakahan isab we' ku me' manuntutan iyehin we' subey ne lu'u si ka'u akade tuntutde si iyehin. Taman tu'u hadja. Wassalam.”

³¹ Manjari ineddo' ne si Paul we' me' sundaluhin sa panganda'akan siyehin. Sangem

miya'an bino'o iye we' de hap lahat Antipatir. ³² Pagsasumuhin balik me' sundalu magbettisin pī si kuta' duk inambanan we' de me' magkura'in nuranan si Paul pala'us. ³³ Bino'o ne we' de si Paul hap Kesarea duk pagtekka la'i, pinangurung we' de sulatin pī si gubnulin duk sinōngan ne we' de si Paul si iye. ³⁴ Binatsa we' gubnulin sulatin duk tinilew we' ne si Paul bang amban lahat ingge iye. Sakali' kata'uhan gubnulin we' amban Kilikiya du iye, ³⁵ pa'inne pu si Paul, “Subey ne tekka me' manuntutan ka'uhin, meke pakaleku da'awanun.” Manjari dina'ak we' ne si Paul ginuwaldiyahan la'i si astana' si Herod.

24

Si Paul tinuntutan we' me' Yahudihin

¹ Pagpuwas limem bahangi, hap pī Ananiyas, imam nakura'in, si Kesarea magtuhut duk bang piyangan me' bahi' duk dambuwa' abugaw inēnan Tertullus. Pī siye paharap si gubnulin duk inaka we' de tuntutde pu si Paulin. ² Pagtatawag ne we' de si Paul, tinagna'an ne we' Tertullus inaka tuntutden. Pa'inne, “Tuwan, asal bangsahan kew. Sabab paggubnulnu mahāpin, sanyang te'ed lahat kamihin, duk ekka isab tahinangnu kahāpan si lahat inin. ³ Antag-antag duk sumiyan-sumiyan asal tayima' kami te'ed tabangnun, duk magsukul te'ed kami si ka'u. ⁴ Ga'i ku mabaya' ngalal ka'u tiggel,” pa'inne, “saguwa' pakima'apanku si ka'u, pakalehun dahu' kami daddali'. ⁵ Tapandoga kami we' a'a inin pananasew te'ed. Iye manasew me' bangsa Yahudi si tibu'ukan dunyahin. Duk

iyē nakura' me' a'a manuhut tolo' a'a Nasaretin. ⁶ Sōng isab pagsammalanne langgal mahadjehin duk siniggew iye we' kami. Baya' iye hukum kami patuhut si sara' āgama kami, ⁷ saguwa' tekka Kēlnel Lisiyas pī ngagew iye amban kami. ⁸ Ubus dina'ak we' ne me' manuntutin pitu pa-harap si ka'u, Tuwan. Bang sumariyanu a'a inin, kata'uhannu du iyan amban iye kēmon me' panuntutan kami iyehin.” ⁹ Padūs isab me' Yahudihin nuntutan iye duk pa'inde we' kēmon miya'an to'o.

Pamēbbeg si Paul dinen si harapan si Pilik

¹⁰ Manjari sininyasan we' gubnulin si Paul dina'ak missā, duk missā ne iye. Pa'inne si gubnulin, “Kēgan ku missā para si diku tu'u si pagharapannu, Tuwan, pegge' kata'uhanku we' tiggel ne kew malengngan sara' tu'u si bangsa kami inin. ¹¹ Mura du inin tapaliksa'nu, Tuwan, we' niya' du miya'an sampū' duk duwe ellew kemuwe patakedku hap Awrusalam nambahayang la'i si langgal mahadjehin. ¹² Ga' ku bakas kite me' Yahudi inin magjawab duk sine-sine la'i dem langgal mahadjehin. Ga' ku kitede ngawul-ngawul me' a'ahin dem me' langgalde atawa antag-antag si puweblo Awrusalam. ¹³ Duk ga' du niya' pureba pangurungde ka'u si me' tuntutde si aku inin. ¹⁴ Saguwa' bennalanku si ka'u we' asal sambahayangku Tuhan me' kapapu'an kamihin patuhut si tolo' Isa Almasihin, bu pa'inde we' ga'i tewwa' inin. Saguwa' asal kahagadku du isab kēmon tasulat dem sara' si Musahin duk dem me' kitab kanabi-nabihanin. ¹⁵ Inase-aseku amban Tuhanin kuwe' du isab inase-aseden, we' kēmon

manusiya'in, hāp duk la'at, pinakellum du balik. ¹⁶ Hangkan hep ku magge'es te'ed supaya tabugtu'ku dem ateyku we' ga' niya' salla'ku si Tuhan duk si pagkasiku manusiya'.

¹⁷ “Manjari, paglabey bang piyen tahun kemuweku lumikut amban Awrusalam, balik ku pī mo'o sīn pangurung si me' a'a bangsakun duk magkuluban si Tuhan. ¹⁸ Sābuku hep mangahinang inin,” pa'in si Paul, “pangasuwa'de aku dem langgal mahadjehin. Ba'ahu du ku miya'an ubus ngahinang me' addat pasal pagsutsihin. Kulang du me' a'a manuhut akuhin duk ga' du isab niya' sasew. ¹⁹ Saguwa' niya' me' Yahudi amban lahat Asiya la'i. Siye si' miya'an subey mapitu mapaharap si ka'uhin nuntutan aku, bang asal niya' panguntarahande aku. ²⁰ Saguwa' pegge' ga' siye tu'u, pabissāhun ne me' a'a matu'u inin. Ambat siye magaka bang ine duse takasuwa'de si akuhin panumariya aku la'i si kakunsihalanin. ²¹ Pegge' ga' niya' kata'uhande duseku, luwal hatu sābuku manengge si pagharapanden, pa'inku hep, ‘Iye sababnen hangkan ku hinukum we' bi kuwe'itu inin, pegge' kahagad ku we' me' pateyin pinakellum du balik.’”

²² Manjari pinadeheng dahu' we' Gubnul Pilik pagbissāhin pegge' andang ne du kata'uhanne sabab tolo' Isa Almasihin. Pa'in si Pilik, “Meke kata'uhanbi hukumankun, bang tekka ne pitu Kelnel Lisiyas.” ²³ Ubus inuldinan we' ne tintihin dina'ak ginuwaldiyahan si Paul, saguwa' ga'i du tantu. Duk ga'i dina'ak tinaggahan me' bagaynen pī mo'ohan iye me' masukal si iyehin.

Si Paul si pagharapan si Pilik duk Durusilla

²⁴ Pagpuwas bang piyem bahangi, hap pī la'i si Pilik magtuhut duk andanen Durusilla, dende Yahudi. Dina'ak we' si Pilik ilinganan si Paul duk pakale te'ed iye sābu si Paul magusihat sabab sandel pu si Isa Almasihin. ²⁵ Magusihat isab si Paul we' subey a'ahin maghinangan bentel duk subey ga'i ūtanne napsunen. Magusihat iye sabab hukuman sōng pinatekka Tuhan si me' manusiya'in si sinōng. Pagkale si Pilik me' usihat si Paul inin, tinalew iye duk pa'inne pu si Paul, “Makajari ne kew dahu' tahala'. Bang du ku kasalu', linganante sa' kew balik.” ²⁶ Duk dagun isab, ngase-ngase hep Gubnul Pilik we' urungan si Paul iye sabolno, hangkan daran si Paul linganne duk bo'one magbissā-bissā.

²⁷ Pagpuwas duwen tahun, paganti' si Porkiyus Pestus pu si Pilik maggubnul. Mabaya' si Pilik nulut-nulut me' Yahudihin, hangkan tinahan pe we' ne si Paul dem kalabusu.

25

Si Paul si harapan Gubnul Pestus

¹ Pagpuwas tellum bahangi amban katekka si Pestus la'i si lahat paggubnulanne miya'an, pī iye pataked amban Kesarea hap Awrusalam. ² Pagla'i si Awrusalam, pī si iye me' nakura' me' imamin duk me' nakura' me' Yahudihin mo'o me' tuntutde pu si Paulin. ³ Pākude pu si Pestus, dina'ak bino'o si Paul pī si Awrusalam. Pegge' andang ne bakas pagisunande we' hapa'ande si Paul duk papateyde iye si lān. ⁴ Saguwa' sambungan si Pestus siye,

pa'inne, “Ī si Paul ginuwaldiyahan la'i si Kesarea. Sōng balik du ku pī la'i. ⁵ Ambat ka'am me' taga kapatutin nuhut aku padurul pī si Kesarea duk tuntutanun bi iye la'i bang asal niya' tahinangne la'at.”

⁶ Patenna' pe si Pestus la'i si siye si Awrusalam me' walum bahangi atawa sampū', ubus padurul ne iye hap Kesarea. Tekka la'i, pagellew dambuwa'in ningkolo' iye dem bilik paghukum-hukumanin duk da'akne bino'o pī padiyalem si Paul. ⁷ Patekka si Paul, pinagliputan iye we' me' Yahudi matekka amban Awrusalamin. Tintuntutan iye we' de me' tuntutan basag, saguwa' ga' niya' purebade. ⁸ Manjari missā si Paul para si dine. Pa'inne, “Ga' niya' bakas tahinangku kuntara si sara' bangsa kami Yahudi, atawa kuntara si langgal mahadje ī'en, atawa si Sultan Nakura' si lahat Romahin.” ⁹ Saguwa' si Pestus, kabaya'annen tasulutne me' Yahudihin. Hangkan tinilew si Paul we' ne, pa'inne, “Ngatu ke kew pataked pī si Awrusalam duk la'i ne kew hukumku sabab me' tuntutan si ka'u inin?” ¹⁰ Pa'in si Paul, “Tiya' ne ku nengge tu'u si paghukum-hukuman Sultan Nakura'in. Subey tu'u pangahukuman akuhin. Asal kata'uhannu te'ed, Tuwan, we' ga' niya' bakas tahinangku la'atan si me' Yahudihin. ¹¹ Bang sabennal-bennal asal kalanggalanku sara'in, atawa bang niya' bakas tahinangku talep pamapateyan aku, maglilla' ku pinapatey. Saguwa' bang ga'i du to'o me' tuntutan si aku inin, ga' niya' a'a makasōngan aku pī si antanande. Mabaya' ku hinukum we' Sul-

tan Nakura'in." ¹² Manjari pagubus si Pestus magisun duk me' bagellalnen, sambunganne si Paul, pa'inne, "Pegge' mabaya' kew hinukum we' Sultan Nakura'in, hangkan pinapī kew si Sultan Nakura'in."

Si Paul si pagharapan Sultan Agarippa duk si Bernike

¹³ Tiggel-tiggel puwas miya'an, tekka la'i si Kesarea Sultan Agarippa duk si Bernike, pungtina'ine dende. Pī siye patindew pu si Pestus pangaddatde iye. ¹⁴ Paglabey bang piyem bahangi, inakahan sultanin we' si Pestus sabab palkala' si Paulin. Pa'inne, "Niya' tu'u dambuwa' a'a tinahan we' si Pilik. ¹⁵ Pagpī ku la'i si Awrusalam, inakahan ku we' me' nakura' me' imamin duk me' kabahi'an Yahudihin me' tuntutde si iyehin. Pākude si aku ilabo' iye. ¹⁶ Saguwa' sambunganku siye we' duma'in addat kami bangsa Roma ngalabo' sine-sine a'a bang ga'i dahu' iye tapagtāmpak duk me' manuntutan iyehin, supaya kasambunganne me' tuntut si iyehin. ¹⁷ Hangkan pagtu'u ne siye magtipun, ga' ne ku magdayan-dayan. Saguwa' pagsasumuhin ningkolo' ne ku si bilik paghukumanin duk da'akku ne si Paul inin bino'o padiyalem. ¹⁸ Nengge me' kuntaranen nuntutan iye. Kannalku we' tuntutde si iyehin sabab me' hinangan la'atan bakas tahinangne, saguwa' duma'in. ¹⁹ Pagjawabanden hati' sabab āgamade du duk sabab dambuwa' a'a matey inēnan si Isa. Saguwa' pa'in si Paul we' a'a miya'an ellow ko'. ²⁰ Duk pegge' ga'i ku magkata'u-ta'u bang

inume^y pagpaliksa'ku me' miya'an," pa'in si Pestus, "hangkan tinilew we' ku si Paul bang ngatu ke iye pī si Awrusalam hinukum la'i sabab me' palkala'ne miya'an. ²¹ Saguwa' mabaya' iye hinukum we' Sultan Nakura' si Romahin. Makitahan dahu' iye duk subey ko' Sultan Nakura'in nettas hukuman palkala'nen. Hangkan dina'ak iye we' ku ginuwaldiyahan samanta'an ga'i pe iye tabo'o pī si Sultan Nakura'in." ²² Pa'in Agarippa pu si Pestus, "Batang isab takaleku a'a inin." "Sumu takalenu du iye," pa'in si Pestus.

²³ Pagsasumuhin tekka pī Agarippa duk si Bernike. Magsemmek siye duk me' semmekde mamahalga'in duk siye pinahadje we' me' a'ahin. Padiyalem siye si bilik paghukum-hukumanin magtuhut duk me' kapitanin duk me' a'a bangsahan si lahat miya'an. Manjari dina'ak ne we' si Pestus si Paul bino'o padiyalem. ²⁴ Pagla'i ne si Paul diyalem, pa'in si Pestus, "Sultan Agarippa, duk kēmon ka'am matu'u si kami inin, tiya' ne takitebi a'a tinuntutan we' me' Yahudihin kēmon, me' Yahudi matu'u si lahat inin duk me' Yahudi si Awrusalamin. Pākude te'ed we' a'a inin subey pinapatey. ²⁵ Saguwa' sakali' pinaliksa' we' ku, ga' niya' kasuwa'ku sababne pamapateyan iye. Duk pegge' mabaya' iye hinukum we' Sultan Nakura'in, iye pikilankun da'akku iye bino'o pī. ²⁶ Saguwa' ga' niya' sababne panulatanku Sultan Nakura'in," pa'in si Pestus. "Hangkan hep bo'oku iye pitu paharap si ka'am, pasōng ne te'ed si ka'u, Tuwan Agarippa, supaya pagubus tapaliksa'nu palkala' inin, kaw du pa'in niya' sulatku si Sultan

Nakura'in. ²⁷ Pegge' bang si aku,” pa'inne, “ga'i patut magpabo'o pilisu pī si Sultan Nakura'in bang ga'i inaka tuntut si iyehin.”

26

Si Paul missā si harapan Sultan Agarippa

¹ Pa'in Agarippa pu si Paul, “Makajari ne kew missā para si dinu.” Manjari magsinyas si Paul pegge' sōng ne iye missā. Duk missā ne iye mēbbegan dine. ² “Tuwan Agarippa,” pa'inne, “kēgan ku te'ed pegge' ellew inin kapamissāku bēbbegku si diku tu'u si pana'anannu, sabab me' palkala' panuntutan me' Yahudi akuhin. ³ Pasōng te'ed ku kēgan pegge' kata'uhannu du me' addat me' Yahudihin duk me' luwal pagsagga'anden. Hangkan pakima'apanku si ka'u, pakalehun ku. Da'a kew hadja jumu'.

⁴ “Kēmon me' Yahudihin, kata'uhande du hatulankun kemuwe mākanak ku dem lahatku duk la'i isab si Awrusalam. ⁵ Tiggel ne pangata'ude hatulankun duk bang asal mabaya' siye, kasaksi'ande we' kemuwe tagna'ley, hatulankun hatulan dambuwa' Pariseo. Ga' niya' makasali' si me' Pariseohin bang panuhutde si sara' āgama Yahudihin. ⁶ Na kuwe'itu,” pa'in si Paul, “tiya' ku tu'u hinukum sabab pangase-ngaseku we' tumanan Tuhanin du janji'ne si me' kapapu'an kamihin. ⁷ Iye du isab inin inase-ase me' bangsa kami Yahudi sampū' duk duwehin, hangkan nambahayang te'ed siye si Tuhan ellew-sangem. Saguwa' sabab pangase-ngaseku inin, Tuwan, tiya' ku tinuntutan we' me' pagkasiku

Yahudihin. ⁸ We'ey te' ka'am kahunitan kahagad we' pakellum Tuhanin du balik me' pateyin?

⁹ “Bisan aku matu'uhin kuwe' siyehin du isab. Kannalku we' subey ku te'ed magge'es ngahinang sasuku kuntara si me' manuhut si Isahin, a'a Nasaretin. ¹⁰ Duk iye miya'an hininangkun la'i si Awrusalam tagna'. Ka'urungan ku kapatut we' me' nakura' me' imamin, hangkan ekka me' a'a masandel pu si Isahin kinalabusu we' ku. Duk padūsku isab paghinukum siye hukuman kamatey. ¹¹ Daran papeddi'anku me' masandel pu si Isahin dem me' kalanggal-langgalan supaya lebbahande pakahagadde pu si Isahin. Duk hawal peddi' ateyku si siyehin, tinurul-turul siye we' ku bisan si me' kalahatan seddili supaya siye tabinasaku.”

Inaka we' si Paul sabab patindegne pu si Isahin (Hinangan 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iye hep miya'an akakun,” pa'in si Paul, “hangkan ku hap pī si Damaskus pagubus ku ka'urungan kapatut duk me' da'akan we' me' nakura' me' imamin. ¹³ Manjari sābuku si lān, Tuwan, lettu ellew ne miya'an, niya' takiteku sahaya amban diyata' langit sinag pe amban ellew. Ninag danta' miya'an pī si aku duk me' sawe'ku maglengnganin. ¹⁴ Hebba' kami kēmon diyata' bulak. Manjari niya' suwala takaleku missā si aku si bissāhan Hibrani. Pa'in suwalahin, ‘O Saul, Saul. We'ey ku binasanu? Ka'u hadja kahunitanin bang sagga'nu ku.’ ¹⁵ ‘Sine kew, Tuwan?’ pa'inku. Pa'inne, ‘Si Isa ku. Aku hep bininasaanun. ¹⁶ Saguwa' kuwat kew nengge,’ pa'inne.

‘Hangkan ku paguwa' si ka'u, pegge' tapene'te kew hinang dara'akanku. Subey kew magaka si me' a'a sabab pangitenu aku ellew inin duk sabab niya' pe pakitehanku si ka'u si pasōngan. ¹⁷ Timbulte du kew bang kew bininasa we' me' pagkasinu Yahudi atawa me' kabangsahan duma'in Yahudi sōng pamapīhanku ka'uhin. ¹⁸ Da'akte kew pī dalil makellat me' mataden supaya talinda siye amban lindem pī si danta', amban antanan nakura' seyitanin pī si antanan Tuhanin, duk supaya isab ta'ampun me' duseden bang sandel siye si aku,' pa'in si Isa, ‘duk sumakup du siye si me' a'a tapene' Tuhanin.’ ”

Inaka we' si Paul sabab hinangnen

¹⁹ “Hangkan hep, Tuhan,” pa'in si Paul, “asal tinuhut we' ku bakas pinabagala si aku amban surga' miya'an. ²⁰ Manjari magusihat ne ku tinagna'an la'i si Damaskus, ubus si Awrusalam, ubus bu la'i isab si me' kalahatlahatan si Yahudiya duk sampay si me' a'a duma'in Yahudihin. Magusihat ku si siye kēmon we' subey pagsusunande duk lebbahande ne me' duseden duk subey ne siye nuhut Tuhanin. Duk subey isab pakitehande si me' hinanganden we' asal pinda ne ateyden. ²¹ Iye hep inin sababnen hangkan ku siggew me' Yahudihin la'i si langgal hadje duk sōng ku papateyde. ²² Saguwa' tinabangan ku we' Tuhanin sampay kuwe'itu,” pa'in si Paul, “hangkan tiya' ku nengge tu'u magaka-aka si kēmon a'a, si me' mabangsahanin duk si me' madiyahawa' bangsanen sali'-sali'. Ga'

niya' akaku palabi amban binissā me' kanabihan awwalley duk binissā si Musa sabab ma'umantag si pasōnganin. ²³ Pa'inde hep we' Almasihin subey nandalan kabinasahan duk matey. Duk Almasihin dehellu pinakellum amban me' pateyin, duk urunganne danta' pikilan me' Yahudihin duk me' bangsa duma'in Yahudihin. Hätinen palata'ne si siye we' makajari ne siye timbul.”

²⁴ Sasang si Paul missā sa miya'an mēbbegan dine, ginasudan iye we' si Pestus, pa'inne, “Paul, binalew ne kew. Lumandu' kata'unun duk iyan makabalew ka'uhin.” ²⁵ Nambung si Paul, pa'inne, “Tuwan Pestus, ga' ku itu' binalew. Me' bissākun bennal duk tewwa'. ²⁶ Tahāti sultanin du me' bissāku inin,” pa'in si Paul. “Hangkan ku makatawakkal missā si iye, pegge' tabugtu'ku we' kata'uhanne du kēmon bakas ma'umantagin. Asal du me' ma'umantag inin duma'in tinapuk. ²⁷ Sultan Agarippa,” pa'in si Paul. “Kahagadnu ke bissā me' kanabihanin? Kata'uhanku we' kahagadnu.” ²⁸ Pa'in Agarippa pu si Paul, “Tapikilnu hatu we' kahumatannu ku dayi'-dayi' nuhut Almasi.” ²⁹ “Dayi'-dayi' ne ke atawa tiggel,” pa'in si Paul, “iye pināku-pākuku si Tuhanin, we' duma'in hadja ka'u, Tuwan, saguwa' kēmon me' mapakale si aku ellew inin, bang du pasali' si aku nuhut Almasi, ga'i hadja isab pasali' iningketan.”

³⁰ Manjari kuwat sultanin duk gubnulin duk si Bernike duk kēmon sawe'de magtingkolo'in. ³¹ Pagtahala' ne siye billa'i, magbissā-bissā siye, pa'inde, “A'a miya'an ga' niya' tahinangne pata'

pamapateyan iye atawa pangalabusuhan iye.”
³² Pa'in Agarippa pu si Pestus, “Makajari si' a'a miya'an pinaluwas bang ga' iye magpa'in we' mabaya' iye hinukum we' Sultan Nakura'in.”

27

Patulak si Paul hap Roma

¹ Sakali' pagsukatanden we' patulak kami hap lahat Italiya, sinōngan ne we' de si Paul duk me' pilisu sinduwehin pī si antanan Juliyus, dambuwa' me' kapitan si kumpaniya me' sundalu bangsa Roma inēnan “Kumpaniya Sultan Nakura'in.” ² Pasakey kami si dambuwa' kappal amban Adaramittu, tulaknen hap me' kalahatan la'i si lahat Asiya. Manjari patulak ne kami. Nuhut kami isab si Aristarkus, a'a Makedoniya maglahat la'i si Tessalonika. ³ Pagsasumuhin tekka kami la'i si Sidon. Hāp isab mātabat Juliyusin pu si Paul. Pinasagadan we' ne si Paul pī nindew me' bagayne si lahat Sidon miya'an, supaya iye tatabangande ine-ine sukal si iye. ⁴ Patulak kami amban Sidon, duk nusul kami pū' Kiprusin pa'ellig-ellig pegge' pasumbal baliyuhin. ⁵ Ubus palabey kami tapit si lahat Kilikiya duk Pampiliya, manjari tekka kami si Mira, puweblo la'i si lahat Likiyas, duk duwa'i kami la'i. ⁶ Niya' kappal takite kapitanin la'i amban puweblo Iskandal sōng patulak hap Italiya duk pinasakey kami we' ne la'i.

⁷ Lomboy te'ed duk huntunit lengngan kami hin bang piyem bahangi, sampay tekka kami tapit si puweblo Kinidus. Manjari pegge' pales baliyu mapasumbalin, ga'i kami sumōng pī; hangkan

padiya'ut kami tudju Tōng Salmone bu pa'ellig kami si dambiya' pū' Kerete. ⁸ Nusul-nusul higad kami duk bisan kami kahunitan ujud tekka kami si dunggu'an inēnan bang si bissāte, 'Me' Dunggu'an Hāp.' Ga'i du miya'an tala amban puweblo Laseya.

⁹ Pegge' tiggel-tiggel ne kami miya'an si lān, siya-siya ne bang palanjā pe kami pegge' baytu habagat ne. Sinessa'an me' a'ahin we' si Paul, pa'inne, ¹⁰ "Me' bagay, pandogahanku we' tulakte bi amban inin asal siya-siya. Kaw kappalin duk duwa'anin lepas duk sampay umulin." ¹¹ Saguwa' kapitan me' sundaluhin, kinahagad pe we' ne pina'in kapitan kappalin duk dapu'nen amban pina'in si Paulin. ¹² Padunggu'an miya'an ga'i hāp padehengan bang baytu habagat hangkan ka'ekkahānin mabaya' ne patulak ngapas Penisiya duk pinalabey dahu' habagatin la'i. Penisiya ī dambuwa' padunggu'-dunggu'an la'i si pū' Kerete ga'i tewwa' baliyu.

Habagat si tengga' sellang

¹³ Manjari, pagsakali' nihup sātanin ga'i du basag, kannal me' a'ahin hāp ne patulakan. Hangkan inonot ne we' de padiyata' gontengin duk patulak ne kami nusul-nusul pū' Kerete miya'an. ¹⁴ Saguwa' ga' du tiggel, nihup ne baliyu mabasagin amban higad. ¹⁵ Tewwa' baliyu kappalin duk pegge' ga'i sumampang kappalin si baliyu, pinasagadan ne hadja we' kami kappalin bo'o baliyuhin. ¹⁶ Ujudnen umellig kami si dambiya' pū' Kauda, pū' diki'-diki'. Duk

la'i, bisan kami kahunitan, tapahaget we' kami buti bakas tinundan-tundanin. ¹⁷ Pinasakat we' de butihin diyata' kappal ubus bu ileges we' de baran kappalin duk ingket duk ga'i kepak. Ilebbes isab we' de banugin pegge' tinalew siye kaw sumanglad kappalin pī si tebbahan tapit la'i si Libiya. Duk pinasagadan ne we' de kappalin bo'o baliyu. ¹⁸ Basag pe te'ed badjuhin hangkan pagsasumuhin nagna' ilabo' we' de dem tahik me' duwa'an kappalin. ¹⁹ Katellum bahanginen, tinimanan we' de sinduwe me' kapanyapan kappalin ilabo' magdem tahik. ²⁰ Duk bang piyem bahangi ga' niya' takite kami mata ellew atawa pote'an. Duk ga' palugga' baliyu mapalesin. Ga' ne te'ed kami ngase-ngase we' timbul pe kami.

²¹ Manjari, pegge' tiggel-tiggel ne ga' niya' me' a'ahin maka'akan, nengge si Paul si tengnga'de duk pa'inne si siye, “Me' bagay, bang pakalebi si' ku miya'an, ga' si' kite bi tumulak amban pū' Kerete. Duk ga'i si' kite bi magkatiksa'an duk kalepasan. ²² Saguwa' kuwe'itu junjungku si ka'am, papagenun bi ateybin. Ga' du ka'am iyan niya' magmula. Luwal hadja kappalin malepasin. ²³ Pegge' dibuhi,” pa'in si Paul, “niya' pabagala si aku dambuwa' mala'ikat amban Tuhan sinambahayangkun duk suku' si iye ku. ²⁴ Pa'in mala'ikatin si aku, ‘Da'a kew talew, Paul. Subey du kew humarap si Sultan Nakura'in. Duk hawal kahāp Tuhan si ka'uhin, sampay me' sawe'nu si kappal inin ellum du.’ ²⁵ Hangkan me' bagay,” pa'in si Paul, “papagenun bi ateybin. Pegge' ngandel ku si Tuhan we' tuman du bakas pina'in si aku miya'an.

²⁶ Saguwa' tabo'o baliyu du kite bi sumanglad si dambuwa' pū'."

²⁷ Kasampū' duk ampat sangemnen kemuwe tagna' badju miya'an, la'i pe kami tabo'o-bo'o we' baliyuhin si diya'ut tahik Adariya. Pagsōng nenga' bahangi ne, me' maghinang si kappalin, talessalessade we' tapit ne kami si higad. ²⁸ Hangkan matuntun siye ingket iningketan bohat si tuggune supaya kata'uhan bang sa'ingge laleman tahikin. Manjari lalemannen niya' duwempū' deppe. Ga' du tiggel, pinatuntun ne isab we' de balik ingketin. Sampū' sa' duk limen deppe lalemannen. ²⁹ Talew siye kaw sumanglad kappalin pī si kabatuhan, hangkan ngalabo' siye ampat gonteng amban buli' kappalin. Duk māku-māku siye si Tuhan karayaw mura ne ellew. ³⁰ Me' a'a maghinang si kappalin sōng lahi amban kappal. Magmā-mā pī siye si munda' kappalin ngalabo' me' gonteng bu iluklusan we' de ingket panowengan butihin duk pinatuntun we' de pī si tahik. ³¹ Saguwa' pa'in si Paul si kapitanin duk si me' sundaluhin, "Bang tahala' me' a'a iyan amban kappal, magmula ka'am." ³² Hangkan kinehet we' me' sundaluhin ingket butihin duk ne humanut.

³³ Pagsōng ellew ne, binuyu'-buyu' siye we' si Paul kēmon dina'ak mangan. Pa'inne, "Sampū' ne duk ampat bahangi kuwe'itu pagsusebin. Ga' ka'am bakas mangan ine-ine. ³⁴ Hangkan jungku si ka'am, mangan ka'am dahu' duk ka'am makatatas. Pegge' ga' du ka'am iyan niya' magmula." ³⁵ Ubus miya'an bissāne, ngeddo' si Paul pan duk magpasalamat iye si Tuhan si matahande

kēmon. Ubus bu kinepak-kepak we' ne panin bu mangan. ³⁶ Manjari ngahaget ne ateyden duk mangan isab siye kēmon. ³⁷ Niya' kami duwe hatas duk pitumpū' duk ennem me' a'a dem kappalin. ³⁸ Pagmaka'akan ne siye kēmon, duk esso ne, ilabo' we' de buwas tiriguhin dem tahik supaya ngalam-pung kappalin.

Magka'at kappalin

³⁹ Pagellew ne, ga' takilaledede bang pū' ine takit-edede matapit miya'an, saguwa' niya' takitede tahik palo'ok taga umus si higad. Iye pikilanden, bang makajari, pasangladde kappalin la'i si umus miya'an. ⁴⁰ Hangkan kinehet we' de ingket me' gontengin duk inambanan ne dem tahik. Ilekka-han isab we' de ingket pamekkes bansān kappalin. Ubus bu pinatengge we' de banug si munda'in duk bino'o ne we' baliyu kappalin tudju higad. ⁴¹ Saguwa' niya' talanggalde kababewan manjari sumanglad kappalin la'i. Munda' kappalin masumangladin duk ga'i ne umusa', saguwa' buli'nen jad jag we' basag goyakin.

⁴² Pikilan me' sundaluhin papateyde me' pilisuhin kēmon, supaya ga' niya' lumangi pī si higad paleppa. ⁴³ Saguwa' kapitanin ga'i mabaya' we' niya' umantag pu si Paul. Hangkan pinages we' ne me' sundaluhin, ga'i dina'ak hininang tapikilde miya'an. Bisan miya'an, dina'ak pe we' ne kēmon me' mata'u mapalangihin patugpa' dehellu duk palangi ne pī si higad. ⁴⁴ Me' sinduwehin

dina'ak paturul maggampalan diyata' me' papan-papan atawa me' kayu mapolong amban kapal. Kuwe' miya'an katimbul kamihin kēmon pī si higad.

28

La'i si pū' Malta

¹ Pagtekka kami si higad, niya' ne ngakahan kami we' ēn pū' miya'an Malta. ² Me' a'a maglahat mala'ihin ngasip te'ed si kami. Pegge' nagna' ne ulan duk haggut, magtukun siye ebbut duk hinatul kami we' de kēmon. ³ Magtimuk si Paul me' langgas-langgas da pekkesan. Sasangne magtepukne pī dem ebbutin, niya' sawe bisa paguwa' hawal panas ebbutin duk patoket pī diyata' tangan si Paul. ⁴ Pagkite me' a'a pū' miya'an sawe mapatoket diyata' tangan si Paulin, magbissā-bissā siye. Pa'inde, “A'a inin asal bakas mapatey. Bisan iye lumuwas amban tahik, saguwa' ga'i katangguhan karalnen. Asal masi du iye matey.” ⁵ Saguwa' pinagpagan hadja we' si Paul sawehin pī dem ebbut duk ga' du maka'ine iye. ⁶ Inagad-agadden we' baha' tangannen atawa bessuwang hadja iye hebba' matey. Saguwa' pagtiggel-tiggel ne siye ngagad bu ga' du niya' takitede umantag pu si Paul, manjari pinda ne pikilan me' a'a Malta miya'an. Pa'inde we' dambuwa' iye tuhan.

⁷ Tapit la'i si antag miya'an niya' me' bulakan, dapu'nen si Publijus, datu' la'i si pū' miya'an. Bino'o kami si luma'ne duk hinatul kami we' ne pahāp-hāp dem tellum bahangi. ⁸ Sābu miya'an,

sama si Publiyusin la'i pabāk pegge' saki iye magemmun duk magsungi' laha'. Padiyalem si Paul pī si bilikne māku-māku si Tuhan para si iye, duk binettad we' si Paul me' tangannen la'i si iye duk iye kawuli'an. ⁹Sabab miya'an, kēmon a'a taga saki si pū' miya'an hap pī isab pu si Paul duk kawuli'an isab siye. ¹⁰Ekka me' lasa-lasahan pangurung me' a'ahin kami. Duk sakali' ne kami sōng patulak, mo'o siye pī si kappal me' masukal si kamihin pamalutu'de kami.

Amban Malta hap Roma

¹¹Niya' tellum bulan bahu kami tumulak amban pū' miya'an. Pasakey kami si dambuwa' kappal amban puweblo Iskandal bakas padeheng baytu habagatin la'i si pū' miya'an. Ēn kappal miya'an, “Me' Tuhan Kambalin.” Manjari patulak ne kami. ¹²Padunggu' kami la'i si puweblo Sirakus duk la'i kami tellum bahangi. ¹³Ubus patulak kami billa'i duk tekka kami si puweblo Regiyum. Pagsasumuhin nihup sātānin, hangkan patulak kami billa'i duk paglabey duwem bahangi tekka kami la'i si puweblo Puteyoli. ¹⁴La'i niya' kasuwa' kami me' tindeg si Isa. Inohotan kami we' de patenna' la'i si siye da simana. Puwas miya'an palanjā ne kami hap Roma. ¹⁵Pagtakale we' me' katindegan si Isa si Romahin we' tekka ne kami, maglengngan siye pasampang si kami ngeregse' Tiyanggi Appiyus duk si kaluma'an inēnan Tellu Kaddayan. Pagkite si Paul siye, magsukul iye si Tuhan duk ngahaget ateynen.

Tekka si Paul si puweblo Roma

16 Pagtekka kami si Roma, pinasagadan si Paul magluma'an dine. Niya' hadja dambuwa' sundalu manteyan iye. 17 Paglabey tellum bahangi, dina'ak we' si Paul pī magtipun me' nakura' me' Yahudi si puweblo miya'an. Pagla'i ne siye magtipun, pa'in si Paul si siye, “Me' kapungtina'ihanku, aku inin ga' niya' duseku si pagkasiku Yahudi, duk ga' bakas kalanggalanku me' ka'addat-addatan kapapu'anten bi. Saguwa' bisan du ga' niya' duseku, siniggew ku duk pinilisu we' me' Yahudi si Awrusalamin duk sinōngan ku we' de pī si antanan bangsa Roma. 18 Sinumariya ku we' me' bagellal bangsa Romahin duk batang ne ku paluwasde pegge' ga' niya' takasuwa'de jān pamapateyan aku. 19 Saguwa' ga'i ngatu me' Yahudihin bang pinaluwas ku. Hangkan ga' niya' tapikilku seddili amban makihukum si Sultan Nakura'in, bisan ne ga' niya' panuntutanku me' pagkasiku Yahudihin. 20 Hangkan hep pināku we' ku magkite duk magbissā duk ka'am. Kuwe'itu tiya' ku kinarena sabab panuhutku dambuwa' inase-asete bi bangsa Isra'ilin.” 21 Pa'inde pu si Paul, “Ga' kami bakas makasangka sulat amban lahat Yahudiya sabab ka'u. Ga' isab niya' me' Yahudi bakas mabilla'ihin mo'o aka pitu atawa missā la'at sabab ka'u. 22 Saguwa' batang pakale kami bang ine kinahagadnun, pegge' kata'uhan kami we' bisan antag kinuntarahan te'ed we' me' a'ahin tolo' tinuhutnu inin.”

23 Manjari magkeddew siye duk si Paul bang sumiyan pamissāne si siyehin. Pagtekka ellew pagkeddewanden, ekka siye mapī si luma'

patenna'an si Paulin. Kemuwe salung sampay sangem, pinahātihan we' si Paul si siye duk inusihatan siye we' ne sabab pagbaya' Tuhanin. Suleyanne te'ed siye ngahumatan nuhut si Isa sābune ngusihatan siye amban sara' si Musa duk amban kitab kanabi-nabihanin. ²⁴ Niya' siye kahumatan si binissānen saguwa' sinduwehin ga'i kahagad. ²⁵ Ga' siye maguyun. Manjari pagsōng mole' ne siye, niya' pe bissā si Paul. Pa'inne si siye, “Asal tumu'un te'ed lapal amban Niyawa Sutsihin, iye pinalata' Nabi Isaya si me' kapapu'anbin. Pegge' pa'inne hep pu Nabi Isaya,

²⁶ ‘Pī kew si bangsa inin duk pa'inun si siye: Luwal ne hadja ka'am pakale saguwa' ga'i du tasabutbi. Luwal ne hadja ka'am mayam saguwa' ga'i du takitebi. ²⁷ Pegge' me' a'a bangsa inin tuwas kōkden. Tinampengan we' de me' tayingeden, pinakeddem we' de me' mataden. Bang ngite mataden duk makakale tayingeden duk makahāti piki-landen, balik siye iyan pitu si aku, pa'in Tuhanin, duk pakole'ku siye.’ ”

²⁸ Duk pa'in si Paul pe, “Subey kata'uhanbi, we' pinasampay ne si me' kabangsahan duma'in Yahudihin lapal Tuhan sabab panimbulne me' manusiya'in. Duk asal pakale du siye iyan.”

²⁹ Pagubus inin pa'in si Paul, tahala' ne me' Yahudihin duk magjawab te'ed siye.

³⁰ Dem duwen tahun la'i si Paul patenna' si luma' inalkilahan. Inaddatan we' ne kēmon a'a mapī si iyehin. ³¹ Magmahalayak iye sabab pagbaya' Tuhanin duk magusihat iye sabab Isa Al-

masi, Panuhutanin. Ga' niya' talew-talewne magusihat duk ga' niya' mages iye.

Yakan Bible
Ruth, Jonah, the New Testament, and portions of
Genesis in the Yakan language of the Republic of the
Philippines

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yakan

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0001493b-891c-5dba-a045-693804fc5034